

Desembre 1986
núm. 102, any 27

nous horitzons

Editorials: CE, OTAN, JJOO I LA VIDA CONTINUA. LLUNY DELS 50-25-25. BURLA A VALÈNCIA. CLOVIS ● Gasch/Ribó/Massana: MAJORIES, NACIONALISMES, TERRITORI ● Coll/Argemí: CRISI O DISTRIBUCIÓ ● Sebastià Piera: AUTOBIOGRAFIA ● Núñez/Castell: NICARAGUA-MOÇAMBIC ● Document: «PER A UNA TELEVISIÓ NACIONAL DE CATALUNYA» (1980) ● Iris Zaida: L'«ESTIMAT PSUC», ARREU.

**especial
ELECCIONES
SINDICALES**

LLUITA OBRERA

Órgano de la
**COMISSIO OBRERA
NACIONAL DE
CATALUNYA**

DICIEMBRE 1986

«Quan els treballadors fan vaga, no és que no vulguin treballar, sinó que volen fer-ho en millors condicions...» (Francesc Layret)

ESTAMOS GANANDO

Cuando las elecciones sindicales entran en su recta final, CC.OO. va ganando en Catalunya con una ventaja que se acrecienta día a día. La amplia victoria en las grandes empresas de la producción y los servicios, con más de 17 puntos sobre UGT (ver cuadro), está marcando la diferencia.

Comisiones Obreras está obteniendo también más delegados que en elecciones anteriores en las pequeñas empresas merced a un decisivo impulso de generalización.

Ahora hace falta el último esfuerzo para consolidar la mayoría de CC.OO. y conseguir que avancen al máximo las posiciones de los trabajadores.

RESULTADOS EN CATALUNYA

Empresas: 7.853 - Trabajadores: 386.756

Total delegados: 20.077

CC.OO. 8.491 (42,3%)

UGT 7.783 (38,8%)

USO 684 (3,4%)

CNT 204 (1,0%)

Otros 790 (3,9%)

No afiliados 2.125 (10,6%)

Estos resultados corresponden a las Actas entradas en el CMAC hasta el día 4 de Diciembre; no están incluidos por tanto los resultados del sector de la Banca.

ULTIMOS RESULTADOS

BANCA: UNA GRAN VICTORIA DE CC.OO.

	TRABAJAD.	CC.OO.	UGT	USO	CNT	OTROS	NO AFIL.	TOTAL
BANCO CENTRAL	2.700	31	19	--	4	9	--	63
BANCA CATALANA	2.225	43	--	--	--	13	5	61
BANCO BILBAO	2.100	13	22	--	4	24	1	64
BANCO SABADELL	2.050	33	9	--	--	--	21	63
BANESTO	1.854	9	7	--	8	9	18	51
BANCO HISPANO AMERICANO	1.700	9	16	--	9	15	--	49
BANCO SANTANDER	1.390	13	9	--	--	12	--	34
BANCO POPULAR	1.200	20	--	--	3	7	--	30
BANCO VIZCAYA	933	16	2	--	--	13	--	31
BANCO ATLANTICO	900	25	6	--	--	--	--	31
BANCOTRANS	888	23	1	--	--	--	11	35
BANCA MAS SARDA	592	20	--	--	--	11	--	31
BANCA JOVER	480	14	--	--	3	--	10	27
BANCO URQUIJO-UNION	352	18	--	--	--	--	--	18
BANCO ZARAGOZANO	309	6	12	--	--	--	--	18
	19.673	293	103	--	31	113	66	606

Estos resultados corresponden a las elecciones celebradas en los bancos más importantes. En el conjunto de Catalunya los resultados del sector de la banca han sido: CC.OO. 432 delegados, UGT 205, CNT 37, otros sindicatos 267 y los No afiliados 88. En total se eligieron 1.029 delegados. Comisiones obtuvo la mayoría en Barcelona, Girona y Lleida.

«Silence: on tue»
Els estudiants, a París

Desembre 1986

núm. 102, any 27

desembre 1986

Editor:

Ramon Espasa
Consell de redacció:
Joan Botella
Francesc de Carreras
Josep Chabàs
Joan Coscubiela
Emili Gasch
Andreu Mayayo
Eduard Jiménez
Miquel Molins
Emili Muñoz
Oriol Ramis
Mariona Ribalta
Ignasi Riera
Francesc Roca
Laura Tremosa
Francesc Vallverdú
M. Vázquez Montalbán
Ricard Vinyes
Directora periodista:
Marta Corcoy
Disseny gràfic:
Josep Ramon Gómez
Pilar Villuendas
Correcció:
Manuel M. Ballester
Subscripcions:
Nous Horitzons
Tel. (93) 302 75 93
Edita:
CPR, SA
Redacció i administració:
Ciutat 7
08002 Barcelona
Tel. (93) 301 05 54
Producció:
Composició Mecànica
Fernández
Comte Borrell 168
08015 Barcelona
Impremta:
Gràfiques Abelló
Marquès de Barberà 25
08001 Barcelona
Distribució:
L'Arc de Berà
Llull 10-14, baixos
08005 Barcelona (Poblenou)
Tel. (93) 300 32 51

Subscripció

per deu números:
Espanya: 3.250 ptes.
Europa: 3.700 ptes.
Resta del món: 4.000 ptes.
Dipòsit legal: B. 37.808/77
ISSN: 0213-1366
NH és membre de l'APPEC

Editorials

2. Som europeus, estem a l'OTAN, som olímpics, i la vida continua... ☐ 3.
«La nostra utopia»: els ressò periodístic immediat ☐ 4. Els columnistes ☐
5. Lluny dels 50-25-25 ☐ Burla, a València.

Notes editorials

6. Clovis ☐ Pasolini.

El pensament i l'acció

Majories, nacionalismes, territori

8. Noves majories marginades. Emili Gasch ☐ 11. Sobre el nacionalisme constitucional. Rafael Ribó ☐ L'ordenació del territori i de l'economia: una història paral·lela. Carme Massana.

Anàlisi econòmica i política

17. Crisi o distribució. Emili Coll i Collet ☐ 19. Keynes a l'Estat espanyol. Lluís Argemí.

50 anys de lluita

22. Autobiografia política. Sebastià Piera.

Horitzons del món

24. Nicaragua: Reflexions sobre una experiència solidària. Miquel Núñez ☐ 26. Cooperació amb la Regió I, Associació «Las Segovias» ☐ 28. Moçambic, onze anys. Antoni Castel.

Cartes a Nous Horitzons

30. Cartes a la redacció. Eulàlia Barceló, Josep Llord, PCU-Barcelona, Xavier Carbó, Maria Carme Illa i Munné, Josep Andreu, Josep Murgades i Javier Grassa.

Documents d'arxiu

36. Actualitat d'un informe. Manuel Casals i Dolors Calvet ☐ 37. «Informe per a una televisió nacional de Catalunya» (1980).

Llibres, exposicions, revistes

44. Els treballadors i la guerra civil. Xavier Martí ☐ 45. Alacant, ara. F.R. ☐ 45. Treball i no treball. Iris Zaida ☐ 45. L'«Estimat PSUC», arreu. I.Z. ☐ 46. Revistes.

Cròniques marxianes

Columnes

21. T'AVORREIXES O FAS POLÍTICA? Innovacions, també per a entabanar? Francesc Artal ☐ 34. SENSE EMBUTS. Com una gotera. Teresa Pàmies ☐ 34. DE MES A MES. La Creu de S. Jordi. Francesc Vallverdú ☐ 35. LA SALA FOSCA. Entre llibres i cinema. Josep Contijoch.

editorial

Som europeus, estem a l'OTAN, som olímpics, i la vida continua...

1986 ha estat un any ple d'homologacions. La CE representa la culminació d'un llarguíssim procés tant de negociació com d'adaptació de l'economia espanyola amb els seus veïns europeus —el mercat i l'unitat productiva més gran del món—. Era inevitable, i per això mateix necessari i en termes generals positiu —sense ignorar cruiximents i desajustaments sectorials importants en el moment de la incorporació—. Avantatges i inconvenients formen un lligam indescindible que ja comença a resultar ociós voler dilucidar.

En el procés de la transnacionalització de les economies dels diversos països de «l'àrea del dòlar», en paraules de Pere Quart, la nostra incorporació a la CE era un fet anunciat. Les possibles absorcions de quotes de mercat i/o d'empreses es veuran compensades per d'altres en un major mercat on oferir els productes... El creixement desigual, la tendència a la concentració, a l'oligopoli o al monopoli, i l'ampliació del mercat, són processos «naturals» en l'economia política del capitalisme. Però com recorda la dita, la vida continua. I continua la lluita per la distribució de l'excedent, per una política de rendes més justa i solidària, per la defensa dels nivells de benestar social que hauriem aconseguit, per la transformació de les relacions de producció... Nou escenari, nous actors, però vells i encara no resolts problemes.

L'entrada a l'OTAN ha estat potser més accidentada; menys anunciada; menys pronosticada. Aquí hi havia una alternativa possible, i per nosaltres desitjable: la neutralitat activa al marge dels blocs (Suè-

cia, Iugoslàvia, Irlanda, etc.). No ha estat així i no és ara el moment ni de l'anàlisi ni de les lamentacions. Aquí també la vida continua. Els problemes de l'armamentisme, del perill nuclear, de la distensió; de la lluita constant per la desaparició simultània i equilibrada dels blocs —única via avui possible— continuen presents. Els hem d'afrontar, els hem de superar. Apareixen nous marcs, nous protagonistes, però segueixen les antigues qüestions: pau contra la guerra.

Barcelona 92 ha estat la més incerta i per tant la més aleatòria i emocionant d'aquestes homologacions. Vuitanta-quatre «olímpics» (tots amb el pedigree d'en Samaranch?) han desencadenat l'explosió de joia més inesperada i espontània viscuda en la nostra ciutat en molts anys (17 d'octubre del 1986). Per a Barcelona i Catalunya s'obre una gran esperança i alguns interrogants. Uns JJ.OO. indueixen moltes possibilitats de desenvolupament i planificació (fonamentalment urbanística i d'equipament del lleure), són un repte organitzatiu en si mateixos, i són també un rusc de mel on «cent mil mosques acudirien...».

Dels JJ.OO. caldrà parlar-ne molt, òbviament. Ara i aquí volem deixar constància, però, que un repte que l'equip de govern de la ciutat, format per socialistes i comunistes, s'havia autoimposat, ha estat assolit. Això, i el suport popular que ha obtingut aquest èxit, és un fet important i positiu. Ho serà també tot el descabellament dels JJ.OO. inclosa la celebració i el «post partum»?

Mentre la vida continua...

notes editorials

«La nostra utopia»: el ressò periodístic immediat

«Un libro con trabajos notables, algunos muy divertidos: el de Ofèlia Dracs, que cuenta lo que sucede con el PSUC en el poder (Fugitiu del terror roig) o el de Josep Lluís Atienza, retengan este nombre» (Norma Litz a «El Periódico»); «... Reuneix la investigació històrica amb la reivindicació política» (Artis-Guillamon-Pons, a «Avui»); «El llibre és escrit... des de diferents òptiques...» (Carles Ruiz, a «El temps»); «No és tan sols un recull de la nostra història sino també un reflex de la nostra actualitat, de les vivències personals dels nostres militants i una proposta de futur» (Rafael Ribó a «Avui»); «... los eternos defensores de las utopías más clásicas y convencionales» (Margarida Riviere, a «El Periódico»); «Tan divertit, tan modern i tan adiat... un llibre publicat segons els criteris de fons que guien l'Enciclopèdia soviètica» (Ramon Barnils, a «El temps»); «Las bases textuales e ideológicas de este 50 aniversario se han plasmado en un libro...» (Joan Ferrer, a «Mundo Obrero»); «Le PSUC, au bar» (J. Q., a «L'indépendant»); «El libro del PSUC contiene por supuesto datos interesantes —en especial algunos testimonios como los de Xavier Amorós, Francesc Vallverdú...» (J. M. Huertas, a «El Periódico»); «La conclusió a què s'arriba en llegir aquests articles és la que tothom ja sap o hauria de saber: que els comunistes catalans han estat activament presents (i han deixat la seva empremta) a tots els espais (polítics, socials i culturals) on es treballa pel redreçament del país» (M. Porta, a «El País-Quadern»); «El llibre és bo» (Fabià Estapé, a l'acte commemoratiu del 50 aniversari del PSUC el 5 de novembre a la Facultat d'Econòmiques); «El llibre no s'atura al passat, sinó que es tracta de projectar al futur. El PSUC a l'actualitat n'és una bona mostra. És per això que aquest partit es troba que ha de donar solució als problemes reals (que d'això es tracta quan es parla de socialisme). Les pàgines dedicades a la reflexió sobre la Revolució científicotècnica i els problemes socials que comporta (la relació entre Ciència i Marxismes), la substitució del Welfare state per l'«estat empresarial» (prop del liberalisme dur, però conduït pel PSOE a l'estat espanyol)... són, entre d'altres, una mostra que la cultura marxista és totalitzant, ja que del que es tracta no és de produir una evolució en les forces productives sinó d'un canvi del model de relacions en

la producció» (Xavier Ferré, lliurat a «Serra d'Or»); (Nadie le escatima a este partido de conglomerado un verdadero instinto de masas. Hasta el punto de que en la escuela política del PSUC han bebido las demás fuerzas políticas, incluso CiU, (...) y es que el PSUC nació para el trabajo de masas y jamás perdió el instinto de masas» (Ignasi Riera, «La Vanguardia»). «La nostra utopia» és un dels llibres més venuts de no-ficció segons la classificació que publica regularment l'«Avui» (veg. 24-9-86); «Sota el títol de «PSUC exportat» hi trobem la participació del PSUC a la política d'altres països mitjançant les formes, les idees, la cultura revolucionària i els models polítics proposats per aquest partit» (Rafael Villa, a «Diari de Tarragona»); «Una visión personal sobre la historia, las raíces y la evolución de los comunistas catalanes» (Información, Alacant); «... una visió rica i diversa de la festa, de la celebració, una inequívoca voluntat de seguir i treballar, precisament en els moments més difícils» (Josep Portella, a Ràdio Menorca).

Nous Horitzons
Nuestra utopia. PSUC: 50 años de historia de Cataluña

Coordinación

nous
horitzons

Nuestra utopia PSUC Cincuenta años de historia de Cataluña

A. Mayayo, Ricard Fernández, Maruja Ruiz, Gavilán, Cipriano García, Soledad García, Corominas, Alabart, A. Roca, M. Porter, Teixidor, Jordi López, Batista, Sans, Gallofré, Ribas, Antoni Gutiérrez, F. Roca, López Bulla, Vinyes, Riba, Guillot, Espasa, Amorós, P. Calders, Bonifaci, Palomar, Oltra, «Victor», Vallverdú, T. Pàmies, Alonso, Candel, López Raimundo, Atienza, Zaida, «Ofèlia Dracs»

Planeta

editorial

Els columnistes

Nous Horitzons ha dedicat alguns dels seus editorials (que, reunits, constituïran aviat un llibre, un volum d'un «diccionari per a ociosos» somniat) a determinats grups socials. D'antuvi, en general, parlàvem de «el subjecte del canvi social» (Nous Horitzons, núm. 80), però aviat, descendirem als «conferenciants sense conferència» (núm. 82), fins arribar a «els joves» (núm. 100-101) o a «Els penedits» (núm. 97), que incloïa un subgrup interessant: el dels servils.

Avui volem parlar d'un grup molt petit però amb unes característiques molt marcades, que cal posar de relleu. És el grup dels columnistes, és a dir, el grup format per aquells que escriuen i signen un, dos o més cops per setmana un paper d'opinió a la premsa diària o que tenen la possibilitat d'escriure o d'expressar la seva opinió en qualsevol moment a qualsevol periòdic. D'aquest grup, el que més ens interessa, avui, és el subgrup format per gent pròxima al comunisme o per militants comunistes (sovint, és clar, en situació administrativa d'excedència especial). Sobre aquest subgrup descansa una responsabilitat probablement excessiva que és el resultat de la coincidència de tres fets: 1) del desenvolupament de la premsa dita independent que, naturalment, depèn de grups de pressió que inevitablement són sempre pro governamentals (abans pro UCD i ara pro PSOE a Espanya; abans terradellistes i ara pujolistes a Catalunya); 2) de la misèria material de la premsa comunista que, evidentment, és expulsada del mercat (oligopolista) de la informació; 3) de la necessitat, per part dels lectors, d'opinió d'esquerra. ¿Quina és aquesta responsabilitat probablement excessiva? Dit breument: la d'orientar políticament una part dels quadres comunistes i la d'informar l'opinió pública sobre el que suposadament pensen els comunistes dia a dia tocant als afers corrents.

Ara: un columnista comunista no és, en general, un comunista columnista. Si fós un comunista columnista duraria poc, molt poc. Un columnista s'ha d'atenir a les regles que regeixen la confecció d'una columna. Entre aquestes regles figura en un lloc destacat aquella que diu que un columnista ha de fer content a tothom, fins arribar en aquella difícil perfecció: fer content a tothom dins un clima d'ambigüitat que permeti afirmar, dins una mateixa frase, una tesi i la seva contrària. És una servitud més del gènere que dels qui el practiquen.

Ara: avui, la informació és poder (i el poder és informació). Els columnistes tenen poder. De fet, gaudeixen d'aquell monopoli personal del que gaudeixen alguns cantants, alguns esportistes, alguns pintors, que Kevin Lancaster ha definit amb precisió. Els seus ingressos s'acosten a les rendes de monopoli, sobretot quan han passat per televisió.

Els partits comunistes que, com el PSUC, tenen des de sempre una presència molt gran en tots els plecs del teixit social, subministren, és clar, columnistes. Més dels que, a priori, seria d'esperar. I, en absència d'una premsa diària pròpia, aquests columnistes juguen, tant si ho volen com si no, un paper orientador no gens menyspreable. De fet, a la premsa diària s'estableix una mena de competència entre el que diuen els columnistes i el que diu la direcció del PSUC (via nota de premsa, notícia d'agència, roda de premsa, etc.), que sovint té notables dificultats per sortir. Les columnes dels columnistes surten senceres, puntuals, agudes, sempre al seu lloc. Donen confiança, seguretat i, sovint, serveixen de bona autojustificació per aquell qui abans feia política i ara descobreix que la política no és tal com cal... En canvi, les notes de la direcció del PSUC surten retallades, amb títols manipulats, a llocs inversemblants, sense signar (no tenen una firma: són col·lectives, no es confegeixen en deu minuts; costa, sovint, hores).

Tot i això, per a molts, les columnes dels columnistes són les úniques dignes de ser llegides. Si més no, per raons estètiques. Prefereixen el producte de l'individu, més o menys emmirallat, a l'elaborat per un col·lectiu. Això, els columnistes (i els seus amos) ho saben. Això augmenta el seu poder, i el poder dels seus amos. Ara: els columnistes (i els seus amos) depenen en darrera instància del públic, del mercat. Per poc competitiu que sigui. Els columnistes, que tant influeixen en la gent d'esquerra necessiten, com el pa que mengen, escolter, ser seriosos, no contradir-se excessivament, pensar que depenen, en definitiva, d'aquells que els llegeixen. I la gent, la gent del PSUC, per exemple, ha de saber que un columnista només és un columnista, és a dir, un professional que fa la seva feina i la vol mantenir, exactament igual que un empleat de correus. La gent del PSUC (és una hipòtesi) ha de saber que no necessitarà, algun dia, els columnistes. Que tots els comunistes seran columnistes.

editorial

Lluny dels 50-25-25

El Parlament de Catalunya ha aprovat una resolució que assenyala una fita, un horitzó dins el galimaties del finançament públic. Aquesta resolució és resultat d'una iniciativa del PSUC i ha estat aprovada amb el vot favorable dels principals grups parlamentaris: CiU, PSC-PSOE i PSUC. Segons aquesta resolució, la part que correspon a l'administració central —que, avui, representa el 82 % del total— s'haurà de reduir paulatinament fins al límit del 50 % del total global del conjunt de les administracions públiques. I, a l'inrevés, la part corresponent a les administracions autonòmiques i la part corresponent a les administracions locals hauran d'assolir, progressivament, el nivell del 25 %, cadascuna. (Avui, som al 12 % i al 8 % respectivament: hem de passar, doncs, del 82-12-8 al 50-25-25).

Ara: l'acord del 20 de novembre —un dia abans de la data fixada per processar o no al President (i ex-banquer) J. Pujol— entre la Generalitat i el govern de Madrid que ha estat presentat per ambdós —és a dir per CiU i pel PSOE— com un èxit, és, de fet, un simple pedaç que bloqueja, a més, el camí cap a l'objectiu del 50-25-25. Només el PSUC, primer dins la Comissió Mixta Estat-Generalitat, i després, a l'opinió pública, ha gosat denunciar que aquest acord és un bloqueig, que és contrari, a més, a la resolució al Parlament. Només el PSUC té les mans lliures? Si la resposta fos afirmativa, el fet fóra preocupant: ens hi juguem el nostre futur com a societat llançada, directament, a una lenta però segura marginació.

Burla, a València

La Junta de Govern de la Universitat de València va acordar el dia 20 de juny passat el següent: «a les nostres Facultats i Escoles, i a excepció del primer curs, cada assignatura s'impartirà en qualsevulla de les dues llengües oficials de la Comunitat Valenciana, segons la lliure decisió del professor de l'assignatura, d'acord amb els estudiants». Aquest acord tan moderat («a excepció del primer curs», per facilitar l'aprenentatge del català als estudiants forasters, i «d'acord amb els estudiants») fou recorregut per l'associació ultradretana Alternativa Universitària, i ara l'Audiència Territorial de València l'ha declarat nul pel seu caràcter suposadament «discriminatori». La decisió del Tribunal valencià és molt greu perquè impedeix l'aplicació de la doble oficialitat lingüística, reconeguda per l'Estatut d'Autonomia del País Valencià. Si jurídicament és insostenible la tesi de la «desigualtat» entre dues llengües plenament oficials, políticament la decisió del màxim Tribunal valencià és un error d'incalculables conseqüències. És cert que el mateix Tribunal Constitucional en ocasions no demostra ser conseqüent en l'aplicació de la doble oficialitat als territoris en què n'hi ha, però en afirmar que «en los terri-

torios dotados de un estado de cooficialidad lingüística, el uso por los particulares de cualquier lengua oficial tiene efectivamente plena validez jurídica en las relaciones que mantenga con cualquier poder público radicado en dicho territorio», l'alt tribunal defensa el dret d'elecció i reconeix la igualtat de les dues llengües oficials. Oposant-se a aquesta doctrina, la sentència de l'Audiència Territorial incorre en una agressió flagrant contra la plena normalització de la llengua catalana al País Valencià i de fet —com ha declarat el secretari de la Universitat de València, Antoni Martínez Andreu— afecta els altres països en què hi ha una llengua pròpia oficial al costat del castellà: Catalunya i les Illes, Euskadi i Galícia. En qualsevol cas, encara que la sentència no s'apliqui directament a les Universitats de Catalunya o de Mallorca, no podem deixar de mostrar-nos sensibles a un problema que afecta la llengua comuna dels nostres països. No es pot admetre que, amb fragilíssims arguments «jurídics», un Tribunal faci burla, en ple 1986, dels drets més elementals dels països d'expressió catalana a aconseguir que la llengua pròpia sigui plenament oficial i el seu ús es normalitzi sense traves.

notes editorials

Clovis

Clovis ha desaparegut. Fa cinc anys que no es tenen notícies d'ell. Un periodista investiga entre la gent que l'ha conegut perquè vol fer-ne una biografia. Clovis és, de fet, excepcional, per bé que vulgui fer les coses més normals del món: estudiant del PSUC a Barcelona, captaire a l'Índia, monjo budista a Sri Lanka, periodista a l'URSS, venedor ambulat a París, oficinista a Sao Paulo, escriptor, pastor, enllustrador, boratxo, amic de Toni Mestre, obrer, de Jofre, poeta, de Carlota Suñé, malcasada, de Genís Plana, resident a Moscou, de Juanito Perejil, macarra, del «14», assassí, de...

Clovis no pot passar desapercebut. Ara, el protagonista del Paisatge amb figura, la tercera novella catalana de Manuel de Seabra, publicada, com les altres, per Edicions de La Magrana, és tant versàtil que és capaç de fer-nos pam-i-pipa i desaparèixer per la línia de l'horitzó. Si aquesta novella és traduïda —com les novel·les anteriors de Seabra, al rus i al portuguès... i per què no? a l'alemany i a l'italià— podrem dir, tranquil·lament, que la cultura comunista catalana exporta. Exporta no únicament idees, homes, programes, sinó també novellística, aventura.

Des d'ara el Clovis de Manuel de Seabra s'ha de situar al costat d'altres personatges de ficció: de Lluís Martí, alter ego generacional de Víctor Mora (Els plàtans de Barcelona, El tramvia blau, París flashback, a Editorial Laia); del fabulós Joan Gaudi de Pere Calders (Gaudi i l'home déu, a Edicions 62); del dibuixant d'Unitats de xoc (Edicions 62); de la Neus Godàs de Teresa Pàmies (Dona de pres, a Proa); del Jaume Centelles i l'alcalde Emèrit Sahuquillo de Joan Oleza (Tots els jocs de tots els jugadors, Prometeo); del Xavier Torrents de Manuel de Pedrolo (Diàlegs sobre un fugitiu, a Raixa) i d'un dels Daniel Bastida del seu Temps obert (Edicions 62); del Joan Ustrell de La visita (Selecta) de Ramon Folch i Camarasa; del gran Samsó de La Fam (Proa) de Joan Oliver de la Rafaela i el Jordi Pedró de El rellotge del pont d'Esplugues (Planeta) d'Ignasi Riera; del voluntari de 556 Brigada Mixta (Pòrtic) d'Avel·lí Artís-Gener; del Toni Serra de Gràcies, no volem flors d'Antoni Serra (La Magrana); del Carvalho de Manuel Vázquez Montalbán (Olimpicament morts, a TV3); de l'escriptor Galesteo Rodríguez i, en general d'«el Candel» de Francesc Candel (per exemple: El Candel contra Candel, Editorial Laia); del Biel, que segueix amb altres noms, de Vicenç Riera Llorca (Fes memòria, Biel, Selecta); d'en

Quim, el pastor, i en Miquel, de La set de la terra (Raixa) d'Antoni Cayrol; d'en Joan Bernet, i els seus companys, de La pluja morta (Anagrama) de Víctor Mora; del «Senyor M.» dels Contes de la vila de R. (Lumen) de Miquel Martí i Pol; del Roger i el Roland de Josep Elias (Descomposicions, Edicions 62); del Joan Portabella de Rafael Tasis i Marca (Tres, Club dels novellistes); del Pere (i el Jaume, i el Feliu) de Quan la ràdio parlava de Franco o Vides de plexiglàs (Edicions 62), del Demetri, a No passaran! (Proa) de Miquel Ferrà; de la Natàlia, la Norma, en Jordi i en Ferran de L'hora violeta (Edicions 62), de Montserrat Roig, de...

Pasolini

Iniciatives diverses han confluït aquesta tardor en el que és gairebé un homenatge nacional a un gran comunista italià: Pasolini.

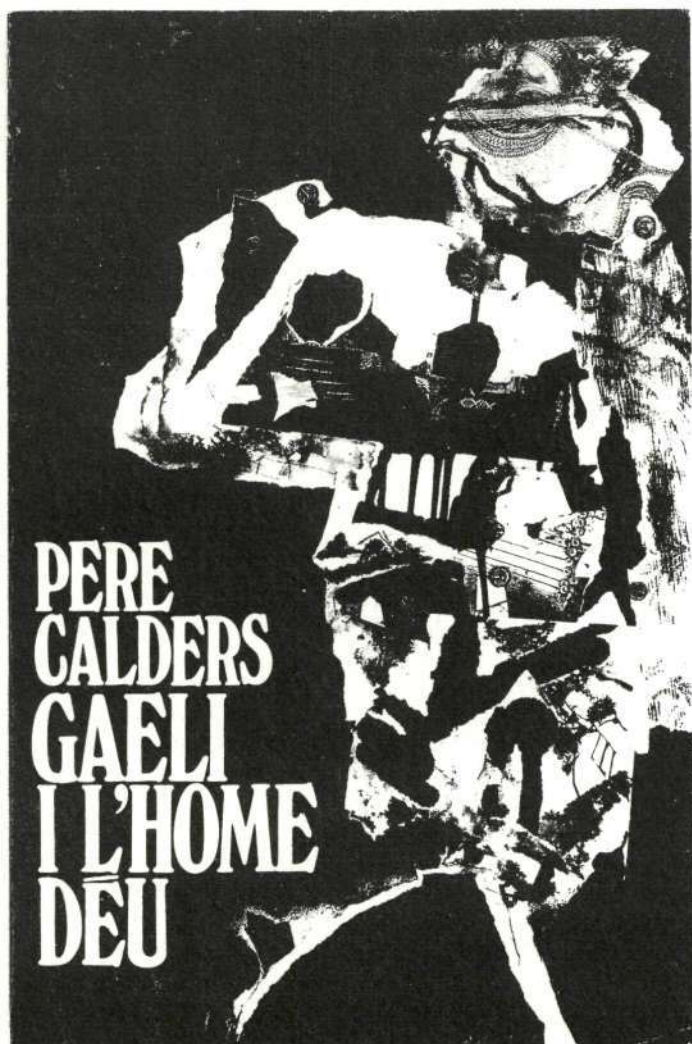
Conferències, taules rodones, exposicions, un cicle a la Filmoteca de la Generalitat, etc., entorn d'un poeta comunista (Les cendres de Gramsci) esdevingut cineasta sense deixar ni la poesia, ni el comunisme, és a dir, sense deixar d'acostar-se, amorosament, als damnats de la terra, a les legions d'afamats, als que només parlen en dialecte, als que només tenen el sexe, als que només tenen una religió. Pasolini havia vingut a Catalunya, havia volgut conèixer de prop aquella generació de joves antifranquistes sense por dels anys 60. Un d'ells, Enric Irazoqui, faria de Crist al seu Evangelí segons sant Mateu, mentre que Maria seria interpretada per la pròpia mare del poeta. Pasolini fou ràpidament traduït al català (Una vida violenta, novella).

Més tard, vindria l'esclat de la «trilogia de la vida» que culmina amb un film excepcional Les mil i una nits «trilogia de la mort». Poques vegades l'art ha arribat tan lluny. L'homenatge català a Pasolini té un aire de naturalitat encomanadís.

Es un exemple —no pas l'únic— del difícil que és avui parlar, a Catalunya, d'hegemonia cultural. Sense sortir de la poesia, l'interès d'avui per Verdaguier, Estellès, o Brossa en serien d'altres. Com ells, Pasolini ha viscut a contra-corrent, com els pobres.

Manuel de Seabra, l'inventor de Clovis.

francisco candel

le christ noir

roman traduit de l'espagnol
par bernard sesé et jean viet

El tramvia blau

Victor Mora

Joan Oleza

TOTS ELS JOCS DE TOTS ELS JUGADORS

II PREMI JAUME ROIG

J.M. Benet i Jornet

Amb aportacions de Terenci Moix

Quan la ràdio parlava de Franco

170

Biblioteca A tot vent

Teresa Pàmies

Dona de pres

Pròleg de Domènec Guansé

Noves majories marginades

Emili Gasch

Amb la crisi econòmica ha entrat en crisi, també, un model social que ha tingut el seu centre a l'Europa socialdemòcrata, però que en bona mesura s'ha irradiat a molts altres països, incloent-hi Espanya, on els beneficis del model han estat molt menors, però on s'han pres, indubtablement, fins i tot sota el franquisme, mesures en aquesta mateixa direcció. Aquest model, que algú ha anomenat «capitalisme organitzat» o «compromís keynesià», es basa a assegurar un alt i continu creixement de la producció acompanyat d'una forta redistribució de la renda, cosa que ha garantit la reducció dels conflictes socials. Però aquest mateix creixement ha portat a una diferenciació, a una compartimentació de les classes i els grups socials, entre els quals s'obre de nou la lluita per l'apropiació de l'excedent, ja que aquests grups socials s'han organitzat corporativament. Aquesta confrontació ha tingut lloc i tindrà lloc fonamentalment a través de diverses vies. La primera d'elles és el setge a què sotmeten l'Estat, precisament perquè és l'Estat qui fa la política redistributiva, terreny en el qual després d'anys d'avenços notables, hi ha hagut un progressiu retrocés. L'altre instrument d'enfrontament ha estat la inflació, a través de la qual s'ha fet una forta redistribució de la renda també de caràcter regressiu. Així doncs, amb la crisi econòmica s'ha estroncat un llarg període de creixement, s'ha acabat el «compromís keynesià», s'ha esgotat el model socialdemòcrata. Aquest esgotament ha propiciat l'expansió de la resposta d'un nou compromís, els termes del qual i les parts que hi intervenen no poden ser els mateixos de fa quaranta anys, perquè els canvis han estat molts i els que han de venir encara seran més. Cal refer les aliances sobre la base de la nova configuració de la societat i sobre la base d'una nova correlació de forces. Els comunistes tenim la voluntat de participar en aquest compromís amb la perspectiva de portar a terme una política de transformacions en l'ordre econòmic i en l'ordre social.

Els canvis en la producció

Les profundes transformacions que han tingut lloc a les empreses aquests darrers anys, com a conseqüència de la crisi i del tipus de mesures que s'han pres per fer-li front, han trasbalsat el model de societat industrial que es va impulsar a Espanya des del 1959-62. Aquestes transformacions han originat una considerable reducció de l'ocupació sense que, d'altra banda, hi hagi hagut un retrocés global

de la producció, la qual cosa vol dir que hi ha hagut considerables progressos en la productivitat. Aquests augments de la productivitat no són tant el resultat de la introducció de tecnologies avançades —ja que els índexs d'inversió dels darrers deu anys han estat molt baixos— com de canvis en la gestió i l'organització industrials. Entre aquests canvis cal remarcar el seccionament dels processos productius, que ha originat la conversió en treballadors autònoms de molts dels qui fins ara eren treballadors assalariats, i l'extensió de l'economia submergida. El que interessa destacar d'aquests dos fenòmens és el major grau d'explotació de què són objecte aquests treballadors i les conseqüències que se'n deriven en les relacions socials.

Aquest procés d'introducció de noves formes de gestió i administració, com també de noves tecnologies, no ha suposat, però, canvis rellevants en l'estructura de la producció. Es continua produint pràcticament el mateix, en qualitat i en quantitat, però de manera diferent i amb un nombre inferior de persones ocupades i d'assalariats.

La crisi de la societat del benestar

L'aspecte més rellevant de la crisi del model dominant a Europa des del 1945 ha estat la crisi, la fallida, de la societat del benestar, de l'Estat assistencial. Estem assistint a un veritable desmantellament de l'Estat del benestar (reducció de pensions, desprotecció de l'atur, privatització de serveis socials) que, a la vegada, se'ns presenta com a inevitable. I, efectivament, ho és, si no es prenen veritables mesures de transformació. La causa de la crisi de la societat del benestar cal buscar-la, doncs, en el fet que no s'han pres les mesures transformadores en el moment en què la crisi obliga a un sofreesforç de l'Estat; sobre el qual, a més, s'ha fet recaure bona part dels costos derivats de la reconversió industrial.

Però hi ha també altres causes, com les derivades de la progressiva desnaturalització del paper assistencial de l'Estat. Desnaturalització provocada per l'extensió dels beneficis de l'Estat assistencial a les classes mitjanes i, fins i tot, a d'altres de la societat, que sovint n'aprofiten més els avantatges que no pas la classe obrera, com a conseqüència de l'extensió indiscriminada d'aquests avantatges i l'aparició d'una meritocràcia que, per formació i posició social, està en millors condicions per gaudir-ne que no pas aquells per als quals foren pensats.

A Espanya aquest fenomen ve agreujat des del seu naixement sota el franquisme per la persistència d'un estil de gestió que la democràcia no ha transformat suficientment. Hi ha prou mostres del funcionament de l'administració pública a Espanya perquè no calgui entrar en detalls.

L'esquerra ha d'oferir una alternativa global a l'Estat del benestar, alhora que ha de continuar pressionant per evitar-ne el desmantellament, amb el convenciment que aquesta pressió és la millor garantia de transformació.

Una nova estratègia per a una nova situació

Però el problema més important amb què s'enfronta l'esquerra és l'esquarçament, la nova compartimentació de les classes i els grups socials. La capacitat de direcció de l'esquerra queda condicionada per la capacitat d'esclarament dels diversos grups socials que han resultat del procés de canvi, i per la capacitat de traçar una estratègia capaç de formar un nou bloc històric. Fa anys (vegeu els documents del IV Congrés del PSUC), identificàvem el bloc històric amb totes les capes no monopolistes, amb un element vertebrador que era la classe obrera industrial en sentit estricte. Avui aquesta anàlisi resulta massa simple. L'estructura de la societat s'ha complexificat de tal manera que exigeix, a la vegada, una anàlisi i unes propostes també més complexes. Cal posar per endavant l'anàlisi, perquè sense un ple esclarament de quins són aquests grups; quins els seus interessos com a tals; quines les possibilitats que tenen cadascun d'ells de coincidir amb d'altres; quin el treball polític que cal fer perquè prenguin consciència de la seva identitat i dels seus interessos i de quins poden ser els seus aliats, no és possible un treball polític que esclareixi l'aiguabarreig actual, únicament propici als pescadors del populisme, però no als d'una esquerra que no es vulgui desnaturalitzar.

Tenim Jordi Pujol per estona a Catalunya si no som capaçs de fer aquest treball d'esclarament i aquest treball polític; tot estant presents en el si de cada un d'aquests grups, i tot elaborant una alternativa política capaç d'unir-los articuladament.

Ens cal, doncs, avançar en l'anàlisi de classes de la societat catalana delimitant els diversos grups socials, sense oblidar els que en poden quedar marginats pel fet de no ocupar un paper rellevant en la producció. En aquest sentit, cal referir-se especialment als qui no treballaran mai més, als pobres, als joves i a les dones.

Els pobres

La socialdemocràcia alemanya ha formulat la teoria dels dos terços, segons la qual hi ha un terç de la societat que queda desconnectada del progrés tecnològic, del progrés econòmic i del progrés social, i que cal evitar aquesta desconnexió. A Catalunya, i a Espanya, hi ha un sector, de difícil quantificació però en tot cas menor que un terç de la societat, la desconnexió del qual és ara, i des de fa temps, molt més gran. A les nostres ciutats i als nostres pobles hi ha milers de persones que viuen en la pobresa i en grans dificultats, gent gran generalment, la millora de la qualitat de vida dels quals no és possible si l'administració no pren la iniciativa, ja que els qui es troben en aquesta situació ni tan sols no tenen la capacitat i els mitjans per fer pressió sobre qualsevol instància a fi de millorar en alguna cosa la seva condició.

A manca de xifres fiables, es pot aventurar que la població que està en aquestes circumstàncies pot arribar a

ser el 10 % de la població total. La defensa d'aquesta gent és una obligació moral de l'esquerra, i diem «obligació moral» perquè aquesta gent no vindrà a demanar ajut als nostres ajuntaments, no la trobarem a Comissions Obres, no la trobarem al partit; però existeix, i hem de tenir-la en compte tant per ella mateixa com per comprometre en la millora de la seva situació els altres sectors de la societat.

Els qui no treballaran mai més

Un sector de la població amb trets propis, alhora que difícils, és aquell que podríem anomenar el dels qui no treballaran mai més i que, en canvi, encara tenen edat per a fer-ho, motiu pel qual acumula un seguit de problemes greus, des dels derivats de la simple subsistència fins als de la frustració que origina el sentiment d'inutilitat.

La major part d'aquests treballadors es troben, o es trobaran, en aquesta situació no pel fet que no hi haurà feina per a ells, sinó fonamentalment a causa de la seva manca de formació professional. Aquesta situació no tindrà lloc únicament entre treballadors sense qualificar, entre el peonatge, sinó també entre els treballadors especialitzats, la qualificació de gran part dels quals és molt limitada i amb dificultats de requalificació.

Cal buscar solucions per a aquests treballadors en feines que fins i tot poden tenir un caràcter productiu. ¿O és que no s'ha de considerar productiva la vigilància dels boscos per evitar incendis forestals, com els que aquest estiu han destruït una part de la riquesa del nostre país? Aquest és un exemple del treball que poden fer aquests homes que altrament estan condemnats a no treballar mai més i a formar part del grup més marginal de la nostra societat, el qual no podem oblidar tampoc, però que exigeix mesures de caràcter purament assistencial.

Tres situacions en què es troben els joves

Els joves són, sens dubte, el problema més important que hem d'afrontar, perquè si no els guanyem per a l'esquerra, cap dels nostres projectes no pot tirar endavant. La dimensió del problema, doncs, excusa de tractar-lo aquí amb la profunditat que mereix, però sí que cal que reflexionem sobre la seva situació laboral. Sovint, aquesta consisteix en un treball que es troba per sota, des del punt de vista de la qualificació, de la que han adquirit en els seus estudis, uns estudis que mai no els serviran de res, ni tan sols per a l'enriquiment personal. Aquests joves es poden, però, considerar uns privilegiats i efectivament ho són, en relació amb els altres, i ho són fins i tot des de la perspectiva que a nosaltres ens interessa: la possibilitat que tenen de participar en moviments transformadors, en moviments de progrés.

Un altre sector dels joves té feines discontinües, temporals, heterogènies, generalment mal pagades, però s'ha

acostumat a aquesta situació i n'ha fet un estil de vida. Un estil de vida que, fins a un cert punt, s'ha convertit en hegemònic entre la joventut i que també és un estil de fer política: participa molt àmpliament en la campanya per a la sortida de l'OTAN, però no participa en moviments polítics, àdhuc pròxims, o no manté una continuïtat en la mateixa lluita per la pau.

Hi ha, finalment, un tercer sector de joves que no pot fer absolutament res; ni estudia, ni treballa, en cap de les seves variants i, en conseqüència, no té diners ni per esbargir-se ni per viatjar, amb la qual cosa s'origina un progressiu empobriment moral.

Les dones: la desigualtat

El paper que fins fa pocs anys ha jugat el treball de les dones, fonamentalment d'exèrcit suplementari de reserva, està també en transformació. Si, d'una banda, hem de constatar avenços no menyspreables quant a la igualtat en el treball entre homes i dones, per l'altra, hem de constatar que hi ha fenòmens àmpliament generalitzats

que tendeixen a cristallitzar situacions de desigualtat. El progrés de l'economia submergida, al marge de les conseqüències negatives que suposa en l'ordre econòmic general, està especialment estès en sectors i activitats en què domina el treball femení, i les condicions en què es realitza el treball submergit són de les més dures que hi ha ara com ara, tant des del punt de vista de les relacions laborals com de les condicions materials en què es fa, i fins de la durada mateixa de la jornada laboral.

El paper d'exèrcit de mà d'obra suplementària que tradicionalment han jugat les dones, continua tenint lloc si bé en circumstàncies noves, atesos els avenços en la formació professional mateixa que han rebut. Com més elevada és la qualificació de les dones, més esdevé la discontinuïtat en el treball un element de marginació i desqualificació important.

Quan des de la nostra proposta parlem de política de plena ocupació hem de tenir present que volem incorporar a la població potencialment activa moltes dones, i que aquest col·lectiu presenta característiques que han de fer especialment problemàtica aquesta incorporació.

Sobre el nacionalisme constitucional

Rafael Ribó

Una de les qüestions que la major part dels comentaristes coincideix d'assenyalar com a pendents de resoldre dins l'actual sistema polític espanyol és la qüestió nacional. Precisament, ara, es torna a replantejar a Euskadi (sobretot per la crisi del PNB) i a Catalunya (amb les polèmiques anuals entorn de la Diada de l'11 de setembre).

Gairebé sempre que es busca una explicació a la qüestió del nacionalisme molts autors obliden el més potent, aquell que pot utilitzar recursos més contundents: el nacionalisme d'estat. No es pot comprendre el nacionalisme intern si no és posant-lo en relació amb el globalitzador de l'estat-nació.

A vegades, al voltant nostre, un tal oblit es combina amb la idea que des de la Constitució del 1978 ja no hi ha un nacionalisme espanyol ni, per tant, lloc per a les reivindicacions nacionalistes perifèriques (un exemple d'això és el plantejament de J. Solé Tura al seu llibre *Nacionalidades y Nacionalismo en España*).

D'aquesta manera es defensa la Constitució del 1978 com la creadora d'un model polític, d'una dada inamovible, d'un tall a la història i de la possibilitat de superar molts, potser fins i tot la majoria, dels conflictes nacionals de l'estat espanyol. Sembla propugnar-se allò que Manuel García Pelayo ha qualificat de concepció racional normativa de les constitucions. Es tracta d'aquelles concepcions tan originàriament liberals que creien, ingènuament, que la sola raó humana elevada a la categoria de norma, tot fent abstracció de la realitat social, solucionava els problemes de la convivència política.

A mi em sembla que la Constitució del 1978 té aspectes positius i d'altres negatius, expressió del consens al qual s'arribà. Però pel que fa als resultats d'aquest consens, i precisament en la qüestió nacional, hi predominen els valors del nacionalisme d'estat sobre els altres nacionalismes (tal i com s'esdevé amb els valors conservadors tocant al model social). Així el contingut atorgat als termes de nació i nacionalitat, a la Constitució espanyola, obeeix a aquell predomini.

Tot i que una gran majoria d'opcions científiques (H. Kohn, A. D. Smith, el «Royal Report», l'Enciclopèdia de les Ciències Socials, etc.) prevenen tocant al caràcter mul-

tívoc del terme nació, la tesi alludida defensa que nació i nacionalitat són termes equivalents, amb la qual cosa es justifica el confús article 2n. de la Constitució. Si es manté que «nació i nacionalitat designen la mateixa realitat», llavors ¿per què nació es troba constitucionalment emparentat amb el terme estat i nacionalitat amb el de comunitat autònoma? Així, doncs, és lògic incórrer en la contradicció d'afirmar que a l'article 2n. «es fon en una mateixa definició constitucional el concepte de nació espanyola unitària i els conceptes de nacionalitat i de regió com a components essencials d'aquesta nació». ¿Això, no és absurd? ¿No havíem establert que nació i nacionalitat designen la mateixa realitat?

A fi de resoldre l'embolic es féu ús de la idea, peregrina, de «nació de nacions». Solé Tura mateix, en algun moment, abona la idea; però en el fons cerca de resoldre-ho atribuint a la nacionalitat tan sols els valors de la llengua i de la cultura, ben lluny de la reivindicació del poder polític. Dins el marc d'aquesta aparent solució resulta coherent concloure que «cada vegada tindrà més poc sentit que unes institucions autonòmiques com ara les basques, les catalanes, les gallegues i altres es presentin i funcionin com a *nacionals* en el sentit tradicional del terme». Davant aquest galimaties conceptual ¿no és molt més transparent quedar-se amb una explicació de *realpolitik* sobre les imposicions fàctiques que s'exerciren, i precisament sobre els constituents, en el moment de redactar l'esmentat article?

De resultes de la tesi anterior, i de manera conseqüent, es desqualifiquen els nacionalismes basc i català que «només busquen el conflicte» amb l'ordenació constitucional, i deixen totalment de banda el possible nacionalisme espanyol actual. Aquest, sembla talment que ja no existeixi en les esferes de poder ni en les possibles interpretacions constitucionals. Segons aquesta tesi, el nacionalisme espanyolista és un patrimoni exclusiu del franquisme o d'uns quants sectors de l'exèrcit. En d'altres àmbits, d'ençà del 1978, no hi ha res més que «centralisme de caire tecnocràtic» o burocràtic, o polítics tècnics, o uns «tecnòcrates neocentralistes». És a dir, que després de tot un grapat de definicions tècnico-administratives s'oblida la càrrega ideològica nacionalista de l'espanyolisme existent.

Els elements mateixos de què es fa ús des d'aquesta tesi a fi d'analitzar, en abstracte, el nacionalisme («primacia nacional», definició exclusiva sobre qui és amic, o quin és l'interès en el grup social; o bé la tendència a posar l'accent en una continuïtat abstracta) són, al meu entendre, perfectament aplicables al nacionalisme espanyolista. Així s'haurien de qualificar les afirmacions partidistes de Felipe González tocant a l'abstracte «interès de la nació espanyola»; o les declaracions de Narcís Serra sobre «allò que convé a Espanya» (referint-se a la UMD); o la propaganda del PSOE a favor del vot afirmatiu en el referèndum sobre la OTAN, tot apellant als «interessos d'Espanya»; i un llarg etcètera de declaracions, actituds i actuacions.

ENRICO BERLINGUER

CECS SON ELS QUI SOSTE-
NEN QUE NOMES HI HA DOS
CAMINS: EL SOVIETIC I EL DE
LA SOCIALDEMOCRACIA,
COM SI EL PROCES HISTORIC
NO FOS CAPAC DE GENERAR
RES DIFERENT.

Connectat amb això, es poden esgramar d'altres factors com ara la simbologia, el bilingüisme, l'ús del terme Espanya o estat espanyol, etc. (i és bo de recordar que el senyor Gil Robles, ja fa molt de temps, defensava que «no n'hi ha prou de dir estat espanyol, perquè l'estat espanyol, que no és res d'altre que l'organització jurídica de la col·lectivitat política, pot ben bé avindre's amb el concepte catalanista de la federació de nacionalitats»). Es proposa, per exemple, que a les nacionalitats hi hagi bilingüisme perquè és més universal i més poc provincià que el monolingüisme. Tanmateix, a mi em sembla encara més universal un multilingüisme, com el de Suïssa; o la solució iugoslava de convivència; o la de principi territorial belga. Totes aquestes propostes són actuals, modernes i universals, si bé, però, molt difícils de portar-les a cap en el marc de l'actual Constitució espanyola. ¿Per què la Constitució del 1978, per exemple, no equipara les diverses llengües, segons que sembla, ni als territoris mateixos de les comunitats? ¿No és aquesta opció constitucional el resultat d'un predomini espanyolista en el consens?

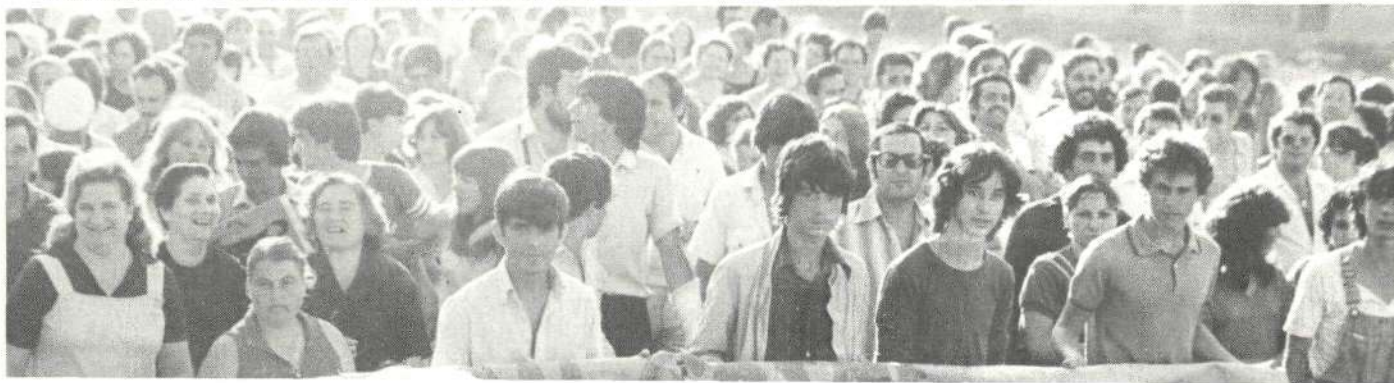
Un element no gens anecdòtic el constitueix el rebuig, que aquella tesi fa, del dret a l'autodeterminació. És conseqüent excloure aquest dret, si es considera la Constitució com un punt d'arribada insuperable. Per bé que, dit sigui de passada, amb aquests mateixos arguments es podria rebutjar tot plantejament autènticament socialista, comunista o de transformació social. Qui proposi aquests objectius no trobarà a la Constitució actual, les formes concretes d'aconseguir-los. Tots aquests elements penso que cal plantejar-los d'una manera gradual, com una qüestió de reivindicació ben legítima; fins i tot, tenint en compte que la Constitució pot millorar-se per la via de la reforma. Una via que jo suposo que és la que proposarien els polítics desitjosos d'assolir un estat federal de debò. Si l'actual Senat, posem per cas, no es reforma, això de federal no és sinó una tapadora o bé una quimera.

Deixar de banda el nacionalisme constitucional i l'espanyolisme pot menar a un voluntarisme polític allunyat de la realitat. Solé Tura, per exemple, atribueix representativitats nacionals de la manera següent. Segons ell «allò que defineix l'autèntica representativitat nacional és l'actitud davant el model polític més beneficiós ... Des d'aquest punt de vista ... és molt més representatiu de la realitat nacional de Catalunya o d'Euskadi el socialista o el comunista que lluita per l'autonomia ... que no pas qui es diu nacionalista i duu la seva nacionalitat a l'atzucac de l'independentisme o de l'ambigüitat conflictiva del nacionalis-

me-regionalisme». La cita, llarga, deixa entreveure com es confonen els desitjos amb les realitats, sense parar esment que en una democràcia parlamentària la representativitat s'expressa, entre altres indicadors, però de forma decisiva, a les eleccions. I això vol dir que si un 46,6 % dels votants de Catalunya, a les darreres eleccions autonòmiques, van votar per Pujol (front a un 31 % i un 5,8 % respectivament, pel PSC i el PSUC), és perquè aquest aconseguí més adhesions i, doncs, més representativitat a la nacionalitat catalana. I aquest és el problema de l'esquerra a Catalunya. I aquest és el problema del PSOE a les anomenades nacionalitats històriques: Euskadi, Galícia i Catalunya.

La pregunta fonamental és ¿per què perd el PSOE, fins ara, la seva consolidada majoria electoral a les eleccions autonòmiques d'aquelles nacionalitats?, ¿per què hi ha un vot diferencial? No fan al cas les raons plebiscitàries (el felipisme també s'ha presentat a vegades com un plebiscit) ni el desencís o el radicalisme de la joventut (que vota bàsicament com la resta) ni argumentar sobre carismes o eslògans. El problema és més profund, perquè les derrotes electorals expressen pèrdues de consens ciutadà. I en la lluita per recuperar consens i aconseguir l'hegemonia val la pena recordar que les autonomies impliquen tres vessants: l'històric-polític (propi de les nacionalitats), el democràtic (aprofundir la democratització de l'estat mitjançant la distribució territorial del poder) i el racional-administratiu (millorament dels serveis públics). El PSOE no sap què fer amb el primer (interpreteu, per exemple, el recurs del govern contra l'article 34 de la Llei de la Funció Pública de Catalunya), subvalora el segon (recordeu els obstacles posats a la participació de les autonomies en la formació de la voluntat estatal) i no aprofita el tercer (penseu en el manteniment dels governs civils o en les duplicacions administratives).

Potser perquè s'és conscient de la derrota pel que fa a l'hegemonia hi ha qui ha dit que cal acabar amb aquells nacionalismes (com hi ha qui diu que cal fer una política *antipujolista*). És absurd avançar per aquest camí. Convé emprendre la qüestió per tots els seus vessants. Seria possible fer-ho des d'una perspectiva d'esquerra, sobre la base de les diferents nacionalitats, replantejant-se la qüestió de l'estat. Es tractaria de superar tots els mecanismes, començant pel de l'estat-nació, a fi d'assolir nivells superiors de convivència. Llavors serien possibles lectures més autonomistes de la Constitució.

L'ordenació del territori i de l'economia: una història paral·lela

Carme Massana

Economista. Universitat de Barcelona.

I. Volem l'Estatut

Com es pot governar el país d'acord amb l'Estatut d'Autonomia de Catalunya si no s'ha legislat, encara (al cap de set anys), sobre el que hauria de ser el marc d'actuació del govern?

El «Títol preliminar» de l'Estatut diu taxativament: «La Generalitat de Catalunya estructurarà la seva organització territorial en municipis i comarques; també podrà crear demarcacions supracomarçals» (art. 5è., punt 1) i afegeix, encara: «Una llei del Parlament regularà l'organització territorial de Catalunya d'acord amb el present Estatut, tot garantint l'autonomia de les diferents entitats territorials» (art. 5è., punt 3). D'altra banda diu: «Així mateix podran ser creades agrupacions basades en fets urbanístics i metropolitans i altres de caràcter funcional i amb fins específics» (art. 5è., punt 2).

Girem fulls: «Títol primer. Competències de la Generalitat.» La Generalitat de Catalunya té competència exclusiva tant en la «Ordenació del territori i del litoral, urbanisme i habitatge» (art. 9, punt 9) com en la «Planificació de l'activitat econòmica a Catalunya» (art. 12, punt 1) i participarà, igualment, «en la gestió del sector públic econòmic estatal, en els casos i activitats que correspongui» (art. 9, punt 2). Un incís, la Generalitat no ha fet res, fins ara, per a nomenar un representant, per exemple, a la RENFE.

Tot llegint l'Estatut, elaborat i consensuat per totes les forces polítiques de Catalunya i aprovat, per referèndum, pel poble català (25 octubre 1979) hom pot restar, doncs, estupefacte!

II. Retards voluntaris i proposicions de llei

El febrer de 1986 s'ha constituït la Ponència conjunta per a elaborar el text de proposició de llei d'organització territorial i govern local de Catalunya (BOP núm. 113) d'acord amb una iniciativa parlamentària conjunta (BOP núm. 110).

Fins en aquest moment el Parlament havia rebut dues proposicions de llei del PSUC: «Proposta de proposició de

lleï a presentar davant de les Cortes de creació de la província de Catalunya» (BOP núm. 48, 4 març 1985) i «Proposició de llei d'organització territorial i divisió administrativa de Catalunya» (BOP núm. 106, 23 desembre 1985); un «Document de treball sobre l'organització territorial i el govern local de Catalunya» del partit del govern, CiU (BOP núm. 110, 30 gener 1986); i una «Proposició de llei de l'organització territorial i el govern local de Catalunya» del Grup Popular (BOP núm. 110, 30 gener 1986).

Com a pas previ a la constitució de la Ponència es retiren aquells projectes que passaran a ser discutits per la ponència conjunta. Poc després el PSC presentava finalment el seu Projecte de llei d'organització territorial i, a començament de setembre, CiU fa la proposta de desagregar el conjunt de la llei territorial en quatre Projectes de llei (i encara mancava la llei electoral!).

No hi ha, doncs, encara, projecte de llei sinó una ponència per a redactar-lo. I tant les postures prou disperses expressades sobre el tema pels diferents grups polítics, com el «calendari polític» dels pròxims mesos no han permès fixar amb claredat la data en què es disposarà finalment de la llei d'organització territorial de Catalunya. Cal remarcar, a més, que la proposta de CiU pot suposar tant una pèrdua de coherència de la llei com un dilantisme pràctic en la seva aplicació. La història del retard en el compliment del compromís polític adquirit fa set anys, no s'ha acabat.

Aquest retard és atribuïble al govern de la Generalitat, però també a la formació política de l'oposició amb més representació parlamentària que, incomprensiblement, és l'únic grup parlamentari que no havia presentat cap Proposició de llei respecte a aquestes qüestions fins a la constitució de la Ponència. ¿Quines raons han mogut el govern a ajornar aquesta labor legislativa? N'hi ha almenys tres de prou explicatives.

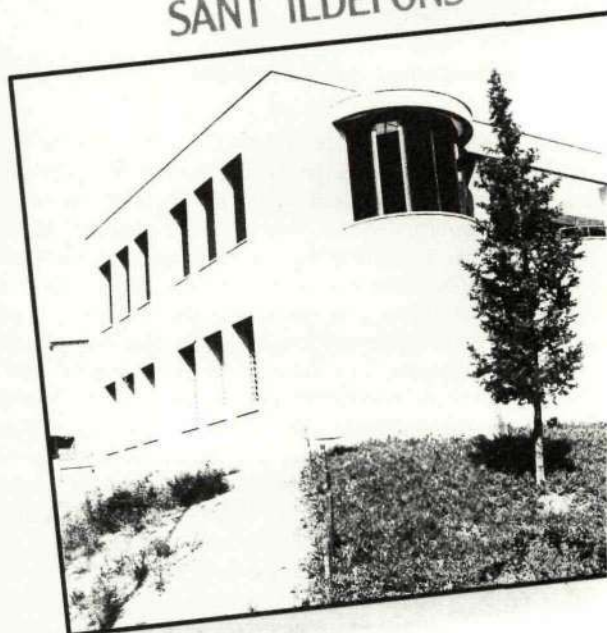
Primer. La poca voluntat descentralitzadora que es reflecteix en la no inclusió de les vegueries o regions en el Document de treball de CiU, o en la fórmula, inclosa en aquell Document, per a elegir la composició dels trenta-vuit consells comarcals que donarà majoria absoluta a CiU en vint-i-cinc dels governs comarcals, o en la proposta de suprimir la CMB.

Segon. La manca de necessitat teòrica d'aquell marc legislatiu pel tipus de política econòmica que s'està realitzant.

Tercer. Aquesta actitud és coherent amb el possibilisme polític que presideix la política del govern de CiU.

¿Les raons, en el cas dels socialistes, són només de possibilisme polític: de tractar d'evitar enfrontaments. Tant amb el PSOE (pensem per exemple en la gravitació des de fa ja temps en la societat catalana de la proposta de substituir les quatre ponències per una de sola!) com amb Convergència (pensem per exemple que la qüestió territorial implica un acord polític... sobre la CMB)?

CENTRE CÍVIC SANT ILDEFONS

UN ESPAI COL·LECTIU
PER A UN
BARRI ACTIU

Ajuntament de Cornellà
de Llobregat

LA FCTAC:

UN PROJECTE COL·LECTIU

PERQUE L'EMPRESA COOPERATIVA

SIGUI EINA DE MODERNITAT.

III. Programació i «conjuntura»

Remarquem, en primer lloc, la relació entre inexistència de divisió territorial i manca de programació econòmica a mig terme, elaborada en base a la nova organització del territori. L'incompliment de donar a Catalunya un marc administratiu i un marc econòmic nou, ha influït negativa-

ment sobre les expectatives de la societat catalana. La coo;dinació, la negociació de les diferents estratègies econòmiques i polítiques es fa més difícil i les confrontacions han augmentat.

Els resultats econòmics són coneguts: fases successives d'atonía. El context intern, favorable aparentment a la

reinversió (control de costos salarials, major flexibilitat del mercat de treball, recuperació de l'excedent, amb un aspecte negatiu: preu del diner car) no ha estat suficient per a, junt amb la demanda i la inversió estrangeres, aconseguir reactivar l'economia. Un sol èxit: el control relatiu de la inflació, acompanyat de diversos efectes negatius: increment de l'atur (a Catalunya hi ha els índexs més alts d'atur), demanda feble, atonia de la inversió, augment del pes de l'economia submergida, dèficit del sector públic (a tots nivells).

En l'actual estadi evolutiu del capitalisme, només una programació econòmica coherent o una conjuntura econòmica internacional molt favorable poden estimular el creixement econòmic. Però, en aquest ja llarg període de mutacions, de dificultats per al capitalisme, els països que millor s'han adaptat a la nova situació són els que han detectat la importància dels canvis ocorreguts i han estat capaços d'adoptar estratègies de política econòmica a termini mitjà, que han permès, per exemple, adaptar l'estructura productiva als canvis ocorreguts en la correlació de forces socials i polítiques. Els plans de desenvolupament regional, els plans de renovació industrial, el foment de les tecnologies noves, el reciclatge de la població treballadora, la política de concertació social, han estat respostes relativament satisfactòries a, per exemple, l'increment salarial —resultat de l'augment del pes polític de la classe obrera, tan estratificada com es vulgui (!)—, o l'augment del preu del petroli —resultat, en bona part, de les creixents pressions populars, ineludibles, als països del Tercer Món.

Es pot afirmar ja que la preocupació per a controlar l'augment de preus (salaris inclosos), per a reduir el dèficit tant del sector públic com del sector exterior, sense programar des del sector públic transformacions en l'estructura productiva d'acord amb les mutacions ocorregudes, no ha permès resoldre aquells desequilibris.

Una organització territorial que respongués a les característiques de la societat catalana actual, oferiria ben segur un marc administratiu més racional, indispensable, d'altra banda, a una programació econòmica eficaç (inexistent fins ara). Programació que, partint d'un coneixement fidedigne de la realitat, assenyalés objectius, fes previsions fiables, dissenyés un marc instrumental *ad hoc*, oferís unes expectatives concretes a termini mitjà.

Algunes conseqüències concretes del retard en l'elaboració d'aquell marc administratiu i econòmic a Catalunya. En el moment, per exemple, de voler participar de les ajudes al desenvolupament regional de la CEE, la Generalitat va redactar a corre-cuita un PDR que, sense estar inserit en una programació econòmica a termini mitjà, sense suport de les forces i institucions polítiques i administratives catalanes (per exemple, ajuntaments o Parlament), sense haver-ne fet publicitat, per exemple, al Parlament de Madrid, pocs resultats havia d'obtenir.

Un altre exemple. En el disseny de les ZUR a Catalunya (obviant el judici sobre aquesta figura de política de desenvolupament regional de caire tradicional), ¿l'existència d'aquell marc administratiu i econòmic no hauria, per exemple, evitat l'oblit i, més tard, les dificultats que varen trobar certes zones deprimides de l'àrea metropolitana de Barcelona per a ser incloses dins de les anomenades ZUR?

IV. La impossibilitat del possibilisme

Respecte a la política possibilista de convergents i socialistes, cal dir que cap d'aquestes formacions polítiques, que van participar en l'elaboració de l'Estatut, no ha trobat encara oportú legislar sobre aquella matèria! Coincideixen, també, a eludir qualsevol proposta de nova divisió político-administrativa que contempli els desequilibris actuals, que respongui a la necessitat de resoldre'ls i que, en el que sigui necessari, modifiqui l'actual divisió administrativa. I pensem, en aquesta línia, per exemple, en l'oportunitat, potser irrepetible durant força anys, d'aplicar criteris de racionalitat i substituir les quatre províncies per una de sola que abastés tot l'àmbit del territori de Catalunya. Mesura que, a) confirmaria la voluntat descentralitzadora del govern de Madrid i, també, del de Catalunya, b) facilitaria l'ordenació territorial de Catalunya d'acord amb la realitat i les necessitats del país, c) afavoriria la tasca del govern de la Generalitat i la descentralització administrativa a les regions o vegueries i als consells comarcals.

¿Aplicant criteris possibilistes tindríem ara, per exemple, institucions i governs democràtics? ¿Amb criteris possibilistes hauríem aconseguit el NO a l'OTAN a Catalunya i podríem exigir el desmantellament de les bases americanes i el control de les armes nuclears en el territori de l'Estat espanyol?

És que ens hem de sotmetre a l'actitud «massa esporuïda per a tenir iniciatives» d'una «determinada burgesia» catalana tal com assenyala F. Cabana (*Centralisme i economia catalana*, «Avui», 6 abril 1986)? ¿És que, per exemple, cal que multinacionals es facin càrrec d'empreses com SEAT o SAFA, que tenen la seva major planta productora a Catalunya, per a traslladar el seu domicili social de Madrid a Catalunya?

En síntesi, cal complir l'Estatut i dotar-nos del cos legal necessari per al govern de Catalunya. És urgent, tant l'ordenació del territori d'acord amb criteris d'eficàcia econòmica i política (no de possibilisme polític), com l'elaboració i aplicació d'un programa econòmic a termini mitjà que, en base a la nova organització del territori, permeti impulsar, coordinar l'activitat econòmica i oferir unes expectatives més clares i racionals a la societat catalana.

Crisi o distribució

Emili Coll i Collet

La crisi econòmica que pateix el món occidental ha fet córrer rius de tinta i, és una manera de parlar, ha fet perdre moltes hores de lectura i d'estudi a la majoria dels economistes i estudiosos del tema que, des de diferents camps d'actuació, científics i professionals, s'han apropiat a les múltiples repercussions que ha tingut aquest fenomen. Tanmateix, no totes les contribucions aparegudes han contemplat el problema amb la profunditat, l'amplitud i l'agudesia que mereix i requereix.

En el camp purament científic i, com a expressió normativa d'aquest, en el de la política econòmica els «sabelotodo» (expressió emprada per Gamble i Walton en el seu llibre *El capitalismo en crisis*) de la qüestió s'han agrupat al voltant de dues línies principals: la monetarista i la keynesiana. Això pel que fa a l'economia convencional. Però hi ha una tercera via d'interpretació i explicació de la crisi que, malgrat haver romàs en estat d'hivernació durant la llarga expansió econòmica de la post-guerra, ha tornat a captar adeptes amb força davant la impotència explicativa d'aquelles; es tracta de la teoria marxista.

La inflació ha estat, en aquest context, un dels aspectes més analitzats de la crisi. Recordem la preocupació que la temuda inflació de dos dígitos va crear, fins fa pocs anys, en l'imperi econòmic occidental. Gamble i Walton fan en aquest llibre un repàs dels diferents corrents que existeixen sobre el fenomen de la inflació, situant-los dins el seu marc històric i aprofitant, així, per comentar els esdeveniments econòmics que s'han succeït a partir de la Gran Depressió. Segons els autors, monetaristes i keynesians arriben a construir importants models de comportament de l'economia, molt coherents internament però que, en el fons, no arriben a copsar la vertadera natura dels problemes. El problema de la crisi econòmica es pot abordar segons els símptomes que presenta, però això no implica tocar el tema de fons que és el que realment interessa: les causes de la crisi. Ni la inflació era la crisi ni tampoc n'era la causa; vet aquí la crítica fonamental dels autors; i construir teories sota aquests postulats és perdre la perspectiva dels problemes i ignorar la vertadera dimensió de la crisi. La inflació només era un símptoma de la crisi, com ho és ara l'atur, com ho varen ser l'esfondrament del sistema monetari internacional, l'increment de la conflictivitat laboral, la tendència depressiva de la borsa o el creixement nul.

Monetaristes i keynesians atorguen una confiança excessiva als mercats: per a ells, els elements que hi concorren i els fenòmens que s'hi presenten són tots els que hi ha i, d'aquesta manera, creuen que aplicar polítiques per resoldre els desajustos significa solucionar la crisi (desapareguts els símptomes, guarida la malaltia). És clar que la inflació és un fenomen monetari que només pot alimentar-se d'una ampliació constant de l'oferta monetària. És clar, també, que la puja de preus s'ha perpetuat a través de la pressió dels costos. Però sostenir que aquestes són les causes de la crisi és quedar-se en el nivell de les meres apariències, dels accidents. Afirmar que la legítima pressió dels salaris per mantenir el nivell adquisitiu és la causa de tots els mals sona a muntatge propagandístic, i ni tan sols és una part de la veritat: en primer lloc, els salaris no són l'única partida dels ingressos que ha volgut protegir-se de l'increment de preus; en segon lloc, hi ha proves suficients (Gamble i Walton les aporten) per pensar que l'acció sindical ha estat defensiva (la part del producte nacional que correspon a la retribució del treball ha continuat constant). Resumint, és possible que els sindicats hagin participat del mecanisme de transmissió de la crisi en inflació, però res no ens demostra que n'hagin estat la causa. D'altra banda, proclamar que la inflació és producte d'un increment de l'oferta monetària per damunt de la taxa de creixement del producte nacional no és tampoc aportar una causa, sinó, simplement, constatar un fet; el que realment importa és saber perquè s'ha esdevingut, perquè l'Estat s'ha vist obligat a augmentar l'oferta de diners.

Definitivament, doncs, la inflació és un fenomen de mercat que no pot explicar-se només en termes de mercat. Per això Gamble i Walton recorren a l'economia política, concretament a la teoria marxista; només en el si d'aquesta disciplina troben els elements i les hipòtesis necessàries per interpretar els fets i trobar explicacions a la crisi i a la inflació. Arribar als mecanismes i a les lleis que governen el món subterrani de la producció, l'acumulació del capital, la realització del valor; i a la seva llum, analitzar el paper de l'Estat i de les estructures econòmiques en la història econòmica del nostre segle. Aquesta és l'aportació més important dels autors.

Segons Gamble i Walton, les causes de la crisi i de la inflació cal cercar-les en el comportament de l'economia mixta i el seu protagonista, l'Estat, davant les tendències que mostraven els indicadors més íntims del sistema econòmic. La tendència decreixent de la taxa de guany, tal i com l'havia formulada el propi Marx, s'havia pogut frenar a partir dels anys 30 gràcies a la intervenció de l'Estat en aquelles branques més feixugues de l'economia (les menys rendibles i les que implicaven una composició orgànica de capital més elevat). Més tard, l'adveniment de la II Guerra Mundial, que va permetre eliminar tot l'aparell productiu obsolet, i el d'una postguerra que va ser molt profitosa, varen mantenir un nivell acceptable de benefici.

Però a la dècada dels 60 l'economia dels països occidentals torna a donar mostres d'esgotament: ¿es tracta

d'un problema de plus-vàlua i d'absorció de l'enorme excedent creat pel procés de concentració de capital, com apunten P. Sweezy i P. Baran? Gamble i Walton aprecien la important aportació dels autors americans, però pensen, després de la teoria del valor-treball i la teoria de les crisis del propi Marx, que el taló d'Aquiles del sistema capitalista continua essent el benefici i la disminució paulatina de la seva taxa de creixement, causada, aquesta vegada, per la demanda insuficient que resulta de produir amb tecnologies estalviadores de treball.

La inflació apareix, en aquest context, com a conseqüència de la política que adopta l'Estat per tal de consolidar un nivell de demanda que assegurí un marge de benefici suficient per continuar la inversió; sense, però, malmetre els objectius principals de la política econòmica, especialment pel que fa a la plena ocupació. Perseguir aquests dos objectius, contradictoris als anys 60, obliga els estats dels països occidentals, com a única sortida, a incórrer en dèficits públics cada cop més elevats, la finançació dels quals comporta a curt o llarg termini (segons la forma de finançar-los) pressions inflacionistes irresistibles.

Els autors ens presenten, doncs, la crisi, motivada per la dinàmica pròpia del capitalisme, i l'Estat, com l'agent que la transforma en inflació a través del dèficit, única solució de compromís per tal de mantenir el pacte o, com diuen els autors, el consens que, ja als anys 30, va obrir les forces socioeconòmiques per donar pas a l'era del sistema d'economia mixta.

La crisi no consta, per tant, de problemes immediats (de símptomes) que cal resoldre un per un. No és una crisi a nivell de mercat i, per tant, no és qüestió ni d'ajustar les magnituds ni de solucions tècniques. La crisi és quelcom més profund que tot això; prové dels propis processos de producció i d'acumulació, i afecta tot el sistema d'economia mixta. En definitiva, les circumstàncies desborden l'àmbit del que és estrictament econòmic. La crisi requereix solucions polítiques, i més polítiques que no pas econòmiques; calen canvis polítics fonamentals que amplii o restringeixin el poder dispositiu de l'Estat en l'economia. Només amb un nou consens, amb una nova distribució del poder entre els agents de l'economia, sindicats, Estat i propietaris, serà possible enfrontar el futur amb noves perspectives de desenvolupament.

El llibre està escrit en forma de teorema on es tracta de demostrar la tesi de la necessitat de les solucions polítiques a la crisi econòmica. Amb aquesta finalitat els autors hi realitzen una brillant síntesi sobre l'estat de la qüestió. Síntesi que, com totes, potser no aporta cap coneixement nou, però que ajuda a ordenar els del lector i a situar-los en el seu just marc temporal. Particularment, com a estudiant però també com a lector assidu de lletra impresa, crec que els millors llibres no són aquells que s'esgoten en ells mateixos o que intenten ser concloents sobre una qüestió qualsevol, sinó aquells que indueixen noves lectures i la reflexió, aquells que transmeten afany de recerca. En aquest sentit, la lectura de *El capitalismo en crisis* és del tot recomanable i, per la síntesi que fa sobre diferents corrents de pensament econòmic (en particular la teoria marxista), imprescindible.

Keynes a l'estat espanyol

Lluís Argemí i d'Abadal

La història del pensament econòmic al nostre país presenta unes certes particularitats que cal estudiar. En primer lloc, el retard creixent amb què durant el segle XIX es van anar rebent les aportacions que es feien als altres països europeus. Però hi ha una segona característica que encara té més importància, i és l'absència d'una recepció directa (via traduccions o per influència sobre autors peninsulars) de les aportacions que, d'una forma o altra, tenen unes característiques més renovadores i que, de fet, configuren les passes més essencials d'una història general del pensament econòmic entesa a la manera de Schumpeter, com una evolució de l'anàlisi econòmica. I és per això que no trobem enlloc les traduccions o adaptacions dels fisiòcrates —Ricardo, J. Stuart Mill, Jevons (i Menger i Walras) i finalment Keynes—. Dels grans, tan sols Cantillon i Marx van ser traduïts i/o adaptats. La denominació de grans també pot abastar evidentment autors com Smith i Marshall, però si els considerem en la línia analítica central, tan preuada per Schumpeter, tots dos serien autors d'obres de síntesi, i no per aquest motiu deixarien de tenir originalitat. Aquest fet també marca una tercera característica de la nostra història intel·lectual en el camp de l'economia: si bé no hi hagué una recepció clara dels innovadors, sí que, en canvi, es van divulgar profusament les síntesis posteriors en les quals el caràcter innovador ja es trobava embolcallat per un llenguatge i uns mètodes ortodoxos. No hi hagué fisiocràcia, però sí Smith; Ricardo va exercir una influència escassa, però Mac Culloch i Mill pare varen ser traduïts (i també Say, tot i que en aquest cas es divulgava Smith i no pas Ricardo); les obres principals de Mill fill no pogueren ser llegides en castellà, i tampoc no ho foren les de Jevons, Menger o Walras, però els *Principis* de Marshall van ser traduïts, pel cap baix, en tres ocasions diferents per tres editorials diferents: i si es tingueren referències de Keynes, això s'esdevingué molt més tard, i la seva influència general va venir a través de la gran síntesi neoclàssica de Samuelson i Modigliani. La síntesi liberal de Smith, la síntesi neoclàssica de Marshall i la gran síntesi neoclàssica (keynesiana) de Samuelson serien els tres graons que marcarien aquesta tercera característica.

El cas de Keynes encara és més particular. La situació política espanyola i mundial no presentava un camp prou receptiu per a les seves idees: la guerra civil i la guerra mundial en feien difícil la divulgació, i la postguerra presenta unes característiques similars en aquest aspecte. Però Keynes era ja un economista famós des de *Les conseqüències econòmiques de la pau* (1919), que va ser l'ú-

nica obra que es traduí al castellà amb certa pressa. La resta de la producció keynesiana i en especial les obres de teoria monetària, van ser poc conegudes entre els economistes espanyols, i encara van ser menys traduïdes. Fins al 1960 es fan poques traduccions de les obres de Keynes, però cal ressenyar-ne les següents: J. M. Keynes: *Las consecuencias económicas de la paz*. Ed. Calpe, 1920; J. M. Keynes: *Teoría de la ocupación, el interés y el dinero*, Ed. F.C.E., México, 1946; J. M. Keynes: *Los problemas de la inflación de la guerra*. Ed. U. de Costa Rica, 1957.

Dels articles només es van publicar les biografies de Malthus i de Marshall, com introducció a les obres d'aquests autors que foren editades a Mèxic en la dècada dels 40 i dels 50, i també es publicà la biografia de Jevons en una revista espanyola.

En el període de preguerra també es van traduir algunes intervencions de Keynes en revistes o periòdics; en aquest camp cal esmentar les que va traduir *La Veu de Catalunya* sota el títol de «L'esdevenidor de la lliura esterlina» (amb una introducció de X. Ribó) (1). També alguns economistes coneguts es van fer ressò (encara que una mica crític) de les propostes que feia Keynes, que sempre anaven adreçades a aconseguir una estabilitat interior encara que les monedes nacionals es desvaloressin. Pel que fa a aquesta qüestió cal recordar la seva negativa a què la lliura tornés a la paritat or de la preguerra i la cèlebre carta oberta que adreçà al primer ministre francès. Tallada, Cambó, Raventós, Bernacer i Olariaga són alguns dels noms que hem de recordar aquí, tot i que en la majoria dels casos les indicacions de Keynes eren criticades per trobar-les excessives (com és el cas de Tallada).

Malgrat tot, el lleuger coneixement que es tenia de l'autor anglès va permetre que després del lapse de la guerra i de la primera postguerra, ressorgís l'interès per aquest autor (2). Com en tots els casos que hem esmentat abans, es va desconfiar del doctrinarisme i es pensà no en la teoria que hi havia al darrere (que era renovadora en el cas de la teoria monetària de Keynes, perquè ja es trobava en el camí de la *Teoria general* i anava aplicant la seva intuïció particular als problemes concrets), sinó en la política concreta que s'hi proposava (3).

De fet, doncs, fa la impressió que si bé ningú no és profeta a la seva terra, en el nostre cas les profecies no s'accepten ni quan vénen de fora. Keynes deia a la introducció als *Essays in persuasion* que aquests haurien d'anomenar-se *Essays in prophecy and persuasion* ja que havien complert més la missió de profecia que no pas la de persuadir.

Després del 1960 la reedició de les obres de Keynes ha tingut unes altres perspectives; les diverses reedicions de la *Teoria general* responien a la divulgació d'una obra que s'havia convertit en la base de la política econòmica practicada a la majoria dels països occidentals, però la reedició de les altres peces tenia un interès fonamentalment

històric. A aquesta segona categoria pertanyen la recent traducció dels articles de Keynes a *The Times*, sobre el New Deal de Roosevelt (tornats a editar per la *Revista del Trabajo*) (4), i l'important article «Posibilidades económicas de nuestros nietos», reeditat per *Papeles de Economía* molt més recentment i que correspon a una conferència que, entre d'altres llocs, Keynes va donar també a Madrid el 1933 (5).

En conjunt, doncs, en castellà es troben a l'abast no pas més de dos volums de les dotzenes que formen les seves obres completes i, a més, aquest material es troba dispers. Les obres traduïdes, si n'exceptuem la *Teoría General*, corresponen a una part dels *Essays in Persuasion* i dels *Essays in biography*; però per poder copsar completament la visió tan especial que Keynes tenia de l'economia, del paper de l'economista i en definitiva de la seva filosofia, de l'aplicació de la seva intuïció i del seu gust per la controvèrsia, caldria completar aquest panorama amb d'altres aportacions.

Tanmateix, a l'hora de reprendre el fil inicial, roman pendent una pregunta: ¿Per què la recepció d'aquells autors que més han significat com a revolucionaris de la ciència econòmica es va fer d'una forma tan parcial o incompleta o, en d'altres casos, simplement no es va fer? Hem d'assenyalar que, com en el cas de Keynes, cal buscar l'explicació específica a cada autor. Però també poden haver-hi raons generals. En primer lloc, s'ha indicat que la tradició intel·lectual espanyola ha tingut més contactes amb el món francès o amb el món germànic que no pas amb l'anglosaxó. I per això les aportacions dels autors anglosaxons en molts casos ens han arribat a través de la seva difusió francesa. Si això és cert, Walras i Menger serien les excepcions per no haver estat difosos, però, en canvi, quedariem sorpresos en veure que de l'obra de Walras, pare de L. Walras, se'n feren pel cap baix dues edicions al castellà.

Si aprofundim aquesta idea, que arrenca d'un plantejament anglo-centrista, la manca de divulgació de l'economia anglo-saxona a partir de la meitat del segle XIX seria la causa del subdesenvolupament de la nostra ciència econòmica, subdesenvolupament que només van trencar algunes individualitats excepcionals com ara Figuerola i Flores de Lemus, tot i que aquests dos autors s'hi dedicaren, sobretot, per un interès pràctic. I aquest pot ser l'element que permeti una explicació més coherent: la necessitat d'aplicar unes mesures concretes de política econòmica obligava a buscar les aportacions més pragmàtiques, tot llimant els extrems doctrinaris típics dels innovadors i teòrics, procurant obtenir aquelles indicacions susceptibles de basar una política econòmica aplicable a unes circumstàncies concretes i específiques. Per això hi havia una tendència més gran a acceptar les síntesis globalitzadores, a vegades eclèctiques, que no presentaven teories abstractes (inadaptables a tot Estat, segons Campomanes) (6), i que procuraven donar una visió més general, pragmàtica i aplicable a «situacions concretes». Smith, Marshall i Samuelson (o Say en comptes de Smith) van escriure llibres sintètics de text, als quals no els falta pas

originalitat i creativitat. Però, en canvi, no s'hi troba l'aspecte més innovador dels fisiòcrates, de Jevons o Walras, de Keynes. I per això els lectors en castellà de temes econòmics, en el cas de Keynes, no varen poder seguir com els italians i els francesos, l'evolució d'una filosofia especial, des de les crítiques al tractat de Versalles fins a la *Teoría general*, passant pel *Tractat* (traduït a l'italià el 1924 per Sraffa i al francès el 1952) pel *Treatise on Money* i per la sèrie d'articles que sobre temes monetaris Keynes va anar publicant durant aquests anys.

La introducció de Keynes arribà posteriorment, gràcies al coneixement que en tenien alguns autors espanyols de la preguerra. Amb Olariaga, que en voler traduir *Les conseqüències econòmiques de la pau* mantingué contactes a Gènova amb Keynes (ja que tots dos assistien a la conferència de Gènova el 1922), encara que després de l'any 40 es mostrà antikeynesià; amb Bernàcer, que per mitjà del seu coneixement de l'escola sueca havia aportat un concepte similar de disponibilitats líquides, que D. H. Robertson va rebre complagut; i potser encara més amb Manuel de Torres, que va ser qui, de fet, va introduir Keynes a la *Teoría General* de la Universitat de Madrid. Aquest darrer va fer que l'Editorial Aguilar publicqués moltes obres de divulgació keynesiana, tot i que una de les més importants va ser editada per l'editorial de la Revista de Derecho Privado, amb pròleg de Figueroa (*La revolución keynesiana* del que ara és premi Nobel, Klein) (7). Però l'aportació més important fou la de Joan Sardà, el qual a la seva *Introducción a la Economía* (2) feu una síntesi excellent de l'obra de Keynes, a més d'altres aportacions que havia fet anteriorment, com són alguns articles a *Moneda y Crédito* (9) i a un número especial de *De Economía* (10), textos que representen el nexa entre l'antiga i la nova generació, per tal com foren realitzats pels deixebles dels anteriors. Però, novament, tots aquests tenien un interès més pràctic que teòric i, de fet, en totes aquestes obres s'introdueix el Keynes edulcorat de la síntesi neoclàssica i no pas el Keynes que reivindica l'escola de Cambridge, més lligat a Sraffa que als deixebles de Marshall.

1. F. Artal, E. Gasch, C. Massana, F. Roca: *El pensamiento económico català durant la república i la guerra (1931-1939)*. Barcelona, 1976.

2. J. Velarde: *Introducción a la historia del pensamiento económico español en el siglo XX*. Madrid, 1974.

3. Una de les poques excepcions és l'article de Keynes «La teoría del tipo de interés», inclòs a l'obra de W. Fellner i B. F. Haley, *Teoría de la distribución de la renta*, Ed. Aguilar, Madrid, 1961, que es pot integrar en l'obra de promoció realitzada per Manuel de Torres —de la qual es parla posteriorment—. A més d'aquest article, es va traduir el ja clàssic de Hicks, «Keynes y los clásicos».

4. *Revista del Trabajo*, n.º 41-42, 1973.

5. *Papeles de Economía*, n.º 6, 1981.

6. *Introducción al Discurso sobre el fomento de la industria popular*.

7. *La revolución keynesiana*. Ed. Revista del Derecho Privado, 1952.

8. J. Sardà, *Introducción a la Economía*, Ed. Bosch.

9. *Moneda y Crédito*, n.º 5, 1943; n.º 13, 1945; n.º 18, 1946, per exemple.

10. *De Economía*, 1951. Monogràfic dedicat a l'aplicació de la teoria keynesiana a Espanya.

T'AVORREIXES O FAS POLÍTICA?

Innovacions, també per a entabanar?

Francesc Artal

Diuen que fou Schumpeter el primer economista que, al segle XX, parlà amb més ressò sobre el paper de l'«empresari innovador», dels pioners que provocaren l'embranchida del cicle econòmic. És ben cert que les invencions, les novetats, tant en el terreny científic com en el tècnic, han impulsat sempre el progrés. J. D. Bernal recorda com la introducció del microscopi electrònic ha permès un avenç espectacular en l'estudi dels virus, dels microorganismes i de la naturalesa de la cèl·lula. En el camp de la producció, les innovacions en maquinària i en mètodes de gestió han permès l'obtenció d'un volum més gran de productes finals i, normalment, un abaratiment dels costos.

Hi ha, cada dia més, una sèrie d'«innovacions» que es van introduint amb rapidesa dins de la vida quotidiana. Als autobusos i al metro, per exemple, hom paga avui amb targeta, a través de màquines automàtiques que fan de cobradors (i, amb això, s'estalvia mà d'obra). Alguns grans magatzems emeten targetes de compra per als clients, i no cal portar diners. La majoria dels municipis han mecanitzat la recaptació de taxes i impostos, les Delegacions d'Hisenda ja fa temps que tenen fet el muntatge informàtic. Els contribuents podem pagar còmodament, àdhuc a terminis, a través de bancs i caixes d'estalvis. Tot són facilitats. Per a pagar, per a endeutar-se, sobretot.

És més concretament en el sector financer on han aparegut més innovacions en els darrers anys, innovacions que estimulen la demanda de serveis bancaris, capten un volum més alt de recursos aliens, abarateixen els costos de funcionament i eleven els beneficis (dels bancs, és clar). Per exemple: els caixers automàtics i les targetes de crèdit, que si una cosa no fan sovint és estimular l'estalvi. La targeta de crèdit re-

presenta per al client, de fet, la domiciliació bancària d'uns rebuts que abans cobrava directament el mateix comerciant (per tant, una desviació més ràpida de diners cap al sistema bancari) i la possibilitat de l'obertura automàtica d'una línia de crèdit a un tipus d'interès ben alt; per al comerciant, representa pagar una petita comissió a l'entitat bancària pel servei. Cal reflexionar fins a quin punt quotidianament tots ple-gats ens anem deixant enredar pel sistema bancari. Que és super-privat, no ho oblidem.

Hi ha canvis de funcionament en molts serveis. Sota l'aparença d'una major agilitat, aconsegueixen d'escurar-nos més les butxaques, de fer-nos cada dia més dependents i lligats. Hi ha canvis en la comunicació, de tècnica i de mètode, que ens arrossegueu a creure'ns les coses sense analitzar-les massa. Ens creiem els polítics més per la imatge que ens en donen que per allò que diuen o fan. Hi ha també innovacions en els aparells que fem servir cada dia: rellotges que són jocs, màquines de calcular que són rellotges. La gent té videocassettes i lloga pel·lícules als video-clubs (cal veure per a quina mena de cinema), compra microordinadors (però s'ha de veure si és per a jugar o per a fer també allò que realment pugui ser útil), etc.

S'ha d'anar amb compte. S'ha de sospesar el per què de les coses. Per què es fan servir, quina funció tenen. Les formes sofisticades cal rebutjar-les si són per a rebre clatellades encara més fortes. L'economista Alfons Barceló afirma que «la innovació no s'introdueix per art d'encantament, sinó perquè convé a algun subjecte econòmic capaç de posar-la en funcionament». Potser en el nostre cas allò que convé és apropiat-se de la innovació i fer canviar el subjecte econòmic.

Sebastià Piera: autobiografia política

Nascut a terres de Lleida, a Santa Maria de Meyà. Tot i que era fill d'un mestre d'escola, els meus pares tenien profundes arrels pageses. Tota la meua infància i part de l'adolescència transcorregué enmig dels laboriosos treballs al camp. L'apropament a la ciutat de Lleida, va fer que anéssim successivament a Baldomà i Vilanova de la Barca. Fou en aquest poble, de tradició d'esquerrers, on vaig viure esdeveniments com ara l'afusellament de Galán i García Hernández i l'adveniment de la República. Allí vaig iniciar-me a la política i vaig descobrir les idees comunistes a través del BOC. Tomàs Pàmies, Víctor Colomer, Santiago Palacín i d'altres, venien sovint a Vilanova, però quan vaig formalitzar el meu ingrés al BOC fou a Tàrraga, l'any 1934, on estudiava el Batxillerat, a través d'un company anomenat Mateu que treballava de mosso. El local es trobava al carrer Sant Roc, on jo habitava amb els meus oncles. Això em facilitava que al capvespre, d'amagat, pogués fullejar llibres i fullets sobre la revolució d'octubre i Lenin. Vaig deixar el Bloc quan aquest, prenia posició per les tesis trotsquistes de la revolució permanent, contra Stalin, en les lluites internes del Partit Bolxevic. La gent del Bloc, que van anar en massa a la unificació amb l'Esquerra Comunista per formar el POUM, era magnífica quant a la combativitat i la cohesió orgànica. Amb aquesta unificació, es va perdre la primera ocasió històrica de fusionar-se amb el P. C. de Catalunya i constituir un gran partit de la classe obrera.

Vaig ingressar a la Universitat Autònoma de Barcelona el 1935, a la Facultat de Dret. Un grup de Falangistes vinguts de Madrid volien constituir la Falange a la Universitat. Els enfrontaments foren seriosos i violents, però no assoliren la implantació per la fermesa i la unió dels estudiants nacionalistes, marxistes i d'esquerra, entre els quals, Paco Ferrer, Pérez Euciso, Heribert Barrera, Casanoves, Marimón i d'altres.

Mentrestant, l'ambient a la família, sota l'impuls de la meua germana Dolors, era cada cop més favorable a la consolidació del compromís polític comunista. A Vilobí del Penedès, on el meu pare fou traslladat el 1934, vaig fer amistat amb Joan Soler, membre actiu del PCC que em passava la propaganda, i de fet em considerava d'aquest partit. Aquest company va rebre l'ordre, en els darrers moments de la pèrdua de la guerra, de quedar-se a Barcelona i organitzar el Partit. Fou descobert per la policia i mort a trets.

Naturalment, vaig ingressar al PSU en la seva fundació, i vaig marxar al front d'Aragó amb la columna de Del Barrio-Trueba-Estivill que més tard esdevindria Divisió Carlos Marx i 27 Divisió. Amb aquesta unitat que fou la base del XVIII Cos d'Exèrcit vaig participar a totes les operacions militars com a Comissari Polític. D'ella, en sortiren gairebé tots els caps militars i comissaris comunistes ca-

talans: Del Barrio, Francesc Ramos, Lloret, M. Pérez (As-túries), Montagut, Cebrián, Mausiella, Ferrándiz, Teixidor, Cabrera i un llarg etcètera; mereixen una menció especial pel treball acomplert els instructors del Partit i la JSU, Numen, Poca, Soriano, González, Mariano, Gañón, Armengol i d'altres.

Acabada la guerra ens esperaven els camps de concentració francesos. Fou a Sant Cebrià on anaren a parar les restes del XVIII Cos d'Exèrcit l'onze de febrer del 1939. Immediatament s'organitzà el Partit, de la direcció del qual formava part, i que era indispensable per fer front a un possible redreçament moral de les restes de l'exèrcit popular i a les necessitats imperioses del camp.

A primers de maig, per acord del Partit, anava a la Unió Soviètica a complir el somni de tots els comunistes d'aquella època, on la irradiació de la revolució d'octubre encara mantenia tota la seva frescor. Els minaires del Donbass ens feren ofrena de llurs cases de repòs a Zangui, prop de Kharkov, on refèrem la salut.

El nostre destí, d'ençà de la sortida del camp de concentració, es trobava fixat per la Internacional comunista. Quan els alemanys atacaren la Unió Soviètica em trobava a l'Escola política. El discurs de Molotov del 23 de juny, encara ressona a les meves orelles. Estàvem tots impacients per anar al Front i defensar la Unió Soviètica. A la vegada, volíem cobrar-nos un deute que teníem amb els nazis. Uns autobusos arribaren al matí i ens portaren a Moscou a una caserna de l'exèrcit roig. Allí, ja ens esperava una Comissió Internacional Comunista integrada per Ernest Geroë (Pedro) Blagaeva, secretaria de quadres, Antón, entre d'altres, que volien la confirmació del caràcter voluntari de la nostra incorporació. És per això, que al meu carnet de l'exèrcit roig, en l'apartat procedència hi diu: Komintern. M'incorporava, junt amb els catalans Agustí Vilella, Ramon Farré, Emilià Fàbregas, Josep Florejachs i Vidal. Més tard s'hi afegiren Agustí Arcas, Llorent, germans Banqué, Castelló, E. Gareia, Iglesias, Bernal i Gros. Constituïem la 4a. companyia d'un batalló especial comanat per un polonès i del qual formaven part un grup d'italians, un altre d'austriacs, constituït per emigrats dels esdeveniments de Viena del 1934, i soviètics, tots comunistes. Participàvem en la defensa de Moscou i teníem la missió de defensar un dels accessos a la Plaça Roja. La nostra caserna fou la casa de les columnes on Lenin fou exposat i on es ret homenatge a les personalitats soviètiques. Després de la contraofensiva soviètica al front de Moscou a la carretera de Balokalaus i un cop el front estabilitzat, ens enviaren al Càucàs, amb la missió d'introduir els obrers dels pous de petroli en la pràctica de la dinamita, a fi de fer esclatar les instal·lacions de Balku. Amb la contraofensiva soviètica en aquella regió, vaig participar en un escamot especial que actuava a la reraguarda alemanya.

Cridat pel general Artemeb, que manava la plaça militar de Moscou, junt amb Josep Parra, García Granda, Josep del Campo, Vicenç Blas i Rafael Pelayo, que més tard desertaria, i sota el comanament del coronel Sergei Iva-

novitx Bolokitur, es constituí el destacament guerriller «Sergo». S'hi afegiren Simona Krimker, soviètica i Willy, un altre brigadista alemany, així com Nikolai i Micha.

Se'ns encomanà una tasca, planejada pel comitè de defensa que presidia Stalin, a la profunda reraguarda alemanya, en el vèrtex del triangle Bielorrússia, Lituània i Polònia, amb l'objectiu de liquidar el Governador general alemany dels països bàltics, von Reintel, i capturar inicialment el cap de la Divisió Azul, Esteban Infantes. La preparació de l'ocupació fou llarga i meticulosa. Mentrestant, la Divisió Azul s'havia convertit en Legió Azul.

Fórem paraxutats en ple hivern, vestits d'Oficials de la Divisió Azul. Comptàvem amb potents bases logístiques guerrilleres i informació per dur a terme l'operació. Membres del nostre escamot s'introduïren a Vilna, on es trobaven els serveis d'estat Major i les bases de la divisió espanyola. Quan tot ja estava a punt i cadascú havia rebut la tasca puntual que li tocava en l'operació, el Mariscal Rokossobski, en l'avançada fulminant per Bielorrússia, va provocar el pànic, i els estats majors sortiren precipitadament cap a Prússia. Nosaltres rebérem l'ordre per ràdio de seguir-los, cosa que no fou gens fàcil. Més tard, després de moltes accions guerrilleres, ens reunírem als marges del riu Niemen amb els soldats de l'exèrcit roig. La primera trobada fou amb una divisió que venia combatent d'ençà de la contraofensiva de Stalingrad. Un cop concentrats a Minsk, encara fumejant per l'incendi provocat pels alemanys, de nou cap a Moscou. Una curta preparació i cap a Barcelona. Per fi podríem combatre de nou a la nostra terra i aporar les nostres experiències en la lluita guerrillera. Un llarg periple passant per Bucarest, tot just alliberada, i per Belgrad, joiosa, pel combat gloriós d'un poble vencedor. En la curta escala a Iugoslàvia Tito ens honorà, fent-nos comandants de l'exèrcit iugoslau. Eslovènia fou l'etapa següent, i guiats per companys iugoslaus travessàrem clandestinament la conflictiva zona de Trieste i tot el nord d'Itàlia, recolzant-nos en les masies, que servien de punt d'ajut als guerrillers italians, fins arribar a Ventimiglia. Ens quedava un obstacle important, el pas clandestí dels Alps. Va passar un primer grup encapçalat per Romero Marín i al retorn els guies ens aconsellaren que Trini, l'única dona de l'expedició, s'abstingués de fer el viatge per les dificultats de la muntanya. Quan aquest missatge va arribar, la Trini ja havia passat amb la resta de companys i es trobava en un poblet de muntanya francès.

Incorporat a les tasques de direcció del PSU a França durant uns mesos, de nou passaria els Pirineus el 16 de febrer del 1947 amb una tremenda nevada. M'incorporava a la Delegació del Comitè Central a Catalunya en condicions difícils. Un grup de guerrillers encapçalat per Àngel Carrero, que més tard seria afusellat amb els entranyables companys Puig Pidemunt, Pere Valverde i Numen Mes-tres, havia estat detingut i seria el preludi de la detenció dels 80 el mes d'abril, arrossegant-me en aquesta caiguda, conseqüència de molts errors d'organització. Afortunadament, gràcies al silenci de Puig i Pidemunt i de Pere Valverde que eren els únics que coneixien les meves funcions i responsabilitats al Partit, vaig salvar-me.

A la Model i a proposta de Puig, vaig assumir la direcció política de la presó que compartia amb ell i Ferran Rius. Un cop alliberat vaig ser de nou detingut, tot just passar la porta de la presó; vaig escapar-me a Barcelona, en condicions rocambolesques, i un cop amagat a Lleida, Baldomà i Rialp retornava a França.

El clima polític allí es trobava enverinat per la lluita contra el titisme i la meua arribada coincidí amb els processos de Rajk i Kostov, l'expulsió de Comorera i caigudes importants a la resta de l'estat. S'estimulava i s'adulterava per la direcció del PSU la vigilància revolucionària. Ningú no es fiava de ningú. Dotzenes de quadres eren arraconats «per mesures de seguretat», i les provocacions dels serveis franquistes que gaudien d'un terreny abonat, hi penetraven. Jo no hi vaig escapar i, més encara, quan no havia estat afusellat.

En aquestes condicions i després d'un intercanvi d'informacions de la policia francesa i espanyola, fórem deportats amb la meua companya a l'illa de Còrsega durant 14 anys com a comunistes perillosos.

Mentrestant, havia nascut el primer fill que, malalt dels ossos, haguérem d'enviar al Centre Helio-mari de Banyuls quan tenia 14 mesos. Ens fou kidnapat per la policia francesa, que ens feia un xantatge odiós; si us poseu a taula us donarem el fill. Només la campanya menada pel P. C. Francès i la Unió de Dones Franceses a través de *La Humanité* i altres publicacions, féu possible el retorn del nostre fill.

Un cop desembarcats a Còrsega vaig ser un dels organitzadors del PCE, car no hi havia catalans. Allí vaig fer de tot, llenyataire, *doker*, peó a la construcció i *charpentier*. Durant aquest temps, les denúncies als mètodes estalinistes del XXè Congrés del PCUS, que tan mal havien fet per extensió a tots els PP.CC., i l'arribada a la direcció del PSUC de Gregori, com a secretari general, van acabar amb situacions de companys admirables, inexplicables i injustificades. Es cloïa, amb la restitució de tots els drets de militant a molts companys, entre els quals em trobava, un dels períodes més obscurs de l'existència del PSU. La meua doble militància al PCE i PSU m'ha permès assistir als tres darrers congressos d'ambdós partits. Al XIè Congrés vaig ser elegit portaveu de la Delegació de França.

Recentment, junt amb d'altres companys, el Govern soviètic, amb motiu del 40 Aniversari de la victòria contra els nazis, m'ha atorgat la setena condecoració.

Amb 50 anys de militància, he fet tot el canvi al Partit. Avui, com ahir, estic convençut de la necessitat de les transformacions de la societat i del paper essencial dels comunistes per assolir-les. Sóc conscient de la necessitat de renovar-nos, quan tantes coses han canviat al final d'aquest segle, així com de la urgència de fer-ho. Desitjo ardentment la unitat dels comunistes, que considero una necessitat històrica que només assolirem amb paciència, tolerància, modèstia, tenacitat i intel·ligència política.

Reflexions sobre una experiència solidària

Miquel Núñez

Parlar de la solidaritat amb Nicaragua és parlar, en primer lloc, dels centenars d'homes i de dones que des del moment del triomf de la revolució popular sandinista lliuraren el seu treball, la seva intel·ligència i tot el bo i millor d'ells mateixos al poble de Nicaragua. Les brigades internacionalistes, els especialistes en sanitat, ensenyament, agricultura, etc., han estat i són un exemple que honora el nostre país davant tanta d'hipocresia i submissió vergonyants a l'imperialisme ianquí. Recollint el café, treballant als assentaments, ocupant llocs de sacrifici durant anys sencers, aquests pioners han sabut guanyar-se la confiança dels nicaragüencs.

A Espanya, les coordinadores i els comitès de solidaritat amb Nicaragua, les cases d'amistat i altres entitats, amb un esforç constant, han aconseguit recollir molt d'ajut, popularitzar la causa de la revolució sandinista, denunciar l'agressió imperialista i sortir al carrer a manifestar-se una vegada i una altra en defensa del poble germà de Nicaragua.

Aquí, a Catalunya, en col·laboració amb el consolat de Nicaragua a Barcelona, hi treballen des de fa temps associacions i grups socials com l'Associació Catalana d'Amistat amb Nicaragua (Casa de Nicaragua), Coordinadora Catalana de Solidaritat amb Nicaragua, Associació Catalana de Brigadistes de Nicaragua, Associació Catalana de Professionals per a la Cooperació amb Nicaragua, Associació de Sanitat per a Nicaragua, Comissió Catalana de Solidaritat Internacional amb Nicaragua, Comissió pro Hospital Oncològic Julio Cortázar, Grup de Metges en Solidaritat amb Nicaragua i altres grups, treballadors d'empreses, ensenyants, sanitaris, etc. Organismes tan diferents com la Unió de Pagesos o Justícia i Pau, partits polítics i sindicats, fan costat al poble de Nicaragua. La solidaritat amb Nicaragua té unes profundes arrels en el poble català.

Impulsar aquesta solidaritat, desenvolupar-la amb amplitud i eficàcia atesa la gravetat de la situació creada arran de la creixent agressió de l'imperialisme nord-americà, exigeix coordinar els esforços i racionalitzar els ajuts, sempre d'acord amb els criteris que les autoritats nicaragüenques creguin més importants.

Amb motiu del meu sojorn a Nicaragua, com a coordinador de la secretaria de política internacional del PSUC, l'octubre passat, quan el govern de Daniel Ortega es va

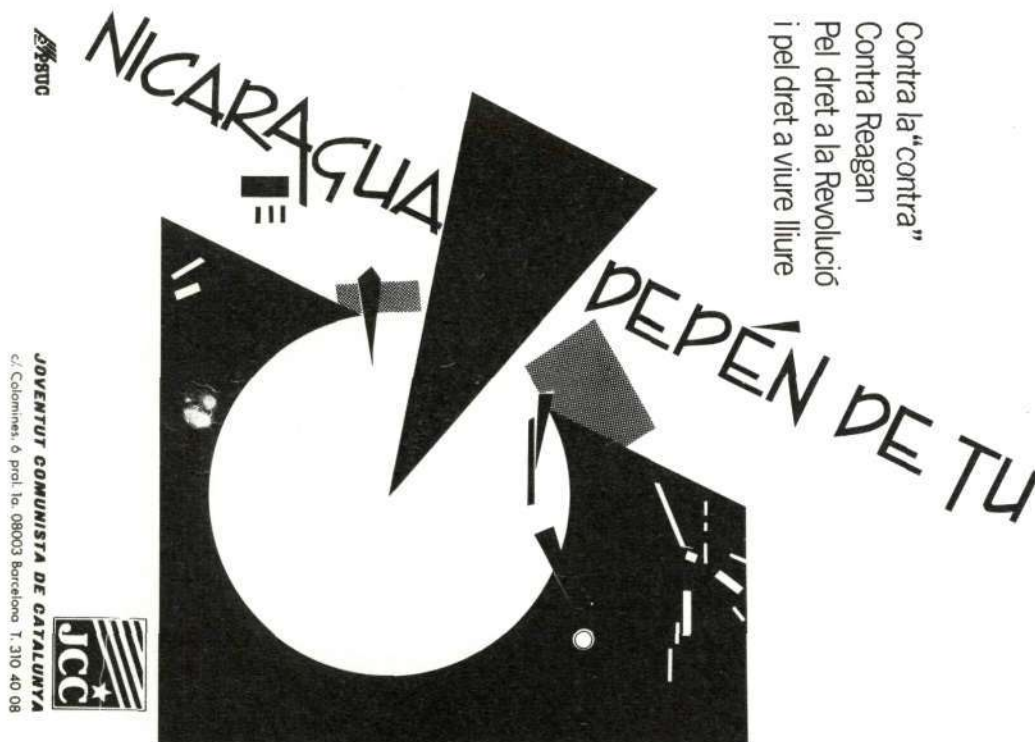
veure obligat a decretar l'estat d'emergència a tot el país per tal de fer front a la conspiració antisandinista, en una conversa amb els companys del Departamento de Relaciones Internacionales del F.S.L.N., José Pasos i Hernán Estarda, i amb Luis Caldera, responsable de la secció de solidaritat del D.R.I.-F.S.L.N., apareixia com una necessitat urgent establir un ordre de prioritats i una més gran racionalitat en la solidaritat internacional. Aquest era l'objectiu al qual s'adreçava el procés de rectificació obert amb la campanya *Nicaragua debe sobrevivir*, per tal d'evitar la dispersió, les demandes d'organismes o persones individuals, i els plans i els projectes muntats al marge dels centres responsables de govern. Es tractava de centralitzar un ordre de prioritats i aconseguir una ajuda immediata i eficaç. Des d'aquesta perspectiva, sorgí la idea d'orientar la solidaritat cap a zones concretes, dins d'una consideració global, en el marc de la campanya al·ludida.

A les darreries de l'any passat, el Ministeri de la Presidència ens proposà de portar a cap un projecte d'ajut a la Regió I, *Las Segovias*, com a experiència inicial d'aquesta forma de solidaritat; el qual, sense entrar en contradicció amb tot el que ja hi havia, obrís vies noves que permetessin incorporar diferents sectors de la societat espanyola en general, i de la catalana en particular, a la solidaritat amb Nicaragua.

Per portar a cap aquesta experiència solidària es formà un ampli grup professional, no partidari, integrat per persones amb opcions polítiques diverses, la majoria independents, unides per la voluntat de prestar suport a Nicaragua, al qual vàrem anomenar «Colectivo Las Segovias». Així, especialistes en l'habitatge, la sanitat, l'agricultura, la ramaderia, el forestal, l'ensenyament, els serveis socials, així com periodistes, industrials i petits empresaris, finançant-nos el viatge amb els nostres propis mitjans i amb l'ajut de persones amigues, hem estat durant més d'un mes a Nicaragua. A Managua ens entrevistàrem amb distints ministeris, i després, d'acord amb la decisió presa per la comandant Mónica Baltodano, viceministre responsable de les regions, ens traslladàrem a la Regió I.

A Estelí, capital de Las Segovias, fórem rebuts pel ministre delegat de la Presidència de la República i responsable regional del F.S.L.N., Carlos Manuel Morales, qui ens informà amb detall de la situació i dels problemes de la regió i ens posà en contacte amb els responsables i amb els equips tècnics dels diferents ministeris: M.I.N.S.A., M.I.D.I.N.R.A., M.E.D., M.I.C.O.I.N., M.I.N.V.A.H., S.R.U.M.A., I.N.S.S.B.I., sindicats, etc., juntament amb els quals visitàrem assentaments, hospitals i centres de salut, d'ensenyament, serveis socials, zones agràries, ramaderes i forestals, cooperatives, fàbriques, etc.

Tot aquest treball, valuósíssim per al nostre col·lectiu i també, segons que expressament ho reconegueren, per a les autoritats de la Regió I, endegà l'elaboració de dotze projectes i declaracions d'intencions i de prioritats, recollint el conjunt de les demandes de la regió. Com a compromís concret es formulà una Declaració, signada pel mi-

nistre delegat de la Presidència i pel coordinador del col·lectiu espanyol, en la qual es considerava prioritari el projecte de creació d'un nou centre regional de la salut a Estelí (la declaració i els projectes són a la disposició de quí vulgui conèixer-los al consolat de Nicaragua a Barcelona).

Des de la Regió I vam retornar a Managua, on ens entrevistàrem novament amb les autoritats de la República i del F.S.L.N., sobretot amb el ministeri de la Presidència, que aprovà els plans establerts i del qual rebérem el suggeriment que, en la mesura que fos possible, l'ajut espanyol en general i el de Catalunya en particular, s'adreçés cap a la regió de Las Segovias, tot avançant amb flexibilitat cap a la integració de les diferents organitzacions solidàries en un sol organisme, tipus *organització no governamental*, sense, però, que cap d'elles no perdés les seves pròpies característiques, i que es mantingués en relació directa amb el Comité Nicaragüense de Solidaritat con los Pueblos, amb l'ambaixada a Madrid i amb el consolat a Barcelona.

A Managua, el col·lectiu de Las Segovias s'entrevistà amb la Unió de Residents de l'Estat Espanyol «Gaspar García Laviana», amb els quals convinguérem de treballar coordinadament.

Durant aquests dies, abans del retorn a Espanya, va arribar a Managua una delegació italiana, a la qual, tal i com se'ns havia suggerit a nosaltres, se'ls recomanà de centrar l'ajut a 5a. Regió, d'acord amb les autoritats locals d'aquesta.

Des de la nostra arribada a Espanya, el col·lectiu treballa d'acord amb l'ambaixada a Madrid i el consolat a Barcelona, tot informant els diferents organismes de solidaritat amb Nicaragua.

El col·lectiu de Las Segovias, no vol ser una organització més, sinó un grup obert de treball que coordinant-se amb els que ja hi ha i ho desitgin —conservant cadascú les seves pròpies característiques— s'integri progressivament en una àmplia, plural i democràtica Organització No Governamental que permeti una més gran projecció de la solidaritat dels pobles d'Espanya amb Nicaragua, una relació millor amb d'altres organismes internacionals de solidaritat i una més gran capacitat per exigir a les autoritats del govern de Madrid i als governs autonòmics l'ajut que Nicaragua necessita i es mereix.

Tal vegada aquests plantejaments necessitin un debat obert i fraternal entre tots aquells qui participem en l'acció solidària, per assolir una més gran eficàcia i una més estreta col·laboració amb els representants oficials de Nicaragua a Barcelona i a Madrid.

NOTA: Quan això ja s'havia escrit, el col·lectiu ha fet altres visites a Nicaragua, continuant i ampliant la tasca solidària, i s'ha inscrit com a *Organització No-Governamental* amb el títol d'«Associació per a la cooperació amb la Regió I de Nicaragua, Las Segovias».

Associació per a la cooperació amb la Regió I de Nicaragua «Las Segovias»

La cooperació entre els països desenvolupats i aquells que es troben en vies de desenvolupament és una forma d'intercanvi tècnic, cultural i econòmic mitjançant el qual es tracta de frenar la separació que, de manera cada cop més accelerada, s'està donant entre ambdós tipus de països.

En el cas de Nicaragua aquest intercanvi pren una importància especial per les característiques polítiques i la situació internacional que l'envolten:

D'una banda, els principis d'economia mixta, pluralisme polític, no-alineament i democràcia participativa en què es basa la Revolució Nicaragüenca permeten treure partit dels projectes que s'executin, amb la seguretat que es reflectiran equitativament en la millora de la qualitat de vida de la població. Aquest resultat és impensable, malgrat els esforços tècnics i econòmics que s'ofereixin, a d'altres països les estructures polítiques dels quals no representen els interessos dels seus pobles, s'emparen en la dependència d'altres potències i mantenen nivells elevats de corrupció a l'Administració Sanitària i a l'exèrcit.

A més, l'hostilitat militar i econòmica, que cada dia més agredeix el poble de Nicaragua, requereix la solidaritat dels altres pobles. I no tan sols per la desfeta econòmica i la pèrdua de vides humanes, gairebé sempre de civils, que l'agressió representa per aquest petit país, sinó, especialment, pel que té la seva lluita d'exemple en la defensa de la independència nacional, del dret a decidir el propi futur i de projecte revolucionari genuí per modificar les condicions de pobresa y estancament dels països de l'àrea latinoamericana.

Els projectes actuals

L'associació neix tot recollint la proposta del Govern de Nicaragua d'iniciar la nostra cooperació mitjançant el desenvolupament dels programes socials, culturals i de producció d'una zona concreta de Nicaragua, la Regió Primera anomenada «Las Segovias».

Aquesta regió es troba a l'àrea nord-central del país i té 250 km de frontera amb Hondures, a través de les quals arriben els atacs de la contrarrevolució a les comunitats rurals i als centres de producció. La seva extensió és de 7.700 km² i té uns 320.000 habitants. El 60 % viu a zones

rurals i es dedica al cultiu del cafè, el tabac, els grans bàsics —arròs, blat de moro i fesols— i a la ramaderia. El desenvolupament industrial és molt petit i es limita a cooperatives que produeixen amb mitjans artesanals.

Amb aquest objectiu s'han organitzat dos viatges a Nicaragua durant els quals professionals de diverses àrees —arquitectura, agricultura, seguretat social, municipis, cultura, ensenyament, salut, comerç i empresa— han estudiat la situació de la Regió i han recollit els projectes que el seu Govern havia senyalat com a prioritaris, tot elaborant a continuació les línies de treball de l'associació que responen als següents principis generals:

- S'adeqüen als criteris de planificació del país i s'adapten a les seves condicions i nivell de desenvolupament.
- Tracten de dissenyar models de cooperació a mig termini el seguiment dels quals puguin, en el moment adient, ser assolit pels propis nicaragüencs.
- Mantenen un nivell de qualitat i funcionalitat dins la lògica sobrietat de recursos.
- Posen l'èmfasi en la capacitació de recursos humans per l'efecte multiplicador i la projecció futura que això té.

També ens proposem promoure el coneixement de la realitat actual de Nicaragua, especialment de la Regió Primera, mitjançant presentacions i edicions de material gràfic i audiovisual.

Les nostres línies actuals de treball són les següents:

- Construir, equipar i col·laborar en l'organització del nou centre de salut d'Estelí, capital de la Regió.
- Construir un nou assentament humà a una àrea rural.
- Col·laborar al desenvolupament cultural d'Estelí mitjançant dotacions bibliogràfiques, audiovisuals i adequació de locals.
- Dissenyar i executar un programa d'extensió de la cobertura de la Seguretat Social al camp.
- Aconseguir equipaments, subministraments i assessorament tècnic per a una cooperativa de conserves vegetals i per a les cooperatives tèxtils de l'àrea.
- Col·laborar en el desenvolupament de les explotacions agropecuàries de la Regió mitjançant suport tècnic i formació de recursos humans.
- Buscar vies de comercialització a Europa dels productes de la Regió, fusta, tabac, cafè i artesanía, principalment.

„GENERAL“
AGOSTINO C.
SANDINO

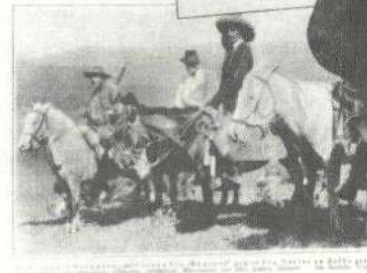
DER MANN, DER SEIT DREI JAHREN MIT GANZEN 1000
MANN GEGEN DIE AMERIKANER IN NIKARAGUA KÄMPFT

EIN INTERVIEW UNSERES MITARBEITERS W. PFERDKEIM

[illegible]

mit merkwürdigen Fabeln versehen
wurde. Sein Hauptverbrechen besteht
darin, verunglückten Missethät zu sein, und
womit bei Judo, ein einziger Fehler, der
von den hohen Richter nicht leicht
zu gut gehen dürfte, sondern, trotz
der unendlichen Güte der Richter,
Erfolg hätte. Aber bei diesem
Reise durch den Himmel mit ihm
zu helfen. Oben (Judo) 1941

[Faint handwritten notes, possibly bleed-through from the reverse side.]

- Elaborar un projecte pilot per a la transformació de la cartilla d'educació d'adults.
- Desenvolupar programes de formació de personal sanitari.
- Realitzar material gràfic, postals, pel·lícules sobre àrees tècniques concretes i sobre aspectes generals de Nicaragua, amb la doble finalitat de recollir fons i difondre la imatge i la situació actual del país.

El centre de Salut d'Estelí és l'objectiu en el qual conflueixen ara els esforços de tota la nostra associació. Ja està fet el projecte arquitectònic i esperem iniciar la seva construcció el mes de gener. Aquest centre atendrà als 58.000 habitants de la ciutat i a 30.000 més de zones rurals properes i desenvoluparà tots els programes preventius i assistencials de l'atenció primària a Nicaragua.

El projecte inclou la construcció, l'equipament, el manteniment durant un any i l'assessorament per a la millora de la qualitat i l'eficiència dels serveis que donarà a la població.

Les accions que desenvolupem per a realitzar i finançar els projectes són diverses encara que podem agrupar-les en quatre àrees:

- Treball voluntari de professionals, tant a Espanya com a Nicaragua.
- Activitats culturals i cíviques dirigides a promoure el coneixement de Nicaragua i a la recollida de fons.
- Recerca de finançació d'entitats públiques i privades i de particulars, així com captació de recursos materials.
- Coordinació amb d'altres entitats i organitzacions no-governamentals de solidaritat.

Qualsevol associat pot cooperar mitjançant la seva aportació econòmica o el seu treball personal dins els equips existents o d'altres que puguin crear-se.

Qualsevol persona o entitat pot formar part de l'associació i col·laborar dins les seves possibilitats en aquest projecte solidari.

Moçambic, onze anys

Antoni Castel

La revolució dels clavells de 1974, inevitable davant la pressió popular i el cansament militar derivat de les guerres a Guinea Bissau, Angola i Moçambic, derroca la dictadura estructurada per Salazar i propicià la descolonització de les cinc colònies portugueses a Àfrica.

Portugal, com a bon país subdesenvolupat, s'havia limitat durant els segles de permanència a Moçambic a servir els interessos britànics i a poblar d'emigrants procedents del camp portuguès les zones fèrtils, com la del riu Limpopo. El Frente de Libertação de Moçambic (Frelimo), que havia menat una guerra de desgast contra l'ocupant portuguès durant deu anys, heretà el 25 de juny de 1975 un desastre de país, que depenia econòmicament de Sudàfrica, amb un 95 per cent d'analfabetisme, una agricultura endarrerida, una manca total de quadres i un sector productiu destruït pels antics propietaris en el seu èxode.

Els dirigents del Frelimo, com reconeixien anys després, es trobaren amb el poder massa aviat, car pensaven que la guerra de desgast duraria encara uns anys més i hi hauria temps per ampliar les zones alliberades. El Frelimo, un rar moviment d'alliberament que pràcticament no patí crisis internes per qüestions externes, com l'enfrontament URSS-Xina, havia begut de fonts molt diverses: Ho Chi Minh, Lenin, Guevara, Mao, Algèria, Cabral. La pràctica ideològica s'emmotllà a les anomenades zones alliberades, al nord del país, on havia estat escombrada tota presència colonial. Allí, al camp, perquè les ciutats quedaren sempre controlades per Portugal, es desenvolupà el socialisme del Frelimo: supressió dels caps tribals, nomenats per la metròpoli; collectivització de la terra i venda de productes de primera necessitat a les tendes del poble (lojas do povo); medicina gratuïta; escolarització a càrrec del partit; i òbvia preponderància del militarisme. Les activitats doctrinàries del Frelimo al nord deixaren petjada i en poc temps es transformà tota la societat sota el seu control. Si no sorgí l'home nou fou perquè els somnis mai no es converteixen en realitat. En canvi, la utopia es realitzà: es crearen unes relacions més solidàries i pràcticament quedaren en l'oblit les rivalitats ètniques i lingüístiques.

Zones alliberades

És fins i tot lògic que quan el Frelimo arribà a Lourenço Marques, ara Maputo, intentés aplicar les pràctiques revolucionàries de les zones alliberades. En política exterior, els combats eren, també, els mateixos: la intransigència

davant el règim racista sudafricà i la solidaritat envers el moviment guerriller ZANU de Robert Mugabe que combatia a la Rhodèsia de Ian Smith.

Els èxits del govern socialista van ser immediats en sanitat i educació. Es reduí significativament l'índex d'analfabetisme, tot i que no s'encarà el problema lingüístic ni, sobretot, la mortalitat infantil. La construcció del nou estat va trobar més dificultats de les esperades i els fracassos van ser espectaculars en el sector econòmic: les nacionalitzacions no rutllaven davant la inexperiència dels quadres; l'agricultura familiar va quedar marginada i solament s'emprengueren obres faraòniques, copiades de models de l'Est, que no tenien res a veure amb les necessitats i les particularitats del país.

En l'aspecte diplomàtic s'aconseguí el reconeixement i l'ajut internacional. El problema rhodesià s'acabà l'any 80 a l'accedir Zimbabwe a la independència després d'una cruenta guerra. Moçambic guanyà un aliat, que havia pagat ben car: les desenes d'incursions de l'exèrcit de Ian Smith havien destruït infraestructures importants de la província de Manica, milers de milions de dòlars es varen perdre a l'aplicar les sancions demanades per les Nacions Unides, i els serveis de seguretat crearen l'embrió d'una guerrilla antigovernamental, que a partir de la independència de Zimbabwe operaria des de Sudàfrica amb el nom de Movimento Nacional de Resistencia (MNR).

Els països de la Línia del Front (Angola, Botswana, Tanzània, Moçambic, Zàmbia i Zimbabwe) creieren que el problema sudafricà era semblant al rhodesià. Res d'això, Pretòria demostrava que estava disposada a morir matant, i les incursions a Angola al costat de la UNITA de Jonas Savimbi contra el MPLA de Agostinho Neto n'eren la prova.

País en runes

Al desastre econòmic inicial s'afegí, a partir de l'any 1980, el complot del medi ambient: les sequeres acabaren amb la vida de més de 200.000 persones, xifres terrorífiques però oficials. La desestabilització econòmica de Sudàfrica i les activitats de la guerrilla del MNR feren la resta per deixar el país en runes. L'empobriment i la dependència de l'ajuda internacional es reflectien en el llenguatge revolucionari: ja només es parlava de l'imperialisme, sense atrevir-se a dir americà per no ferir Washington, que donava sacs de blat de moro. L'obsessió principal dels moçambiquenys era aconseguir el menjar de cada dia, encara que fos una mica d'arròs de l'ajuda internacional.

En aquestes condicions, els lemes revolucionaris ja no deien res i el partit, cada vegada més burocratitzat, s'havia allunyat totalment de les aspiracions populars. Només alguns dirigents, como el president Samora Machel, eren capaços, pel seu carisma, de fer vibrar la gent. En els discursos no s'enfrontava el present, perquè ja no es podien demanar més esforços a uns ciutadans famèlics, i es cantaven les glòries del passat guerriller.

El pragmatisme de Machel s'imposà als sectors militars i ortodoxos del partit i es signà amb el diable sud-africà el pacte de no agressió de Nkomati, el març de 1984. Un acord que naixia mort perquè Pretòria, naturalment, no estava disposada a permetre que Maputo, fins aquell moment hostil al règim racista i sense renunciar als predicats marxistes-leninistes, pogués enfortir-se de nou. Sudàfrica, que vivia una situació interna que ja anunciava la revolta de la població negra contra les reformes del president Pieter Botha, continuà donant suport al MNR, a canvi, fou honorat a la força i expulsà destacats militants del Congrés Nacional Africà (ANC), com l'idiòta Joe Slovo.

Tot i que no es consumà la ruptura, les relacions entre Moçambic i Sudàfrica es deterioraren al mateix ritme que s'aïllava el règim de l'apartheid, per la seva pròpia essència antinatural i per les hipòcrites pressions occidentals. Pocs dies abans de l'estranya mort en accident aeri de Samora Machel, el propassat mes d'octubre, Pretòria infiltrava a través de Malawi milers de guerrillers del MNR per fer l'assalt final contra Maputo, anunciava la fi dels contractes dels miners moçambiquenys al Transvaal sudafricà i amenaçava amb represàlies militars Moçambic. En aquesta nova etapa, només dos anys després de Nkomati, Sudàfrica ja creia indispensable per la seva seguretat, i la de l'apartheid, acabar amb el veí més feble de l'Àfrica austral.

L'ordenada successió de Machel ens demostrà que Moçambic, tot i destruït econòmicament i desorganitzat a nivell militar i de l'aparell d'estat, conservava, almenys, la cohesió interna. Al Frelimo no existien, o no es traslluïen, les lluites entre faccions pel poder, tan freqüents, per desgràcia, a d'altres règims marxistes de països subdesenvolupats, com ara Etiòpia, Iemen del Sud, Congo.

En nom del socialisme

Les valoracions profundes sobre el poder marxista a Moçambic hauran d'esperar la fi del principal obstacle per a la normalització de l'Àfrica austral: el desmantellament total del règim de l'apartheid. Intentar fer-ho abans seria una injustícia. Tot i que s'han comès molts errors i exaccions en nom del socialisme, també és veritat que la pressió militar i econòmica de Pretòria ha estat brutal. Només els que coneixen les deficiències estructurals dels països africans poden arribar a comprendre el difícil que pot arribar a ser aixecar un estat, quan no hi ha, a més, consciència nacional i s'està amenaçat per un veí racista i intransigent.

Ara, transcorreguts onze anys des de la independència, només podem admetre els errors que no han estat influenciats per la guerra d'agressió sudafricana: mala planificació econòmica, autoritarisme, silenci davant la corrupció, menyspreu de les singularitats culturals, favoritisme.

Cartes a la redacció

Barcelona '92: 300.000 milions en doina

Diuen que la concessió, el 17 d'octubre de 1986, de l'organització dels Jocs Olímpics de 1992 a la ciutat de Barcelona (i, cal reivindicar-ho, també a la rodalia metropolitana, a Terrassa, Sabadell, Granollers, Banyoles, La Seu d'Urgell, i segurament també a Mallorca) és un repte. I, en efecte, és un gran repte. No únicament per les transformacions territorials que s'han de realitzar, no únicament per la construcció de noves instal·lacions esportives, per les noves inversions en telecomunicacions, per la remodelació de la xarxa viària —Cinturó del Litoral, Segon Cinturó—, que marcaran (o, millor dit, poden marcar) en el futur la vida quotidiana, l'hàbitat d'uns quants milions de ciutadans. Els Jocs Olímpics, que ara diuen que costaran en total més de 300.000 milions de pessetes, són un repte sobretot perquè, tècnicament, la construcció de la Vila Olímpica i de la façana marítima al Poblenou és una fita gairebé impossible, i extraordinàriament difícil d'assolir en un termini massa breu de poc més de cinc anys. Només traslladar la via fèrria i remodelar les instal·lacions de la RENFE costarà dos o tres anys. Cal analitzar com s'estan fent les expropiacions dels terrenys de les grans empreses de la zona (Foret, Catalana de Gas, Motor Ibérica), fins a quin punt en aquests moments s'arriba o no a acordar precipitadament preus d'expropiació excessivament elevats. En aquest sentit, ens preocupa la dimissió de l'enginyer Manuel Herce com a director de l'Òrgan de Gestió encarregat de la remodelació del Poblenou, perquè es tracta de la dimissió d'un gran expert en expropiacions i en política de sòl.

Per un altre costat, volem recordar que els comunistes també formen part del govern municipal de la ciutat de Barcelona. I, de la mateixa manera que el PSUC ha treballat de valent, amb rigor, perquè Barcelona sortís elegida; de la mateixa manera que ha compartit l'alegria i l'emoció populars —una emoció carregada d'esperança que esclatà el 17 d'octubre—, cal seguir treballant, des de fora i des de dins de l'equip de govern de la ciutat, perquè els projectes vagin endavant amb eficàcia i racionalitat, perquè la celebració dels Jocs Olímpics de 1992 no serveixi d'excusa per enriquir especuladors. Cal barrar el pas al més mínim intent de corrupció. Cal lluitar amb realisme perquè, sota la màxima eficàcia possible, amb els ulls posats en la defensa dels interessos populars, l'impossible esdevingui possible.

Eulàlia Barceló

Un projecte poc ambiciós

El projecte concret que hem vist a la premsa per a la Barcelona 92 és un projecte poc ambiciós. És com si encara fóssim a la Barcelona del 1929 car bona part de les instal·lacions se superposen a un Montjuïc tan deteriorat i mal comunicat com sempre, o a la Barcelona de 1888: la Vila Olímpica, al costat del vell parc de la Ciutadella (Les altres dues àrees són: la Diagonal, i penso en el Congrés Eucarístic, encara que no l'he vist, i la Vall d'Hebron, on hi ha un velòdrom que no es fa servir per a res). Així i tot, hem d'estar alerta: els preus pujaran localment; serà, doncs, més difícil viure a Barcelona, el teixit de la nova pobresa urbana creixerà. I podem quedar endeutats, com Montreal, on encara ho estan pagant. Endeutats, i més dividits que mai: alguns (pocs) s'hauran enriquit més, els altres (molts) tindran més problemes per viure. Per tornar a 1929 no calia fer tan soroll.

Som al 1986 i els problemes són uns altres, tot i que, per exemple, segons explicava l'Adela Alòs a l'*Avui* (16-11-86), encara no tenim cap biblioteca pública homologable a Barcelona!

Josep Llord (Barcelona)

Del partit comunista de l'Uruguai

Estimados compañeros:

Por la presente nos dirigimos a los compañeros contribuyentes con el Partido Comunista del Uruguay para agradecerles, en nombre de su dirección el continuado esfuerzo realizado en este período y que ha contribuido en forma apreciable, a poder desarrollar con eficacia las tareas históricas que tienen planteadas las fuerzas progresistas de nuestro país.

En su reciente reunión de su Comité Central, el PCU considera que los importantes logros alcanzados con la caída de la dictadura, deben ser consolidados, para avanzar hacia la perspectiva de una profunda transformación de la sociedad uruguaya que abra el camino de la verdadera liberación.

El eje central de las preocupaciones del Partido es la *edificación y creación de la alternativa de poder encarnada en el frente amplio*. En ese camino, la gran tarea es la de consolidar la democracia y avanzar en su seno con vistas a construir una democracia avanzada: *una democracia donde la libertad se une a la justicia social y donde a la crisis estructural de nuestra sociedad se le den soluciones verdaderas*.

Estas soluciones deben encarar la ruptura de la dependencia del país del imperialismo de los EEUU y las transformaciones económico-sociales capaces de abrir paso a una etapa no sólo de reconstrucción económica del país sino de desarrollo en todos los planos.

El PCU acusa al gobierno del Dr. Sanguinetti de procurar convencer al pueblo uruguayo de que sólo cabe la resignación frente a las directivas del Fondo Monetario Internacional, al pago de los intereses de la deuda externa, al desenvolvimiento preferencial del sector exportador y al descenso progresivo de todos los índices del nivel de vida de la población.

Es necesario organizar, por lo tanto, una verdadera resistencia al pago de la deuda externa con vistas a invertir estos frutos fundamentales del trabajo nacional en la propia economía del país, en la industria, en el agro, en la cultura, en la enseñanza, la salud pública, la vivienda.

El PCU, el Frente Amplio y los trabajadores agrupados junto al PIT-CNT con el conjunto de las organizaciones sociales y las fuerzas progresistas creen que el Uruguay necesita medidas inmediatas y de fondo que equivalgan a cambios radicales estructurales.

Creemos que es posible resistir el pago de la deuda y promover la resistencia colectiva de los pueblos de América Latina y del tercer mundo; que es posible, incluso, como lo demuestra Perú, plantarse en actitudes firmes y beneficiosas sin que esto suponga soluciones de fondo. Fijar cuotas para el pago de los intereses de la deuda y reinvertir gran parte del superávit de los frutos de la exportación y del trabajo nacional en el desarrollo de la economía.

La fórmula de la «modernización» que predica el gobierno no es más que una nueva versión de los viejos planteamientos realizados bajo las dictaduras del cono sur, inspirados en Milton Friedmann, que postulan abiertamente la adecuación de los países de América Latina a la división internacional del trabajo creada por un capitalismo transnacionalizado. Esta «utopía modernizadora» pretende hacer del Uruguay un enclave de exportación y centro financiero de gestión y especulación en los países vecinos. Entonces vendría la concentración de los capitales de las transnacionales, lo que nos traería los «presuntos robots», las computadoras y hasta la utopía ridícula de que llegará un día en que exista un capitalismo sin lucha de clases, sin obreros, trabajando las máquinas solas, guiadas por algunos ingenieros. La verdad es que mucho más claros son los economistas que idearon todo esto por cuenta de los monopolios internacionales. Ellos lo dicen claramente: adecuarse a la división internacional del trabajo en la época actual de la transnacionalización y reforzar los vínculos con el mundo capitalista para hacer desaparecer las iniciativas hacia la independencia, hacia un mundo en transformación, hacia la liberación nacional y el socialismo.

Nosotros planteamos la modernización diciendo que hay que asegurar el gran papel del sector estatal, que en los países como el nuestro no desempeñan el papel del capitalismo monopolista del estado, característico de la fase actual del imperialismo. El sector estatal es una forma de defensa de la economía, de estímulo a la industria nacional, a la producción agraria, de garantías para la capitalización de parte del producto nacional.

Cualquier proyecto de cambios tiene que partir del reforzamiento, la modernización y el restablecimiento de la función nacional de todo el sector estatal. También se debe romper la inarmonía entre Montevideo y el interior, con medidas de reforma agraria que vinculen al hombre a la tierra, aumenten la población del campo, que diversifiquen la producción nacional, que ensanchen el mercado interno.

La afirmación de que hay que liquidar toda industria que no sea altamente rentable como plantea el FMI, los monopolios internacionales, es suicida para el país.

El Uruguay tiene que desarrollar una industria que le convenga económicamente y socialmente, y debe desenvolverla con una planificación adecuada.

Todo esto está estrechamente vinculado al gran problema del nivel de vida del pueblo así como a la defensa de los derechos humanos. Entendemos que estos males no se resuelven mediante el olvido, sino que es necesaria una auténtica política hacia las Fuerzas Armadas, para lograr sin revanchismos, verdad y justicia, una democratización a fondo; que se reinserten en ella los militares demócratas y no los criminales y los teóricos de la guerra interna.

El Uruguay debe consolidar su democracia, el «nunca más dictadura» no es una frase del momento: es una línea para que el país no caiga, como otros del continente, en una alternativa de dictaduras largas con períodos de democracia breves, sino que consolide su democracia y realice los cambios necesarios. Para todo ello es necesario fortalecer los instrumentos que el pueblo con su lucha ha ido creando. Primero: robustecer la unidad de la clase obrera en una sola central, permitiendo la alianza del proletariado con las capas medias, la intelectualidad, etc. Segundo: reforzar las condiciones de la unidad política de la izquierda. Si el Uruguay aparece hoy destacado en el contexto de luchas de América Latina, es porque existe una clase obrera bien orientada a la cual no han podido romper todas las campañas por desviarla de su posición clasista, ni con la invocación del pacto social y otros inventos socialdemocratizantes europeos que, en última instancia, son una adecuación al capitalismo.

No seríamos un gran Partido Comunista si no hubiéramos transformado nuestra línea en patrimonio de las grandes masas, si no hubiéramos sido capaces de actuar sin sectarismos para unir a todos los obreros por encima de tendencias en una central, para unir a la izquierda en tor-

no al Frente Amplio, sin fisuras y para desarrollar este Partido que ni la calumnia, ni el ataque, ni la tortura han podido quebrantar ni eliminar de la escena nacional.

El enemigo desarrolla una línea constante: dividir a los obreros, separar a éstos de las capas medias, dividir el interior de la capital y dividir al Frente Amplio; quisieran hacer desaparecer al Frente como opción de poder. Para derrotar esta campaña es esencial el crecimiento del PARTIDO COMUNISTA, porque además en él está la perspectiva auténtica del socialismo.

Hoy se habla mucho del socialismo en el mundo. La socialdemocracia, que en el pasado interpretaba a Marx en el sentido reformista y pro-capitalista, terminó tirando a Marx, porque su tesis general, hablando a nombre de un «socialismo democrático», es la tesis de administrar el capitalismo en la crisis y ser una fuerza de recambio

El PCU cree que el socialismo es totalmente identificable con los inmensos cambios que se han producido en el mundo. Eso es el socialismo auténtico, que llegará un día al Uruguay por los caminos tan amplios, democráticos y antiimperialistas que abrirá el Frente Amplio, siempre que el pueblo así lo quiera y de acuerdo con las singularidades históricas y políticas que caracterizan a los uruguayos.

Nuestro Partido, al afirmarse como fuerza transformadora de la sociedad expresa su más alta solidaridad con Cuba y con Nicaragua, con la lucha de los chilenos y paraguayos por recobrar su libertad, con el heroico pueblo de El Salvador así como con todos los movimientos populares y democráticos.

También expresamos nuestro apoyo sin reservas a todas las iniciativas que detengan la carrera armamentista y salvaguarden la paz mundial.

Por todos estos motivos, para lograr sus objetivos políticos, *el Partido Comunista del Uruguay continúa necesitando tu ayuda*. No podemos supeditar los objetivos políticos a las posibilidades económicas, sino que debemos encontrar los recursos que permitan plasmar en realidades la construcción de un Gran Partido Comunista, que consolide la democracia y permita avanzar, dentro de ella, hacia una nueva sociedad.

Un saludo fraterno.

Octubre de 1986.

Partido Comunista del Uruguay
Representación en Barcelona

Intercanvi

Benvolgut senyor i company:

El Consell de Redacció de la *Revista de Girona* ha considerat convenient aprofitar aquesta avinentesa per promoure amb la resta de publicacions dels Països Catalans un règim d'intercanvi que ha de permetre una major coneixença de la realitat de les lletres gironines arreu i que al mateix temps ens ofereix a nosaltres conèixer la producció forana a les nostres comarques i possibilitar la creació d'una Hemeroteca.

Xavier Carbó i Cañigüeral
Director del Servei
Cap de Redacció
Revista de Girona

Biblioteca pública Arús

Hem rebut el material que ens heu enviat i que us agraïm. I celebrem que, finalment, us recordeu de fer arribar a les biblioteques la documentació que publiqueu: això hauria de ser un costum i no un esdeveniment esporàdic.

Maria Carme Illa i Munné

Nuovo indirizzo New address

La nova adreça de l'Istituto Piemontese de scienze economiche e sociali «Antonio Gramsci» i de la redacció de les revistes *Sisifo* i *Fonti orali* és: Via Vanchiglia, 3 bis, 10124, Torino (Itàlia).

Memòria colectiva

Benvolgut amic:

Des de fa unes setmanes, un grup d'ex-membres de l'Assemblea de Catalunya hem començat a preparar la commemoració del XV aniversari de l'Assemblea, amb voluntat de contribuir a mantenir viu el patrimoni de la nostra memòria colectiva.

Es tractaria, doncs, de fer arribar al conjunt de la nostra societat i, d'una manera molt especial, a les noves

generacions els valors d'una experiència de lluita per les llibertats nacionals i democràtiques que, tot i haver-se produït en un context polític radicalment diferent, és un punt de referència per comprendre la situació actual i, per tant, un patrimoni de la nostra collectivitat nacional.

El caràcter fonamentalment informatiu d'aquesta commemoració el volem significar, també, recordant l'ajut que l'Assemblea de Catalunya va rebre d'aquells sectors de l'Església que es van confrontar amb el franquisme, entre els quals destaca la parròquia de Sant Agustí, que va acollir, el 7 de novembre de 1971, els 300 participants en l'acte fundacional de l'Assemblea de Catalunya, vinguts de tots els indrets de Catalunya.

Per a la difusió d'aquesta commemoració és fonamental la col·laboració de tots els mitjans de comunicació, per la qual cosa ens adrecem a vostè amb el prec que faci conèixer aquesta carta a tots els seus col·laboradors.

Josep Andreu i Abelló i 65 signatures
Comissió 15è Aniversari

Completar una col·lecció

Centre de lectura
Reus, 13 de novembre del 1986

Benvolguts amics:

Hem completat gairebé del tot la col·lecció de «Nous horitzons». Ens manquen els números 1, 2, 3, 5 i 6 apareguts en el transcurs dels anys 1962-1965. ¿Algú sap on els podríem trobar? Gràcies per endavant.

Josep Murgades

Adreces

Saragossa, 4 de setembre de 1986

Estimats amics:

Us escric unes lletres per a saludar-vos i demanar-vos un favor: necessitaria les adreces de les revistes que s'anuncien a la vostra revista. Són les següents: *En moviment*, *BCN*, *Fulls 2000 jove*, *L'avenç*, *Ciència*, *Canelobre*, *Serra d'Or*, *Mallorca socialista*, *A nosa terra*, *El temps*, *Treball*, *Crònica*, *Lluita obrera*. Gràcies per endavant.

Javier Grassa
Asociación de Cabezas de Familia
del barrio de Venecia - Zaragoza

SENSE EMBUTS

Com una gotera

Teresa Pàmies

Un lector de «Nous Horitzons» m'ha dit, sense embuts, el que pensa de la meua secció «Sense embuts» que apareix regularment en aquesta revista des de fa quatre anys. Segons ell, la meua secció no serveix per a res. «T'hi esbraves, i què? A la llarga et fas pesada amb tant nyic-nyic...»

Es un amic, i per això m'ha donat la seva opinió, sense embuts. Potser te raó. Potser no ha servit de res escriure el què penso, quan m'ha semblat necessari. Potser són uns altres els procediments que els militants hem d'adoptar en el terreny de la crítica i de l'autocrítica que els Estatuts ens exigeixen. Potser és una manera destructiva i fins i tot petulant, i potser ni és la més adient per incidir en el debat polític de l'esquerra a casa nostra. Tal vegada s'hagin d'aportar idees més profundes, elevar el llenguatge a nivells més científics, però hom fa el que sap fer, parla amb el seu estil i coneix les seves limitacions. A una certa edat és massa tard per canviar de tarannà, de lèxic i de forma d'anar per la vida. De vegades et trobes davant el dilema: o callar o desbarbar. Hi ha qui creu preferible callar però, com digué Jaroslav Seifert, el poeta txec Premi Nobel de literatura 1984: «Si una persona corrent calla, tal vegada es tracti d'una maniobra tàctica. Si calla un escriptor, aleshores menteix».

Quan a més d'escriptor ets comunista, callar és encara més greu que mentir. Hem callat molt els comunistes, durant un grapat d'anys, no per covardia sinó per un concepte erroni del sentit de la responsabilitat, la disciplina militant i el culte a la personalitat. Parlar clar no sempre equival a expressar opinions encertades, irrefutables, però només parlant clar et poden convèncer que vas errada, o es pot contribuir a rectificar els errors dels altres. En tot cas, encara que ningú no hi trobés ni el més lleu motiu de reflexió, la breu secció «Sense embuts» em sembla justificada i no és una esbravada personal. Potser es tracta d'una gotera i això voldria dir que a la teulada del nostre edifici hi ha goteres. Quan aquesta teulada sigui adobada s'acabaran les goteres i quan parlo de «la nostra teulada» no em refereixo únicament a la del PSUC, sinó a la de l'esquerra catalana de la qual som part important.

Es fàcil rebutjar la crítica amb l'excusa que és negativa o «baixa de sostre». En tota crítica feta des de dintre s'hi poden trobar elements positius a condició de llegir-la. Per això agraeixo l'opinió del meu amic per diversos motius: per llegir la secció «Sense embuts» i per haver-me donat el seu parer sense embuts.

DE MES A MES

La Creu de S. Jordi

Francesc Vallverdú

El dia 11 de novembre van ser lliurades al palau de la Generalitat les creus de Sant Jordi corresponents a 1986. A mi, que em trobava entre els guardonats, em va tocar la comesa de parlar en representació dels catalans premiats amb la creu. El lector em perdonarà que, per una vegada, deixi constància en aquesta meua col·laboració habitual d'una intervenció personal, però crec que el gest no és gratuït. Les meves paraules van ser aquestes:

«Tots nosaltres hem estat distingits amb la Creu de Sant Jordi, com un acte normal de les més altes institucions de govern de Catalunya. I aquesta reconeixença pública de les nostres autoritats a tots ens honora. Ara: la distinció comporta també uns deures específics i genèrics, que no puc pas passar per alt.

«Permeteu-me, en primer lloc, que em refereixi a una felicitat coincidència: en aquest mateix acte ha estat distingit amb la Creu de Sant Jordi el meu mestre Antoni M. Badia i Margarit, gran lingüista, excellent professor i admirable ciutadà, que ha estat un dels pioners de la sociolingüística al nostre país. Comprendreu que jo, com a sociolingüista, em senti complagut d'haver coincidit amb ell en la llista de guardonats. És més: interpreto que amb aquesta decisió les autoritats han volgut subratllar la importància dels estudis sociolingüístics respecte a la normalització de la llengua catalana, empresa en la qual ens sentirem des d'ara més estimulats. Però al mateix temps, aquesta coincidència de dues persones que es porten quinze anys ens recorda, una vegada més, que Catalunya no ha estat un país normal, ja que, si ho hagués estat, el Dr. Badia hauria rebut aquest guardó ja fa anys.

«I aquesta condició anormal de la nostra història em porta a una segona reflexió. A Catalunya hi ha hagut, hi ha encara, centenars i milers de persones que, en els anys més durs i difícils, han lluitat per reivindicar la llengua i la cultura catalanes, per les llibertats democràtiques i nacionals del nostre poble. Jo em sento hereu d'aquests homes i d'aquestes dones que, sacrificant el seu benestar personal i sovint des de l'anonimat, han contribuït a fer possible que avui jo us pugui adreçar la paraula en aquest saló. Permeteu-me, doncs, que, a la memòria dels qui són morts i en homenatge dels qui per fortuna encara són vius —a vegades injustament tractats per la vida, fins i tot en les seves condicions materials—, dediqui la distinció que he rebut al seu exemple de fidelitat i que, en nom de tots els guardonats, els expressi la nostra més sincera reconeixença.»

LA SALA FOSCA

Entre llibres i cinema

Josefa Contijoch

En una conversa de sobretaula sostinguda amb uns amics, abordarem la necessitat que tenia, cadascun de nosaltres, de l'art. Una primera opinió; —Jo no podria viure sense llibres ni sense cinema. Una segona opinió, a la qual s'afegí una tercera, fou plantejar-se el dubte sobre la possible equivalència d'aquests dos arts o sistemes de comunicació d'idees. Més ben dit, s'arribà a la conclusió de concedir la preponderància intel·lectual als llibres per sobre del cinema, o art de la imatge.

Començarem a tirar llenya al foc amb pros i contres, per arribar unànimement a deduir: dels dos arts, l'un apella a la raó (el llibre) i l'altre al sentiment (el cinema), encara que amb matisacions, a vegades intercanviables.

A la lletra impresa li concedirem el do de l'aprofundiment intel·lectual, el do de suggerir imaginació, el do del rigor. Al cinema li concedirem el do de l'emotivitat a flor de pell, de la possible sensibleria, de la fàcil connexió amb els sentiments més elementals del ser humà: la por, la rialla, el plor.

Per fornir d'exemples aquestes asseveracions, podríem dir que quan el cinema contempla les seves peculiaritats, funciona; vegem el cas de «El color púrpura» de Steven Spielberg, tota una exhibició de «savoir faire» cinematogràfic, que domina els ressorts i no dubta d'oferir a l'espectador allò que l'espectador

espera. Al contrari, veiem com un director de cinema massa intel·lectualitzat, o que vol oferir un producte massa «literari», o en sap molt i li surt bé o avorreix l'espectador. Fins i tot els grans creadors de cinema, els més prestigiosos, han sabut donar sempre el toc d'emotivitat pertinent. No s'avergonyeixen de fer melodrames, d'exagerar la realitat, de mistificar i d'enganyar, per, mitjançant la hipèrbole, donar-nos dades sobre la vida i els homes, i entretenir-nos.

És clar que existeix un cinema intel·lectual que funciona bé (i ara recordo Ingmar Bergman) i que existeixen també llibres els quals hom dubtaria de concedir-los cap categoria intel·lectual. En referir-me a llibres i a cinema, empro el sentit més paradigmàtic, deixant de banda tots els productes que vulgueu de característiques particulars.

El cinema ha de contenir uns mínims d'emotivitat exagerada, uns mínims de sobrecàrrega que distorsionin la possible realitat quotidiana de l'espectador. La literatura, l'assaig, la filosofia, en canvi, quan no són expressament distorsionats, necessiten un ajust total amb la realitat. La literatura fa de crosses al camacurt ser humà. El cinema el vol divertir. No oblidem que la indústria cinematogràfica nasqué com a «show bussiness», i en aquesta categoria rau. Un negoci que consisteix a disgregar la insuportable lleugeresa del ser en una anècdota. Cosa que, de fet, és que el que és.

La televisió va fer dir «Sí» a l'OTAN. La televisió ha relançat Suárez, ha enlairat Felipe González, ha sabotejat Esquerra Unida, ha facilitat les fissures dins la Coalició Popular, ha estrangeritzat Roca Junyent. La televisió és omnipresent, omniscient i omnipotent.

El document que avui presentem té un interès, pensem, excepcional. En primer lloc, perquè conté un projecte global, ambiciós, raonat i raonable de *televisió nacional catalana*. És a dir: d'un somni que sembla allunyar-se. Es va publicar anònimament i s'ha de tornar a publicar anònimament (perquè en donin pistes Miquel Porter i Antoni Ribas al llibre col·lectiu *La nostra utopia. PSUC: Cinquanta anys d'història de Catalunya*. Barcelona, Planeta, 1986).

Aquest, també, és un exemple del *canvi del canvi*. I no pas marginal. La primera part —descriptiva de la situació alshores— té un interès tècnic. Per raons d'espai no l'hem inclòs. La segona part és el projecte. Llegiu-lo. Compareu. Hem demanat a Maria Dolors Calvet (RTVE) i Muriel Casals (TV3) que hi diguin la seva.

Actualitat d'un informe

Muriel Casals i Couturier
Ma. Dolors Calvet i Puig

En el mes d'abril de 1980 un grup de professionals de TVE a Catalunya, van fer públic aquest informe que no sols recull amb tot detall la situació tècnica i política del mitjà TVE a Catalunya, sinó que, a més, fa propostes per a una televisió nacional de Catalunya, la qual defineix com a «una televisió pública, oberta a tots els corrents d'opinió i de pensament i a la participació de la col·lectivitat; una televisió en conseqüència, sotmesa al control democràtic de les institucions representatives del poble de Catalunya: el Parlament i la Generalitat».

Ara, després de sis anys, les condicions tècniques han millorat qualitativament i quantitativament.

El que no s'ha aconseguit, és el control democràtic del mitjà (RTV) per part de les institucions representatives de Catalunya. L'Estatuto de la Radio y la Televisión preveu aquest control des de les autonomies mitjançant Consells Assessors creats pels respectives Parlaments.

El Parlament de Catalunya ha nomenat el seu Consell Assessor en cada legislatura però aquest defalleix per inanició ja que no compta amb la informació indispensable per a la seva tasca i, sobretot, no té interlocutor a qui dirigir-se, en negar-se la direcció de RTVE a nomenar el delegat territorial a què la llei obliga.

Aquesta incomprensió del fet nacional i regional per part de la direcció de RTVE, que no és casualitat, sinó que respon a la política del partit que avui governa Espanya, repercuteix en la subvaloració que des de Madrid es fa de les possibilitats tècniques i professionals de les persones que avui treballen a St. Cugat. El fet que hi hagi catalans entre els qui avui dirigeixen TVE a Madrid, no ha representat més autonomia per als programes emesos des de Barcelona, ni més possibilitats per escollir horaris en les emissions del Circuit Català de TVE (les des-

connexions de pocs minuts a la nit, per oferir publicitat i per anunciar els programes de l'esmentat Circuit del següent dia i les més recents de 5 minuts al matí, són conquestes mínimes).

Diem conquestes perquè ens consta que no ha estat fàcil; les reivindicacions d'autonomia i descentralització són les mateixes de fa sis anys.

Aquestes dificultats han col·locat a la defensiva molts professionals de TVE (alguns, fins i tot han abandonat el mitjà) i això es nota en la programació de TVE a Catalunya pel Circuit Català o per a Espanya, que es limita a fer seguidisme de les propostes forànies.

Es sorprenent l'actitud defensiva d'uns professionals que van ser els primers a lluitar per una televisió catalana i progressista. Fem una injustícia en no recordar que abans de TV3, que tot i essent creada pel Parlament de Catalunya no compleix totes les aspiracions d'una televisió nacional, Catalunya ja tenia televisió en català i professionals disposats a mantenir-la. Però aquí l'àngel i el diable han estat d'acord: ni a la direcció de RTVE, ni al govern de Catalunya, els interessa reconèixer el treball fet en català, des de Catalunya i per a Catalunya, d'aquests professionals.

«Informe per a una televisió nacional de Catalunya» (1980)

INTRODUCCIÓ

La televisió, a Catalunya, s'enfronta actualment a una problemàtica de signe negatiu que abraça els següents nivells: a) programació; b) horari i àmbit d'emissions; c) mitjans tècnics de producció. Es tracta de tres sectors prou relacionats entre si, als quals cal afegir encara la qüestió de la llengua que, malgrat la seva importància —subratllada recentment a l'estudi d'«Els Marges»—, pateix greus deficiències i roman «tolerada» però no pas acceptada en el context general de l'estructura de RTVE a Catalunya. La conseqüència més òbvia d'aquests fets és la manca d'un veritable concepte de televisió catalana.

a) Programació

La televisió, a casa nostra, es caracteritza per l'absència d'una idea global de què ha de ser una programació a mitjà o a llarg termini, potser perquè els actuals dirigents no s'han plantejat mai amb coherència aquesta qüestió. Falten, primordialment, programadors professionals que donin les línies generals i emprenguin una tasca globalitzadora tenint en compte les aspiracions i els interessos dels espectadors catalans i, especialment, d'aquells que tenen la TV com a mitjà prioritari i gairebé únic d'informació, lleure, cultura i potser d'integració social.

Tenim, en canvi, uns espais aïllats la pretensió dels quals és, senzillament, justificar i donar credibilitat al medi i als seus dirigents mitjançant la presència de noms ben coneguts a certs estaments culturals. No hi ha, però, cap mena de relació i d'interacció entre aquests professionals (molt sovint col·laboradors esporàdics) i l'abans esmentat concepte global de programació. Es fan bons o mals programes, segons els casos, però mai una feina coherent de programació.

b) Horari i àmbit d'emissions

La «televisió catalana» pateix la competència dels espais d'àmbit estatal, els quals ofereixen als espectadors unes 8 hores d'emissió diàries (12 els dissabtes i 14 els diumenges). Per tant, en principi, resten lliures les hores de menys audiència; encara, aquestes són utilitzades també sovint per la televisió d'àmbit estatal quan es produeixen allò que hom anomena «retransmisiones especiales».

Pot ser posat com a exemple el cas de la transmissió dels Jocs Olímpics d'Hivern una setmana abans que comencés la campanya electoral per al Parlament de Catalunya: tots els programes catalans de tarda foren suprimits al llarg d'aquella setmana.

Els programes catalans transmesos a nivell d'Estat han estat ben pocs, tot i que les possibilitats tècniques de doblatge, subtitulat, etc., ho permetien perfectament. Pel que fa als programes produïts als estudis de Barcelona i adreçats a l'àmbit estatal de RTVE, són generalment imposats i massa sovint no responen a les possibilitats dels equips professionals catalans ni posseeixen aquell tret que són propis de la societat catalana; són, com a mínim, uns programes despersonalitzats.

Són dos els problemes principals del sector, i que es corresponen perfectament amb els de la resta de l'empresa: en primer lloc, falta de coordinació i intensa atomització sectorial, degudes exclusivament a interessos de càrrecs i de persones; en segon lloc, absència de planificació en la producció, la qual cosa es tradueix en falta de temps per desenrotllar cada comesa específica.

Així veiem que en la producció de programes dramàtics amb prou feines no hi ha cap mena de coordinació entre les diverses especialitats, entre escenografia, vestuaris, ambientació, etc., de manera que es produeix una falta d'unitat de criteris estètics i, en conseqüència, un descens en la qualitat del producte final. Pel que fa a l'absència de planificació, també ocorre en la producció de dramàtics on podem observar els seus efectes més lamentables. Es corrent que un guió sigui lliurat al realitzador del programa una setmana abans de la seva producció; en tot cas, la precipitació és norma generalitzada. Això obliga a improvisacions i, a la llarga, a l'encariment dels pressupostos, que no poden ser considerats globalment. Però és que, a més, una tal improvisació constant, impedeix la coordinació entre les diverses especialitats i impossibilita l'estudi artístic, la creativitat estètica dels professionals de cada branca, des del realitzador fins al retolador, passant per l'escenògraf, els ambientadors de decorats i de vestuaris, els il·luminadors, els encarregats de maquillatge i perruqueria, etc.

Cal advertir que quan s'ha disposat de temps material i quan hi ha hagut una previsió suficient en la planificació del programa, l'esforç dels professionals de cada branca ha aconseguit programes d'alta qualitat artística.

Per aconseguir una capacitat operativa òptima d'aquest sector caldria:

a) Preveure i planificar amb temps els decorats, en estreta coordinació amb les altres seccions de Mitjans Artístics.

b) Ampliar el temps dedicat a la planificació de l'espai escènic i el temps d'ocupació de l'estudi, que ha de ser sempre superior al temps de la realització estricta.

c) Trobar un espai on poguessin ser construïts i muntats els decorats, prèviament al seu trasllat a l'estudi on hagi de tenir lloc la realització del programa; això permetria un millor treball en els acabats (pintura, etc.), i la possibilitat que els actors assagessin l'ambientació autèntica; tot plegat possibilitaria una més gran eficàcia i rapidesa els dies d'entregament.

d) Rendibilitzar els serveis d'atrezzo propis de TVE, amb la finalitat d'aconseguir que no calgui llogar aquests serveis fora de l'empresa; cal assenyalar que l'empresa que lloga els mobiliaris es troba en situació quasi de fallida, i que TVE en podria absorbir el material, abans que es produeixi un problema de solució difícil.

e) Caldria reestructurar els serveis de construcció i pintura de decorats, amb un augment de la plantilla de professionals, amb una divisió racional de les àrees de treball (personal de taller, construcció de decorats en interiors, construcció de decorats en exteriors, etc.), i amb la possible creació d'un torn de treball nocturn per desmuntar decorats.

f) El sector de maquillatge i perruqueria hauria de disposar de més temps per poder treballar i crear en col·laboració amb el realitzador, el decorador i els actors.

Cal admetre que la reestructuració dels pressupostos assignats a Mitjans Artístics ha clarificat darrerament la situació d'aquest sector, però continua essent necessària una valoració, encara que sigui aproximada, del cost real d'1 m quadrat de decorat/estudi. Així mateix, una certa racionalització en la producció ha possibilitat la reducció de les despeses reals, gràcies a l'aprofitament continuat al llarg de programes diversos, d'elements sòlids i prefabricats dels decorats. Al mateix temps, però, s'ha donat sovint el cas que les despeses econòmiques pròpies de Mitjans Artístics hagin servit per emparar i justificar pressupostos de decoració que en realitat no pertanyien a programes de TVE; és el cas de l'estand de la Fira de Mostres, de la decoració de despatxos a les oficines de l'empresa, etc. Factures de proveïdors lliurades sense data han servit, encara, per justificar altres pressupostos. Darrerament la direcció de TVE a Barcelona sembla que ha començat a clarificar la situació, disposant pressupostos propis per a aquests serveis aliens a Mitjans Artístics.

ESPais INFORMATIUS CATALANS

El principal problema dels programes informatius catalans és que, des de sempre, s'han plantejat amb una visió «regionalista» i parcial, sense que els responsables de la televisió hagin assumit la tasca de servir una informació total, de Catalunya, de les comarques, de tot l'Estat espanyol i del món en el seu conjunt, als ciutadans de Catalunya. Així, doncs, tant la informació quotidiana a través dels programes «Crònica» i «Crònica 2», com els programes de debat setmanal «De bat abat» o «Vostè pregunta» pateixen la immensa limitació de parlar únicament sobre «el que passa a Catalunya, mentre la resta de notícies són servides forçosament des de Madrid.

Per altra banda, cal destacar la desassistència informativa que pateixen les comarques catalanes, car la manca d'equips informatius en el seu si, i la poca atenció que se'ls ha prestat, fa que un ampli percentatge de notícies emeses siguin referides únicament als esdeveniments que succeeixen a Barcelona. Manca, així mateix, un «magazine» de tipus setmanal que pugui aprofundir en els esdeveniments i problemes més importants de Catalunya atenent el camp, els barris, el món laboral, etc.

Es palés el greu dèficit professional que pateixen en general els informatius realitzats a televisió. Això també és així, naturalment, en el cas dels catalans. Si la informació televisiva es caracteritza, precisament, per la imatge, trobem que els nostres noticiaris ben poc la fan servir. Els locutors es limiten a llegir les notícies, es fa una extensa entrevista d'estudi, i moltes vegades s'utilitza imatge de farciment, reiterativa, que no té res a veure amb el fet que s'està explicant. La manca d'agilitat informativa fa que molts cops es vagi a remolc del que explica la premsa en lloc de ser la televisió la capdavantera a servir les notícies.

Proposta general

a) Els informatius de televisió haurien de ser un conjunt de programes coordinats que servissin una informació completa als ciutadans de Catalunya. Els informatius diaris haurien de cobrir la informació de Catalunya, la de l'Estat espanyol i la internacional. En aquest darrer aspecte es podrien utilitzar les imatges que cada dia envia «Eurovisió», passen per Catalunya i es fan servir a Madrid. L'informatiu «magazine» setmanal, en una primera etapa sense gaire recursos serviria en profunditat la problemàtica de Catalunya, bo i respectant seriosament la realitat comarcal.

b) Caldria una descentralització efectiva de la informació. Amb aquest fi seria necessari crear una xarxa de corresponsals amb dedicació exclusiva a les tasques informatives; com a mínim un per cada vegueria, amb càmera de so o equip de vídeo. Equips complets de televisió amb petits estudis que poguessin connectar amb Barcelona i emetre localment.

c) Organització, racionalització i aprofundiment d'un arxiu de vídeo i film. Forniment d'un arxiu fotogràfic complet que pogués suplir, en cas de necessitat, la manca d'imatge viva.

d) S'hauria d'assolir una rapidesa efectiva en la transmissió de les notícies, la qual cosa significa tenir uns equips mòbils àgils que puguin estar presents en cada esdeveniment.

e) Convindria una vigilant atenció a les notícies que Catalunya aporta al telediari estatal, puix massa sovint la versió del que passa al nostre país està força tergiversada o manipulada.

Un gran home de televisió.

L'ÀMBIT CULTURAL

Hi ha un fet que sembla oblidat pels qui controlen la programació, i és la seva responsabilitat davant l'espectador català a l'hora de donar-li bona part de la informació cultural. No tots els telespectadors posseeixen prou criteris per valorar els productes televisius; tal vegada només una minoria, la que ha tingut accés a la cultura, sap destriar, comparar i rebutjar els programes quan els convé. Davant aquesta realitat, hem d'intentar transmetre la nostra cultura buscant nous llenguatges per aconseguir apropar-la a l'espectador d'una manera diferent i imaginativa. Només d'aquesta manera la televisió contribuiria a paliar el dèficit cultural del nostre país. Negar a l'espectador aquest missatge, és utilitzar la televisió com a element coactiu i de poder. L'àmbit cultural, doncs, ha d'estar present en tota la programació, i no només en els espais considerats pròpiament com a «culturals»; tant els informatius com els dramàtics o els d'entreteniment han de tenir un nivell suficient per no fer una televisió alienant. Centrant-nos, però, en el que s'entén com a programes de l'àmbit cultural, el seu gran fret definidor ha de ser divulgar la cultura catalana, i no sols la tinguda per «clàssica» i que se'ns ha anat transmetent a través de la història, sinó tots els vessants del treball cultural quotidià que va marcant les pautes de la nostra constant evolució. No cal dir que aquesta cultura ha de saber-se situar en l'univers dins el qual ens movem, estudiant continuament la seva repercussió en el nostre context.

D'altra banda, el fet cultural ha de ser tractat des de dos punts de vista: en primer lloc, el de la informació puntual i constant, que necessita uns programes específics; en segon lloc, el de la divulgació i ampliació dels diversos elements que componen la nostra cultura, i que necessiten una atenció especial.

Tot i que l'actual programació té en compte aquesta estructuració, el que hi manca és justament el criteri definidor que la faci coherent. Falta criteri i falta ambició; els programes tenen poca volada.

En un altre aspecte la manca de mitjans és, actualment, desmoralitzadora. I quan parlem de mitjans pensem, sobretot, en la necessitat de constituir per a cada programa uns equips de treball suficients i amb possibilitats reals de treballar els temes. És a dir, s'hauria d'anar a la constitució d'equips de professionals, en tot l'ample sentit de la paraula, i només a partir d'aquí s'arribaria a uns programes d'autèntic contingut seriós, en què la documentació, la investigació i la imaginació fossin habitualment exigibles.

PROGRAMES INFANTILS

La producció de programes infantils i juvenils a la televisió en general, i també, per tant, els que pertanyen al «circuit regional» de Catalunya, sempre ha rebut una atenció secundària i, en conseqüència, se li han dedicat uns

mitjans molt inferiors als que en realitat requereixen. L'any 1976 s'inicia el primer i únic programa infantil català, *Terra d'Escudella*, que durant l'any 1979 es transformà en un «magazine» anomenat *Quitxalla*. Creiem que és una necessitat urgent la incrementació, en quantitat i qualitat, d'espais destinats a aquest sector tan crucial de la població catalana. Es tracta d'un instrument imprescindible i irrenunciable en el camí cap a una normalització de la nostra llengua i la nostra cultura.

Els programes infantils haurien de tenir una funció lúdica i d'entreteniment que garantís al mateix temps uns sòlids continguts informatius i culturals. Caldria també que abonessin el respecte total a l'espectador infantil i juvenil, defugint actituds i tractaments paternalistes. Finalment és important fomentar la creativitat i estimular la imaginació dels infants, proposant fórmules participatives i evitant recórrer al premi com a estímul.

Proposta general de programació

a) Emissió de programes infantils i juvenils amb freqüència diària. S'intentarà el màxim de temps d'emissió tenint en compte que aquesta programació ha de competir amb l'emesa pel circuit estatal.

b) Els programes s'emetran a les hores de més audiència per al públic a qui van destinats, és a dir, entre les 5 de la tarda i les 8 del vespre.

c) Hi haurà una diversificació d'espais que cobriran les diferents edats dels espectadors. Com que els preadolescents tenen més fàcil accés a la programació destinada als adults, el nombre de programes adreçats als més petits serà superior.

d) Hi haurà un ventall d'ingredients tan variat i ampli com el d'una programació entesa per a adults: informatius d'actualitat adequats al públic infantil i juvenil, dramàtics, llarg-metratges, curts, dibuixos animats, esportius, musicals, culturals i recreatius.

e) La creació d'una televisió educativa, emesa en horaris escolars i que ofereix una programació utilitzable pels educadors i ensenyants a les escoles, és una altra perspectiva que cal contemplar.

f) Importància fonamental d'incloure la producció doblada al català. Els nens a través de TV, assimilen llenguatge castellà, juguen en castellà, escriuen en castellà. L'esforç lingüístic per introduir-los en la cultura catalana queda absolutament minvat per causa de les emissions de TV.

PRODUCCIÓ DRAMÀTICA

Els espais dramàtics han estat sempre una constant en qualsevulla programació de TV. Aquests espais es pro-

dueixen ja sigui pel sistema de filmació cinematogràfica, ja sigui pel sistema de vídeo, aquest darrer quasi l'únic que es dona entre nosaltres.

La irrupció a les pantalles petites de l'Estat espanyol dels «telefilms» de tipus americà i, paral·lelament, la política seguida per Madrid de revisar pel·lícules (tots dos fenòmens són molt rendibles econòmicament), han creat un cert clima de refús envers el dramàtic habitual d'estudi. Aquesta invasió «colonialista» (amb el que suposa el terme) ocupa hores de producció privilegiades, i impedeix l'existència d'espais dramàtics autòctons (i fins i tot de castellans), preparats amb dignitat i que donin respostes vàlides i s'integrin a la realitat del medi i de la societat en la qual vivim i la qual haurien de reflectir. Pel que fa a Catalunya, encara, els pocs que tenim —cap d'ells, per descomptat, no relacionable amb el sistema de «telefilm»—, es produeixen en condicions tècniques endarrerides i miserables, que ignoren l'evolució del sistema de vídeo arreu del món. Així, vivim al marge dels avantatges que avui ha aconseguit aquest sistema i continuem amb el mètode més tronat de «vídeo-estudi», un producte híbrid que caricaturitza la realitat sense reflectir-la o sense afegir-hi cap suplement d'imaginació. Els dramàtics produïts pels nostres precaris estudis desprenen un tuf de monotonía que si ha conegut, tanmateix, excepcions, ha estat gràcies al treball voluntarista i entusiasta d'alguns equips de producció.

No podem renunciar, per descomptat, a presentar una alternativa. Si limitem aquesta anàlisi a les migrades possibilitats actuals, arribarem a distingir tres variants diferents dins el concepte d'espai dramàtic: la transcripció directa d'una peça teatral; l'adaptació, la més elaborada d'un text teatral o simplement literari preexistent; el guió escrit específicament per al mitjà televisiu.

La televisió ha de potenciar al màxim el teatre en la seva mateixa essència, ha d'assajar al mateix temps tota la gamma de possibilitats que ofereix l'adaptació com a fórmula pont entre el teatre i TV, i ha de crear guions imaginatius que expliquin històries «de la gent per a la gent», dintre d'un concepte autènticament popular. Les propostes següents tenen en compte les tres variants que acabem de definir, resumeixen els problemes de la producció de dramàtics a Barcelona, i busquen una alternativa als productes que en aquest camp ofereix avui la petita pantalla.

Sembla necessari proposar i exigir:

a) Criteris clars en la tria d'obres, establerts per especialistes. Que la programació de dramàtics no obeeixi a la improvisació o l'atzar.

b) Participació dels equips de producció en els treballs de programació.

c) Estudi rigorós dels guions. Planificació aïllada de les seves necessitats. No es poden acceptar pressupostos genèrics.

d) Previsió amb temps suficient per a treballar coherentment els programes.

e) Plantejaments i mètodes tècnics, burocràtics i artístics que donin personalitat als programes i bandegin els vicis actuals.

f) No rebaixar, minimitzar ni vulgaritzar les intencions inicials. Provocar la creativitat dels professionals dintre d'una programació on tinguin cabuda les iniciatives. Avui es frena qualsevol intent en aquest sentit.

g) Creació de la figura del «director artístic», que assessori i controli, amb coneixement i rigorositat, tots els aspectes del programa.

h) Trobar noves formes de treball amb els actors, que facin possible l'aprofundiment psicològic dels personatges i les situacions. Crear un interlocutor vàlid entre TV i actors —la contractació d'aquests és eventual i per tant no pertanyen a la plantilla—, així com un conveni sindical específic per a la nostra televisió que reflecteixi les característiques pròpies de Catalunya. Buscar un sistema just i lògic de participació dels actors en els programes respectant la llibertat inherent en tota labor de creació.

Finalment, i com a opció possible d'una nova línia que, dins les possibilitats actuals, eixampli les perspectives dels nostres espais dramàtics, podem indicar el «documental-ficció». Es tracta de barrejar la ficció i la realitat entorn d'un tema o denúncia. Aquesta fórmula permet d'estudiar a fons una problemàtica determinada i, alhora, admet totes les solucions formals imaginables. Es tracta, per descomptat, tan sols d'un exemple possible. Més en general, una producció normalitzada hauria de crear productes actuals i diferents, que reflectissin la nostra realitat i que, alhora, il·lusionessin professionals i espectadors. Aquests dos elements, l'emissor i el receptor, són avui negligits per interessos centralitzants que, en canvi, i massa sovint, provoquen l'aparició en pantalla d'una caricatura vulgar i mediocre de Catalunya, feta, i això és greu i tristament paradoxal, per professionals catalans que estimen Catalunya.

AMBIT MUSICAL

La programació musical catalana no restarà completament normalitzada fins el moment que hi siguin presents tots els aspectes de la música, des de la més evasiva fins a la més culta. Evidentment no pot ser vàlid que, com s'ha anat fent fins ara, els responsables es refiïn que determinades parcel·les ja siguin cobertes per la televisió de l'Estat i, per tant, pensin que és innecessari o menys important que tinguin un reflex en la televisió catalana. Els principals problemes que té la programació musical catalana són fàcilment resumibles:

L'espai destinat a programes musicals no ha passat mai d'una hora setmanal. És evident que una hora setmanal és

un temps massa reduït quan es vol oferir una gamma musical completa i seriosa, però és que, en l'actualitat, no hi ha ni això, només una hora cada quinze dies. Així, un sol programa s'ha d'encarregar de tots els gèneres musicals, almenys teòricament. En conseqüència mai no hi pot haver un tractament profund de les diverses parcel·les, i algunes queden gairebé oblidades (música popular, musical tradicional, música culta, etc.). D'altra banda, els programes musicals han estat obligats, excepte en determinats períodes, a donar mostres gairebé només de la música catalana.

Sembla que la política a seguir per la televisió catalana hauria de consistir a:

a) Augmentar les hores dedicades als programes musicals.

b) Propiciar la presència de cantants i músics tant catalans com de fora d'aquí.

c) Crear programes dedicats a les diverses parcel·les musicals; d'altres que, encara que barregin diferents gèneres, ho facin amb coherència; i també espais dedicats a la pedagogia musical.

d) Els programes han de cobrir una escala que va des de la música d'evasió a la música tractada en el sentit més culte.

e) Utilització de la música en directe i no del play-back excepte en els casos que aquest es faci absolutament necessari.

PROGRAMES D'ENTRETENIMENT

Existeix una certa modalitat de programes que, tot i ser present en qualsevol programació d'una TV entesa com a espectacle, no ha estat considerada en cap dels altres apartats d'aquesta proposta: la d'aquelles emissions destinades a omplir un temps de lleure, amb la finalitat primordial de divertir i entretenir l'espectador amb uns continguts més o menys intrascendents, i —per qué no?—, fins i tot frívols. (Concursos, varietats, programes-raig, etcètera...) Es fa necessari un aclariment sobre la nomenclatura emprada per a definir aquests programes: si els anomenem «d'entreteniment» no és per oposició a la resta de tipus de programes que s'han contemplat (informatius, culturals, musicals, esportius, dramàtics...). És evident que qualsevol categoria de programa «àdhuc l'informatiu» perquè arribi eficaçment al seu destinatari, ha d'acomplir aquesta funció d'«entreteniment», desvetllant l'interès de l'espectador, i mantenint centrada la seva atenció. De la mateixa manera, no perquè tingui un caràcter eminentment lúdic o evasiu, un programa d'«entreteniment» ha de renunciar a assolir una funció informativa o cultural. Serà, doncs, innecessari insistir en la importància d'aquesta mena d'espais dins una programació global amb un mínim de coherència.

Una ràpida ullada a la història dels programes d'aquest tipus que RTVE ha produït en els seus anys d'existència ens permetrà les següents constatacions:

a) El ventall de models de programa d'entreteniment és molt diversificat, tots ells combinen ingredients diversos, que tanmateix es van retrobant: concurs, varietats, entre-vistes, jocs, mitificació dels «populars» de la «premsa del cor», exaltació de la sensibleria, cultiu de l'afany de promoció social mitjançant el poder «miraculós» del mitjà...

b) En general, aquests programes gaudeixen de bons índexs d'acceptació i d'audiència, i, al mateix temps, són objecte de crítiques negatives, tant a nivell de crítica especialitzada, com entre els sectors més cultivats de la població.

c) Pel que fa al circuit de Catalunya i Balears, aquest tipus de programa és, ara com ara, pràcticament inexistent. (Programes com «Festa amb Rosa Maria Sardà», «Dr. Caparrs», «Medicina General» o «Mare i Fill», S. L.» no pertanyen, «stricto sensu», a aquesta categoria, sinó a la dels programes dramàtics, tot i que és ben palesa la funció d'«entreteniment» que aconsegueixen. Això mateix podríem dir, per exemple, de «Musical Exprés», o «Entre nosaltres», que caldria situar a la categoria dels musicals i dels informatius, respectivament.) Aquesta absència és potser una de les raons per les quals, fins ara, la programació del Circuit ha estat titllada de massa seriosa.

La producció d'uns programes d'«entreteniment», amb unes característiques pròpies, haurà de ser contemplada per la nostra televisió. Fóra un error considerar aquests espais com de «segona divisió», en funció d'una experiència (al circuit estatal), que fins ara ha resultat negativa. En efecte, la dimensió «lúdica» que tota persona adulta conserva en major o menor grau, predispone aquests espais a ser acollits favorablement: és òbvia la bona audiència que en general obtenen, tot i servir sovint continguts deplorables.

Una programació catalana equilibrada i homogènia necessitarà espais gratificants que puguin captar l'atenció dels espectadors i fer que molts d'ells comencin a interessar-se per la programació catalana en general. Aquesta funció correspondrà als programes d'entreteniment, a través dels quals hom podrà endegar una tasca important de divulgació, i elevar el nivell crític dels espectadors, mitjançant espectacles intel·ligents artísticament vàlids. El mal gust, la xaroneria, el caire alienant i reaccionari dels espais d'entreteniment que RTV infligeix quasi sempre als seus espectadors, constituïran òbviament, el model a evitar.

ESPORTS

L'esport que es produeix a Miramar si fa no fa té les mateixes servituds que la resta dels espais televisius fets a Barcelona: són programes «regionals» que es fan amb

un pressupost baix. La diferència més notable possiblement en relació amb altres programes és que l'esport és molt important a Catalunya i que dins del context espanyol té un pes molt més específic que no, per exemple, la política. Per això la casa esmerça els seus millors mitjans per als programes esportius d'àmbit estatal que es fan des de Barcelona: «Sobre el terreno» i «Polideportivo». En canvi, els programes estrictament catalans moltes vegades han d'aprofitar filmacions i imatges i no passen mai del seu habitual aire casolà. Cert que també se n'aprofita material per a d'altres programes estatals, però, si apareix la disjuntiva, sempre som nosaltres els qui anem a sota.

Tres són els programes catalans: uns minuts d'informació, de dimarts a divendres, a «Crònica» al migdia i a «Crònica 2» al vespre, i «Crònica Esportiva» que s'ofereix cada ailluns i té una duració de mitja hora. En un temps tan curt és impossible de resumir tota l'actualitat de la setmana. D'aquí ve que restin fora molts esports minoritaris i informacions de comarques així com que hi manquin reportatges vius. De tota manera, com que els pocs professionals que hi ha dedicats, treballen amb eficàcia, almenys el resultat final és digne, d'acord sempre amb les seves possibilitats i limitacions. Les informacions d'uns minuts a «Crònica» acostumen a ser essencialment sobre Barcelona, i queden oblidats pràcticament la totalitat dels altres esdeveniments que hi ha a Catalunya. Les directrius seguides ens apropen més aviat a les d'una televisió de tipus comercial, i així es dedica molt d'espai als rumors i xafarderies que pululen pels òmbits esportius barcelonins, i es deixen de banda les autèntiques manifestacions esportives de la resta de Catalunya. Falta, doncs, una mentalitat catalana en la concepció de la informació, encara que sigui menys «comercial», encara que no calgui bandejar aquest. «Crònica 2», al vespre, té poca incidència popular, però almenys dóna informacions d'última hora dels fets que han passat a casa nostra.

No cal dir que l'esport, pel seu abast popular, podria ser un dels camps més importants per al redreçament de la llengua catalana. Això ho volen ignorar els dirigents de Miramar, que en molts casos deixen les presentacions dels programes i l'explicació dels reportatges en mans de gent inepta.

En les circumstàncies actuals ben poca cosa més es pot demanar si la TV no passa sota el control de la Generalitat, almenys en una proporció força notable, però en el supòsit que arribés aquest cas, caldria exigir:

a) Un programa informatiu d'una hora cada dilluns amb reportatges i informacions del més gran nombre possible d'esports i llocs.

b) Un programa setmanal, almenys d'una hora de duració, sobre esport base, escolar, amateur, i de formació tècnica.

c) Una nova mentalització en els espais esportius de «Crònica».

d) Transmissions en dissabtes d'esports minoritaris: bàsquet, hoquei, handbol, etc.

e) Transmissions en català dels partits de futbol, especialment d'aquells en què intervinguin equips catalans. Amb aquesta fi caldrà tenir un locutor propi, naturalment amb independència del que transmeti per a la resta de l'Estat.

f) No hem d'oblidar que a Catalunya, encara que sovint modestes, hi ha moltes entitats esportives, i no únicament el Futbol Club Barcelona, el qual, amb el tracte de favor que rep als programes, barra el pas, almenys en una proporció ben forta, a la resta de l'esport català.

Lògicament per dur endavant aquest projecte, s'hauran de canviar els caps. Els programes han de ser fets per gent competent en tots els sentits. Si és necessari, caldrà un jurat per fer una tria de professionals. Si no hi ha forma de fer unes reformes en profunditat, serà ben poc el profit que es pugui treure de l'enfocament actual, perquè compleix perfectament el seu paper: «la protección de las variedades regionales».

CONCLUSIONS

Aquesta proposta, elaborada per un grup de professionals del mitjà, vol contribuir tot i les seves limitacions, a establir les bases del que hauria de ser la TV nacional a Catalunya: una televisió pública, oberta a tots els corrents d'opinió i de pensament i a la participació de la col·lectivitat; una televisió, en conseqüència, sotmesa al control democràtic de les institucions representatives del poble de Catalunya: el Parlament i la Generalitat.

Creiem que sense televisió catalana no és possible parlar de la reconstrucció nacional de Catalunya en tots els seus aspectes: cultural, polític, social econòmic, etc. Es tracta d'una fita imprescindible per a la nostra comunitat, integrada per la gent nascuda aquí o no, petits i grans; i d'una fita que no accepta cap ajornament, per petit que sigui, amb promeses de bona voluntat. Cal pensar que sense televisió catalana, ara mateix, es pot condicionar greument el redreçament històric del nostre poble.

Per aquestes raons volem urgir les forces polítiques del nostre país a dedicar una atenció prioritària i immediata a la problemàtica de la TV a Catalunya, i sol·licitar, alhora, a totes les instàncies cíviques, culturals, polítiques, sindicals i socials del país que conformin una àmplia mobilització popular a partir de la qual sigui possible d'assolir immediatament i entre tots, una televisió al servei autèntic del nostre poble.

Aquest treball ha estat elaborat per un grup de professionals de RTVE pertanyents a diversos sectors de l'empresa.

Barcelona, abril de 1980

LLIBRES

ELS TREBALLADORS I LA GUERRA CIVIL

Anna Monjo i Carme Vega: *Història d'una indústria catalana collectivitzada*, Barcelona, Empúries, 1986, 223 p.

Cinquanta anys després de la Guerra Civil, assistim a una nova floració d'estudis i treballs sobre aspectes concrets d'aquell període, i en particular, a valuoses aportacions d'àmbit local i comarcal.

Ciutats com Badalona, l'Hospitalet, Santa Coloma o Sant Feliu, han estat l'objecte d'estudi del que podríem dir-ne una nova fornada d'historiadors que han perseguit, amb fortuna diversa, «el com i el què de la cosa» en escenaris prou diferenciats.

És cert que sobre la Guerra Civil s'ha escrit molt, però també ho és que sovint (molt sovint) hem rebut de la guerra i del període republicà una imatge elaborada anys enrera, on un complex entramat de manipulacions, justificacions, i potser el que és més important, de conceptes quasi inamovibles, feia del període 1931-1939 una etapa sobre la qual pràcticament ja s'havia dit tot, o almenys tot el que era fonamental.

La dècada dels 80, amb aquest inestimable desencís respecte de les grans raons immutables, ha fet sorgir una nova perspectiva d'anàlisi d'aquest període transcendental en la història del nostre país.

I així estudis d'àmbit comarcal o local, o treballs sobre aspectes molt concrets de la realitat, com és el cas que ara ens ocupa, poden ser d'una enorme utilitat per capgirar certs tòpics que el temps i la ploma dels que podríem dir-ne clàssics de la Guerra Civil, han contribuït a fonamentar.

No es tracta aquí de menystenir les aportacions valuoses dels Jackson, Brenan, Malefakis, Tuñón, etc.; es tracta de penetrar més profundament una realitat diària, petita, local o circumscrita a un àmbit mesurable i quantificable, que freqüentment dóna respostes prou sorprenents.

Aquest és el cas del llibre de l'Anna Monjo i la Carme Vega, tesi de llicenciatura presentada a la Universitat de Barcelona, i que aporta una minuciosa investigació sobre la fàbrica de Can Rivièrre durant la Guerra Civil.

El títol de l'obra ja és prou esclaridor de les pretensions que han animat la investigació: els treballadors en tant que subjecte revolucionari, en tant que actors del seu propi destí, col·lectivament, són estudiats i analitzats dintre

el que, en termes de marxisme clàssic, és el lloc on per definició es desenvolupa la lluita de classes, la fàbrica.

I no és sobrer aquesta matisació, doncs estem prou acostumats a veure i a fer de la síntesi «treballador+organització de classe» un resultat plenament acabat, i això provoca amb freqüència un desenfocament dels perfils de la classe obrera catalana.

Naturalment, una òptica diferent, fins i tot diríem capgiradora, del que han estat normalment els estudis sobre la Guerra Civil al nostre país, aporta importants matisacions a allò que fins ara ha estat el concepte acabat de l'actitud global de la classe obrera catalana enfront de les Col·lectivitzacions. El propi pròleg de l'obra és tota una declaració d'intencions de les autores respecte d'aquesta tasca de «voler filar prim» respecte de les grans qüestions plantejades.

Un dels fils conductors de l'obra són les opinions d'una vintena de treballadors de Can Rivièrre que han estat entrevistats.

Les opinions personals, la història oral, el que en podríem dir les «memòries», per bé que en certs casos resultin contradictòries, conformen tot un gruix d'informació de primera mà de valuosa utilitat per a l'estudi del món fabril, el microcosmos on es desenvolupa una part molt important de la vida dels treballadors.

Sense que això representi caure en el parany de donar per bona la història oral sense més, el contrast entre les opinions dels protagonistes i el que tradicionalment es coneix, dibuixa una actitud global prou matissada i rica de la qual podríem destacar, entre d'altres aspectes poc coneguts, el sentit de la responsabilitat i la professionalitat envers la nova situació de la indústria després de la incautació, la relativament important participació en les decisions col·lectives (i entenguem aquí el «relativament» com una matisació més que aporta l'estudi tot allunyant-se de les concepcions massives, de bloc, que no estableixen cap distinció dintre les actituds dels protagonistes), la moderació que, amb el temps, anà presidint l'actuació dels sindicalistes sotmesos a una dinàmica revolucionària freqüentment contraposada, no ja a interessos polítics (en funció de l'actitud de la CNT davant la Generalitat), sinó a la praxis quotidiana de dirigir una empresa.

Són aquests, entre d'altres, alguns aspectes interessants de l'obra, no sols per la seva aportació a l'estudi de les diverses situacions que es produïren en el si de la classe obrera catalana, sinó també per les preguntes que ens plantegen cara al futur: el judici sobre el que tradicionalment s'entén com actitud revolucionària de classe i la seva relació amb una pràctica de govern o de direcció quotidiana.

Connectat amb aquest problema se'n troba un altre que condiciona l'evolució de l'empresa des de l'inici de la incautació: la manca de tècnics per part dels sindicats a fi de fer-se càrrec de la direcció de l'empresa.

El problema era greu i les actituds heroiques no aportaven solucions per a una indústria clau dintre del sector d'indústries de guerra.

El pacte entre els sectors radicals de la CNT i els moderats del trentisme i la UGT-CADCI, es presenta com una síntesi necessària, imposada per les circumstàncies, no exempte, però, de problemes i contradiccions al llarg de tot el període.

Conseqüentment, la progressiva pèrdua de poder del sector radical proper al Sindicat de la Metallúrgia de la CNT, es manifesta des d'un principi no sols com a producte de la pròpia acceptació del pacte, sinó també per la manca d'una alternativa real dintre de la polèmica centralització/socialització de l'economia.

La situació es presenta, doncs, des de diferents angles: l'hegemonia de la CNT a Can Rivièr, no és un bloc homogeni. El sector radical de fàbriques com la de Sant Martí manté un equilibri inestable de poder amb el sector moderat trentista de la fàbrica de Badalona. A la vegada, el sector tècnic del despatx, els mercantils, més endarrerits sindicalment i amb menys consciència de classe, comencen a tenir un paper cada cop més rellevant dintre l'organització i la gestió empresarials, fins a crear una situació de doble poder, que necessàriament cal resoldre per la via del pacte.

Novament tornem a formular-nos la pregunta sobre l'actitud revolucionària a cada moment, pregunta que difícilment es pot resoldre, si no és prenent posició davant el dilema que recorre tot el període: «guanyar la guerra o guanyar la revolució». Dilema que freqüentment s'ha abordat en abstracte, però que tal com l'estudi mostra, els treballadors de Can Rivièr varen resoldre en concret marginant les posicions més radicals del sector cenetista més procliu a la sindicalització de l'economia.

La guerra era l'objectiu fonamental i les pròpies circumstàncies ho imposaven així. Els dirigents mateixos de la CNT havien de seguir l'actitud pragmàtica tot i veient-se enfrontats a una part de les seves bases a les quals demanaven ara moderació i disciplina de guerra.

I ja que parlem d'actituds revolucionàries, i de la necessitat de desfer alguns tòpics, cal fer la crítica d'un que, veladament, continua apareixent en l'obra que ens ocupa: el maniqueisme que assigna el rol revolucionari al sector de treballadors manuals, i el rol «no revolucionari» al sector de treballadors mercantils.

Ha estat aquesta una concepció molt fonamentada en la nostra història a partir del tradicional menyspreu que ha sentit el treballador manual pel mercantil. Els «pixatinters» «els de coll blanc», els «salta-taulells», etc., han estat prou maltractats per la Història com perquè comenci a ser hora que algú hi trenqui una llança a favor.

És cert que globalment fou el sector més endarrerit sindicalment, amb menys consciència de classe i on

els elements claus de l'alienació burgesa feien forat amb més facilitat per motivacions diverses (proximitat física amb l'empresari, separació dels treballadors de fàbrica, consideració social, nivell cultural, etc.).

Però també és cert que aquests sectors durant els anys vint i els trenta donaren forts cops a la porta de la consciència d'una societat cada cop més «terciaritzada», factor que no convé oblidar a l'hora de parlar del moviment obrer a les grans ciutats.

Les vagues d'empleats de Banca i Borsa dels anys 20, les del comerç dels anys 30, o l'estreta col·laboració establerta entre aquests dos sectors durant el període republicà, en són un bon exemple.

Per altra part, les posicions ideològiques del CADCI durant el període de la República no poden ser considerades exclusivament com «professionalistes» o «corporativistes», si no és al preu de passar per sobre de figures com ara Jaume Compte o Jordi Arquer, o de fets com la influència del PCP dintre l'entitat.

El mateix podríem dir de la UGT, que en aquells moments, i com a conseqüència del procés unitari obert en l'esquerra catalana, que donaria lloc a la creació del PSUC, comença a aplegar una sèrie de sectors professionals als quals diverses circumstàncies obliguen a cercar un xopluc sindical.

La crisi econòmica, el seu impacte en els treballadors i la fractura de la CNT amb l'aparició del trentisme (el Sindicat Mercantil de la CNT d'orientació trentista sortirà de l'organització) són elements, entre d'altres, que manifesten la presa de consciència d'aquests sectors respecte de problemes com ara la seva ubicació dintre l'escala social, el seu desclassament i el revolucionarisme de la CNT.

Es tracta, doncs, posats a cercar matisacions que enriqueixin la imatge del subjecte revolucionari, d'uns sectors emergents portadors d'una qualificació tècnica (ja hem parlat de la importància que això va tenir en el cas de Can Rivièr) i un element de moderació de les pràctiques radicals de la CNT, que els fa confluïr amb la UGT o amb el trentisme, del qual, en cap moment no es posa en dubte al llibre la seva actitud revolucionària. Per què, doncs, uns sí i els altres no?

Els treballadors mercantils de Can Rivièr també varen prendre part en les tasques de direcció de l'empresa i contribuïren a llur millora i funcionament durant el període revolucionari. Per què, doncs, assignar-los tan sols el paper de moderats no revolucionaris?

La moderació, en tot cas, va arribar a ser una virtut en uns moments en què el fonamental era guanyar la guerra i derrotar el feixisme. Una virtut revolucionària de la qual la CNT no en va saber fer gaire ús.

La participació dels treballadors mercantils en la col·lectivització de Can Rivièr, caldria veure-la més enllà de la simple participació produïda per la por a una més gran radicalitat, i analitzar-la com una opció política de suport al govern de la Generalitat que, per altra part, era plenament compartida per molts treballadors del sector terciari (comerç, sector financer, assegurances, etc.).

Veure, doncs, en la posició de moderació dels mercantils un aiguabarreig de corporativisme o inhibició del procés revolucionari, és seguir mantenint la imatge monolítica; un tòpic, que sobre el moviment obrer hem tingut fins ara.

Posats a desfer tòpics, sembla que aquest encara resta al tinter.

Malgrat tot, cal considerar que en aquesta tasca d'omplir de contingut llacunes de la nostra Història, «Els treballadors i la Guerra Civil» és un pas ben important que hauria d'anar seguit de molts altres, per tal d'arribar a tenir una visió més acabada del gran fresc que compona la Catalunya d'aquell període.

Esperem i desitgem que l'any del Cinquantenari, i els que vénen, donin encara per a més.

Xavier Martí

ALACANT, ARA

Josévicente Mateo, *Alacant a part*, València, Eliseu Climent, 1986 (pròlegs de Francesc Pérez i Moragon i Joan Fuster).

Vint anys després, una nova edició, ara a València, d'un text programàtic, però saborós, digestiu, del futur senador comunista Josévicente Mateo, Murcià de naixement, optaria pel català, d'Alacant estant. Abans que ningú, s'atreveï a donar una visió de conjunt, un diagnòstic. Després vindrien moltes coses: Alacant ja no seria el «Sureste»; uns modestos centres d'ensenyament esdevindrien Universitat d'Alacant; una Diputació provincial confegiria una de les millors revistes institucionals que es fan a l'Estat: *Canelobre*; un professor d'institut d'Alacant encapçalaria la renovació política del comunisme valencià; un poeta d'Elx guanyaria tots els premis de la poesia catalana, un cantant d'Alcoi esdevindria famós sense cedir en res... Però, ningú, encara, ha assajat de veure-ho tot. Mateo és, ja, un petit clàssic. La nova edició és enriquida amb notes i té un format assequible. Només cal voler llegir.

F. R.

EXPOSICIONS

TREBALL I NO TREBALL

«Pegasos»

Exposició a l'aire lliure. Parc de la Pegaso. Sant Andreu de Palomar. Barcelona, novembre - desembre 1986.

«1951 - 1975

A la memòria de tots aquells treballadors de Pegaso que van ser capdavaners en la lluita per les llibertats i el benestar dels treballadors.»

Els nous parcs i les noves places, possibles sales d'exposició. De la nova plaça del Rellotge del barri del Fondo de Santa Coloma de Gramenet al Parc del Clot, a Sant Martí; de Can Mercader, a Cornellà, a la plaça de Soller, a Nou Barris. Però per exposar què? Pegasos, per exemple. És exposar treball, i treball històric, fet en un espai obert, de descans, de lleure. Un autobús de 1924 (Ômnibus Hispano-Suïssa); un camió de rec del 1929; un camió Pegaso model 1948, de color gris; un cotxe esportiu del 1952. Molta gent, una gernació, al Parc de la Pegaso. Un parc fet seguint el model Forestier-Rubió i Tudurí: un tros de Montjuïc de 1929, a Sant Andreu (del mateix estil del Parc de Torreblanca de Sant Feliu de Llobregat).

Exposar els vells Pegasos! Quina lliçó! són bells, són forts, fan patxoca, no serveixen, ja, per a res.

Iris Zaida

L'«ESTIMAT PSUC», ARREU

Palau March. Barcelona, juliol.
Bar de la Universitat Catalana d'Estiu. Prada, agost.
Festa de l'Unitat, l'«Eurofesta». Torí, setembre.
Festa de Treball. Barcelona, setembre.
Centre de lectura. Reus, octubre.
Carrer Ciutat, 7, pral. Barcelona, octubre.
Facultat de Ciències econòmiques. Barcelona, novembre.
Plaça de la Vila. Badalona, novembre.
Aula de cultura «Sant Josep». L'Hospitalet de Llobregat, novembre.
Porxos de la plaça de l'Ajuntament. Vilanova i la Geltrú, novembre.
Casal del Psuc. St. Quirze del Vallès, novembre.
Centre cívic de Sant Martí de Provençals. Barcelona, novembre.
Cine Ibèria. Sant Feliu de Llobregat, novembre.
Escola dels salesians i Fira de la Puríssima. Sant Boi de Llobregat, novembre i desembre.

Escola pública «Gras Soler». Esplugues, novembre.
Sala Sant Jordi. Viladecans, desembre.
Can Oriol. Olesa de Montserrat, desembre.
Casa de cultura. Ripollet, desembre.
Local del PSUC. Parets del Vallès, desembre.
Torre Baldorina. Santa Coloma de Gramenet, desembre.
Casa Elizalde. Barcelona, desembre.
Museu Tèxtil. Terrassa, desembre.
Casa de cultura. Blanes, desembre.
L'artesa. Ateneu de Gràcia (Barcelona), desembre.
Facultat de ciències econòmiques de l'UAB. Bellaterra, desembre.
Museu municipal. Mataró, desembre.
Casa de cultura. Roquetes (St. Pere de Ribes), desembre.

L'exposició «Estimat PSUC» organitzada per la revista *Nous Horitzons* (el catàleg de la qual s'inclou al núm 100-101 d'aquesta revista) ha iniciat el seu recorregut. De moment, l'han demanada o l'han aollida: una conselleria de la Generalitat de Catalunya (que l'ha exposada a la seva seu central, en plena Rambla de Barcelona); una universitat d'estiu (l'UCE); un diari comunista italià (l'*Unità*, que n'ha traduït els textos: ja hi ha una revisió en una altra llengua de l'exposició, que, per cert, ha anat abans a Torí que a Madrid); una revista comunista catalana (*Treball*); un ateneu capdavanter (el Centre de Lectura de Reus); una facultat universitària (la Facultat d'econòmiques, de Pedralbes); l'organització del PSUC d'una ciutat important (Badalona)... Ara, això no és tot: aquesta exposició, sortosament, s'escapa a qualsevol control: hi ha 500 exposicions simultànies possibles, moltes més de successives. Qualsevol nit pot sortir el sol.

I. Z.

REVISTES

Treball, n. 801 (Barcelona)

Editorial: **L'autonomia a debat, 25 anys del FSLN**; Antoni Gutiérrez: **RTVE, «punto y aparte»**; Eugeni Forradellas: **Jocs Olímpics: una cursa de fons**; Jordi Rossell: **1992**; Ramon Espasa: **El fons de pensions**; Manuel Vázquez Montalbán: **La cultura**; J. Botella i R. Casals: **Al País Basc**; Alfons Labrador: **CCOO avança**; Jordi Petit: **Per una esquerra sexual**; Jordi López: **Nicaragua i els bisbes**; Gregori López Raimundo: **Per la llibertat de Mandela**; Salvador Lara: **I després del referèndum...**

Novagestió, n. 16 (Barcelona)

J. C.: **Los sindicatos ante la economía social**; DD.AA.: **Las pymes a la espera**; M. D.: **Tecsal**; M. Angela Company: **Los peligros de soldar**.

Informe. CCOO-Ensenyament, n. 15 (Barcelona)

Editorial: **A cada centre un delegat**; Xesús González: **Inici de curs, normalitat?**; Lydia Trià: **Gestió democràtica: consells municipals**; Jaume Rodríguez: **Als 50 anys del CENU**.

Quaderns d'alliberament, n. 12 (Barcelona)

DD.AA.: **La divisió territorial de Catalunya** (inclou «Proposta de Llei...» presentada pel grup parlamentari del PSUC).

Revista de Badalona, n. 2.745 (Badalona)

Editorial: **Ara fem pinya?**; Emili Muñoz: **Nicaragua, procés obert**; R.: **L'aniversari del PSUC**.

Reus Diari, n. 1.796 (Reus)

D. M.: **El PSUC commemora els 50 anys**.

El món, n. 237 (Barcelona)

Jaume Reixach: **«La febre del sol» Barcelona: la multiplicació dels pams i dels preus**; Joan Sella: **El cas del policia camell**.

Mundo obrero, n. 409 (Madrid)

Catherine Mordós: **Agencias de publicidad: al servicio del PSOE**; V. G.: **Entrevista a Francesc Frutos**; J. S.: **Barcelona será Eldorado**; Carmen Monzón: **Samora Machel**; José Sandoval: **Hungría. Aquello fue una contrarrevolución**; Luis Calero: **La locura ¿dónde está?**

Autrement, n. 78 (París)

Antoine Spire i Jules Chacel, eds.: **La cultura des camarades**.

Lluita obrera, n. 70 (Barcelona)

R.: **En más de 20.000 empresas de Catalunya: más elecciones que nunca**; 27 medidas flexibilizadoras del mercado de trabajo; Josep Lluís López Bulla: **Un ataque a las conquistas sociales**; Consell nacional de la CONC: **Manifiesto electoral**.

Politica ed economia, XVII/10 (Roma)

Eugenio Peggio: **Governo e PCI, due piani economici a confronto**; Ernesto Longobardi: **Un Reagan antireaganiano sul fisco?**; Jerry Epstein: **Un'inflazione da 1700 miliardi di dollari**; Federico Argentieri: **L'Ottobre ungherese**; CESPE: **Il lavoro nell'ombra**; Marco Merlini: **Lavorerai col sudore del chip**.

Monthly review, vol. 38, n. 3 (Nova York)

D. Himmelstein i S. Woolkandler, eds.: **Science, technology and capitalism**.

La pensée, n. 252 (París)

Bernard Michaux et al.: **Les valeurs morales et leur devenir**.

P.S.U.C.: 50 ANYS. PROPOSTES DE FUTUR

El Comitè del Districte II (Eixample) del P.S.U.C. us convida a l'acte de commemoració del 50è. aniversari del nostre partit el proper **dia 9 de desembre a les 7.30 del vespre a la Casa Elizalde.**

Hi intervindran: Eugeni Forradellas
Josep Llarena
Josep Solé Barberà

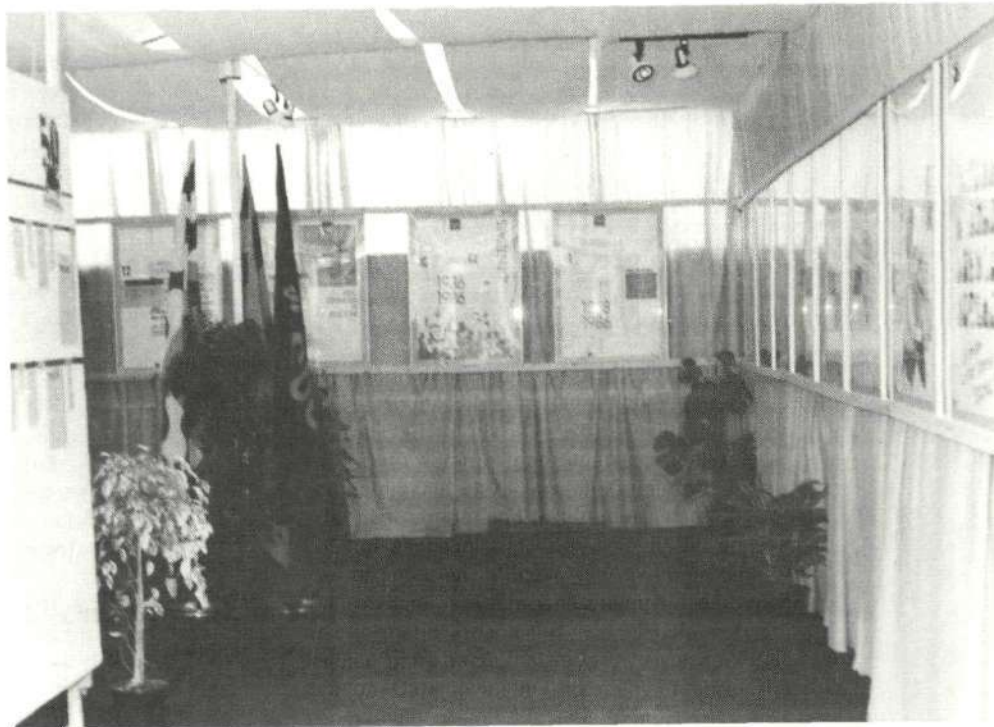
Presentarem l'exposició «ESTIMAT PSUC» al Districte.

50 ANIVERSARI
1936-1986
PSUC L'HOSPITAL

Del 21 al 28 de novembre
Aula de Cultura Sant Josep
(Avd. Isabel la Catòlica / Alps)

Debats,
exposició permanent,
cinema.

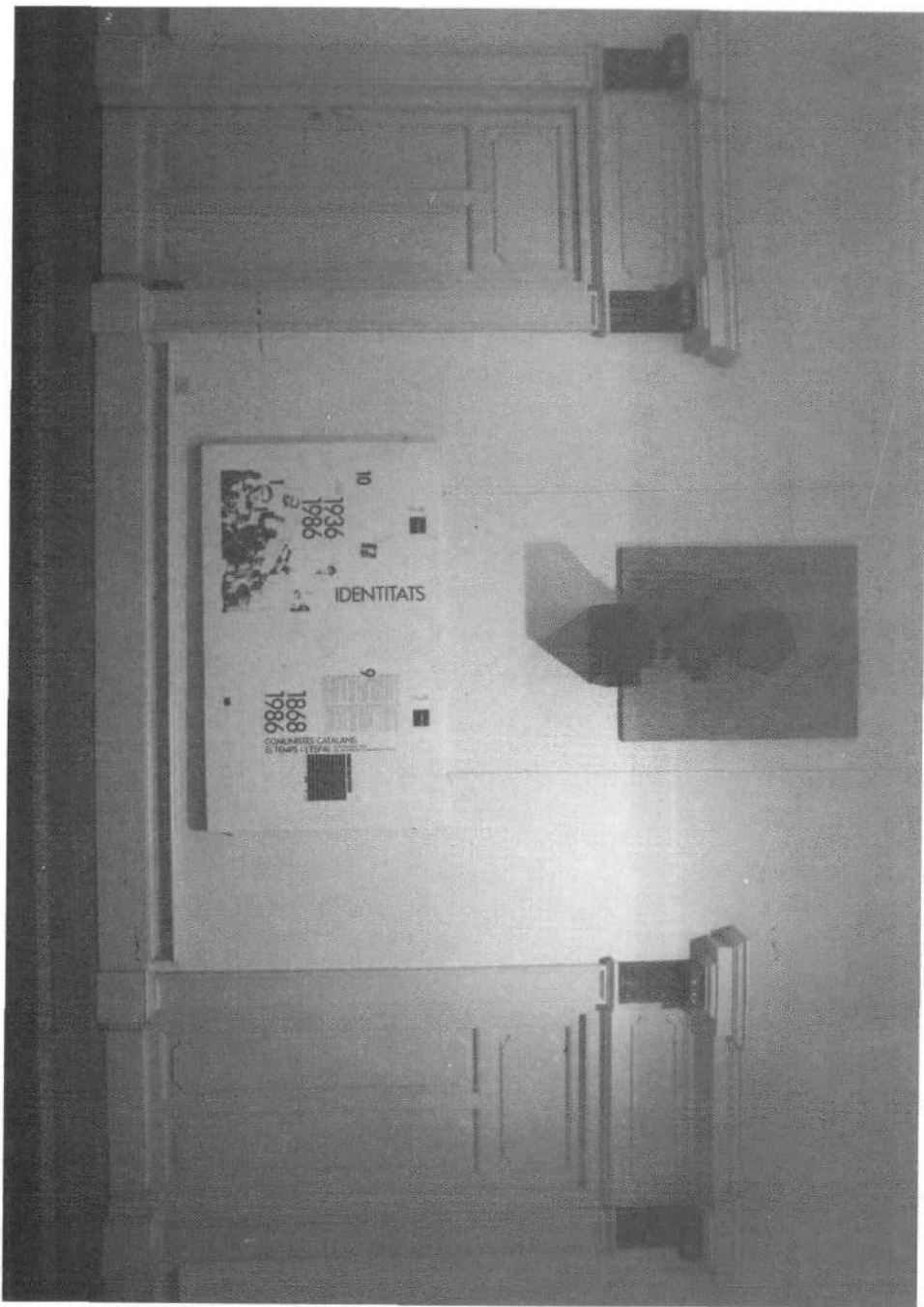
Plaça de la Vila, Badalona.

EL PSUC DEL GUINARDÓ
Partit Socialista Unificat de Catalunya Núm 12

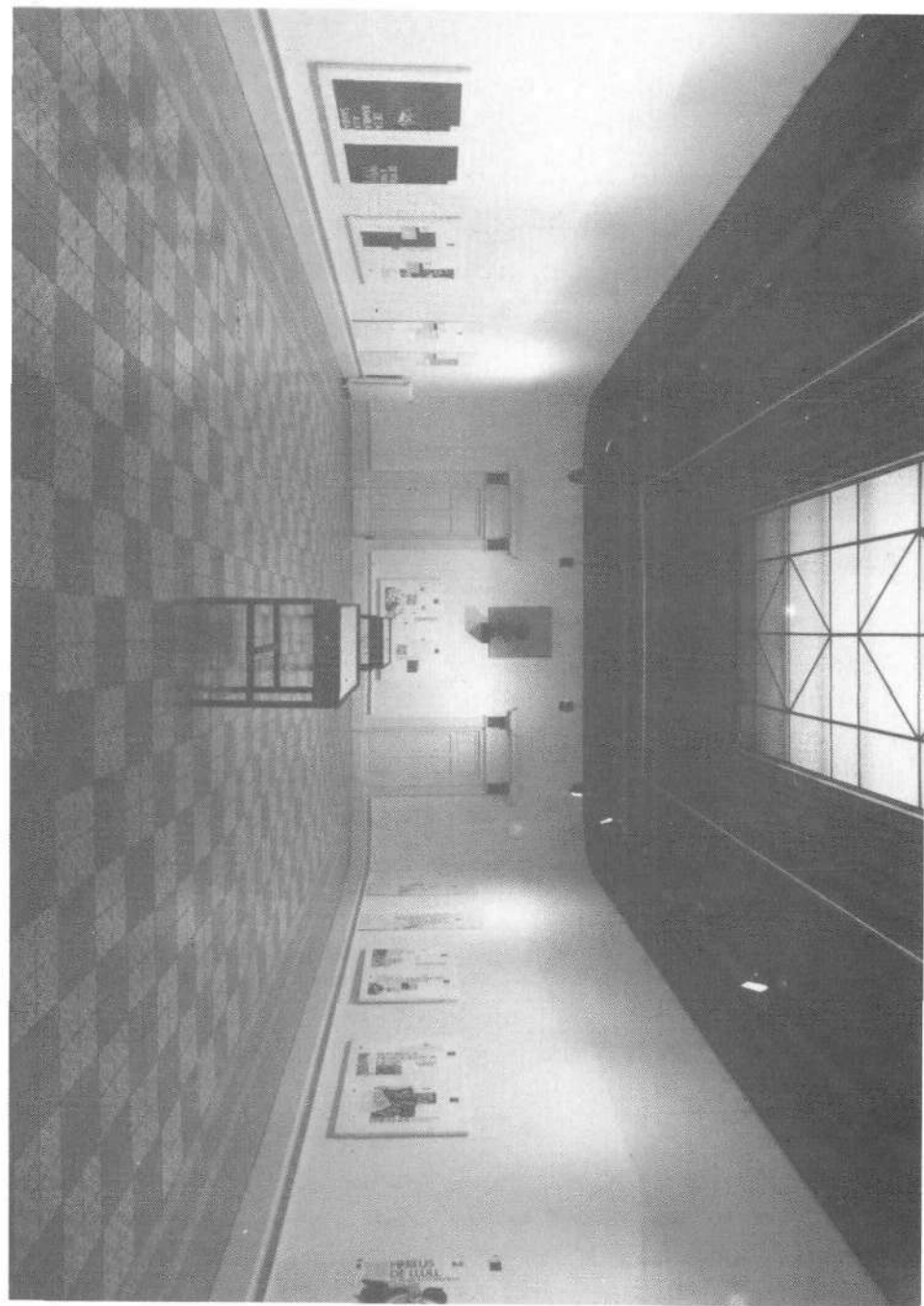
**ELEGIR
DELEGATS
EN EL MAJOR
NOMBRE
D'EMPRESSES**

*Jocs
Olímpics:
una cursa
de fons*

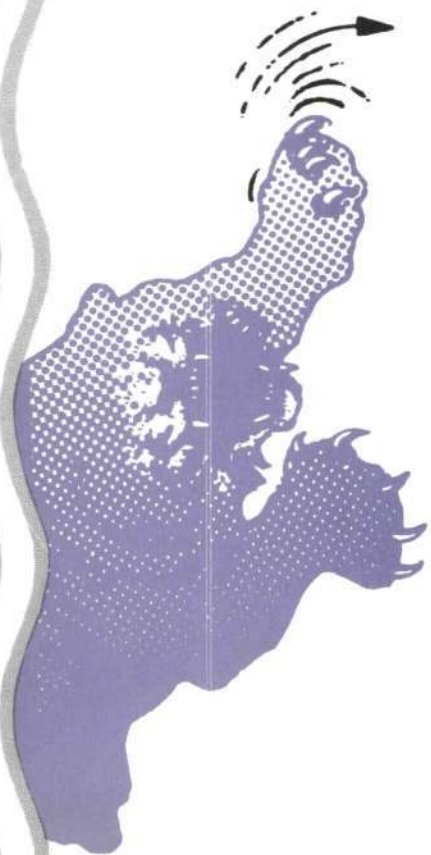

«Estimat PSUC», el Centre de lectura, Reus.

300 ptes. (IVA inclòs)

snou-zi-jou borijou